

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΒ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1975 | ΑΡΙΘ. 15-16

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΑΤΕΡΑΣ

ΘΕΟΣ, ΚΟΣΜΟΣ, ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ε'.

1. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης στροφῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῶν ὑπὲρ αἰσθητῶν εἰς τὰ αἰσθητὰ καὶ τῆς προσπαθείας τούτου, ὅπως ἐξηγήσῃ τὰ ὕλικα διὰ τοῦ πειράματος καὶ μόνον καὶ δι' ἀπλῆς ἐρμηνείας τῶν φαινομένων καὶ διὰ τῆς τῶν αἰσθήσεων ἀναλύσεως τῶν ἐκάστοτε ἀποκαλυπτομένων καὶ ἀνακαλυπτομένων ὑπ' αὐτοῦ φυσικῶν νόμων, διὰ παραγνωρίσεως τῆς μεταφυσικῆς θεμελιώσεως τοῦ ὕλικου κόσμου καὶ διὰ παντελοῦς παραγνωρίσεως τοῦ ἰδεατοῦ κόσμου ἢ τοῦ κόσμου τῶν Ἰδεῶν, κατὰ τὸν Πλάτωνα, καὶ τῆς πρωταρχικῆς αἰτίας καὶ τῶν Ἰδεῶν καὶ τῶν ὕλικῶν φαινομένων, ὁ ἀνθρώπος ἦτο φυσικὸν νὰ καταπέλῃ εἰς πλήρη αἰσθησιοκρατίαν, εἰς τὸν ὕλισμὸν καὶ τὴν ἀθεΐαν!

2. Ἴδου πῶς ἐκθέτει τὴν τοιαύτην κατὰπτωσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ Μ. Ἀθανάσιος: «Ἐαυτοὺς δὲ κατανοοῦντες, καὶ τοῦ τε σώματος καὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν ἀντιλαμβάνομενοι καὶ ὡς ἐν ἰδίῳ ἀπατώμενοι, εἰς ἑαυτῶν ἐπιθυμίαν ἔπεσαν, τὰ ἴδια προτιμήσαντες τῆς πρὸς τὰ θεῖα θεωρίας· ἐνδιατρίψαντες δὲ τούτοις, καὶ τῶν ἐγγυτέρω μὴ ἀποστήναι θέλοντες, ταῖς μὲν τοῦ σώματος ἡδοναῖς συνέκλεισαν ἑαυτῶν τὴν ψυχὴν, τεταραγμένην καὶ πεφυρμένην πάσαις ἐπιθυμίαις· τέλεον δὲ ἐπελάθοντο τῆς ἐξ ἀρχῆς αὐτῶν παρὰ Θεοῦ δυνάμεως» (30,33,14-21).

3. Τὸ ἀποτέλεσμα λοιπὸν τῆς τοιαύτης καταπτώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἦτο καὶ ἡ περισφιγξίς οἷονεὶ τῆς ψυχῆς του εἰς τὸν χῶρον τῶν ὕλικῶν αἰσθήσεων. Καὶ ἡ περαιτέρω διολίσθησις ἔφερε τοῦτον εἰς τὴν ἀκόρεστον ἔφεισιν τοῦ ἀναζητεῖν τὰς ποικιλομόρφους ὕλικὰς ἀπολαύσεις καὶ τοὺς παντοειδεῖς ὕλικούς διὰ τοῦ σώματος ἡδονισμούς καὶ αἰσθητικὰς ἀπολαύσεις. Ἄλλ' οὕτω πως ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ τοῦ παραπεσόντος ἀνθρώπου συσφιγγομένη ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καὶ ταρασσομένη ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ συμφυρομένη μετ' αὐτῶν, ἐπελάθετο τοῦ Δημιουργοῦ τῆς, ἐλησμόνησε τὴν δοθεῖσαν ἐξ ὑπ' ἀρχῆς αὐτῇ δύναμιν τοῦ θεωρεῖν τὸν Θεὸν καὶ ἀντὶ τοῦ πόθου τοῦ ὀμιλεῖν μετὰ τοῦ Θεοῦ, κατέπεσεν εἰς τοὺς πόθους τῆς σαρκὸς καὶ ἀπὸ τῆς θεωρίας τῶν θείων, μετεπήδησεν εἰς τὴν γνῶσιν τῶν ὕλικῶν φαινομένων.

4. Καὶ τὸ πρῶτον, ὅπερ ἐγνώρισαν οἱ πρῶτοι ἀνθρώποι μεταπτωτικῶς, ἦτο τὸ ἴδιον αὐτῶν σῶμα. Ἐγνώρισαν δὴλον ὅτι τὴν γυμνότητά των, «οὐ τοσοῦτον ἀπὸ ἐνδυμάτων, ἀλλ' ὅτι γυμνοὶ τῆς τῶν θείων θεωρίας γεγονάσι, καὶ πρὸς τὰ ἐναντία τὴν διάνοιαν μετήνεγκαν» (30,33,28). Ἄλλ' εἰς τὴν ὀλισθηρὰν ταύτην φορὰν τοῦ ὁ ἀνθρώπος ἐπόμενον ἦτο ν' ἀπολέσῃ παντελῶς τὴν δύναμιν τῆς πρὸς τὰ κάτω φορᾶς ἀνασχέσεως καὶ πολὺ περισσότερον ἐσμικρύνθη ἢ ἱκανότης τῶν ἀνθρώπων

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Z'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΡΩΣΙΑΣ

Τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ
Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Σερα-
φείμ.

Μακαριώτατε,

Χριστὸς Ἀνέστη!

Ὑποβάλλομεν εὐχτηρίους προσήσεις ἐπὶ τῇ
χαρμοσύνῳ ἑορτῇ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, Νικητοῦ τοῦ θανάτου καὶ Ἀρχηγοῦ
τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ ἐν αἰσθηματι ἀδελφικῆς ἀγάπης
παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε τὸν πασχάλιον χαιρετισμὸν μας.

Ὁ Ἀναστάς ἐκ τοῦ Τάφου Ζωοδότης Κύριος
εἶθε νὰ φωτίσῃ τὰς καρδίας ἡμῶν τῷ φωτὶ τῆς ἐνδό-

εις ἐπάνοδον εἰς τὸ ἐξ οὗ κατωλίσθησαν ὕ-
ψος. Τοῦναντίον, ὅσον κατήρχετο εἰς τὴν
χαώδη καὶ βαραθρώδη περιοχὴν τῶν αἰσθή-
σεων ἢ ψυχῆ, τόσον καὶ περισφιγγον αὐτὴν
δειλίαι καὶ φόβοι καὶ ἀντὶ ἀπολαύσεως, κα-
τετυράννου αὐτὴν αἱ ποικιλόμορφοι ἥδοναι
καὶ αἱ κακαὶ ἐπιθυμίαι καὶ ὡς μόνην διέξοδον
ἔβλεπε τὸν θάνατον, ὡς τὸ μόνον λυτρωτικὸν
δι' ἑαυτὴν μέσον. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ ἥδονικὸς
ἄνθρωπος δὲν θέλει καὶ ν' ἀποστῆ τῶν ἐπι-
θυμιῶν καὶ τῶν ἀπολαύσεων, φοβεῖται τὸν
θάνατον καὶ τὸν χωρισμὸν τοῦ σώματος, τὸν
ὁποῖον πρότερον ἐθεώρει μέσον ἀπαλλαγῆς
ἐκ τῆς δεινοπαθούσης ἐκ τῶν ἀκορέστων ἐπι-
θυμιῶν ψυχῆς του.

5. Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν καὶ πάλιν τὸν σο-
φὸν Ἱεράρχην, τὸν Μ. Ἀθανάσιον, νὰ
ἐκθέσῃ μὲ τὴν ἀρμόζουσαν σαφήνειαν καὶ χά-
ριν τὸ κατάντημα τοῦ ἀπομακρυνθέντος ἐκ
τῆς θεωρίας τῶν νοητῶν καὶ τῆς Πίστεως πρὸς
τὸν Θεὸν μεταπτωτικοῦ ἀνθρώπου. «Ἀπο-
στᾶσα τῆς τῶν νοητῶν θεωρίας — δηλ. ἡ ψυ-
χή —, καὶ ταῖς κατὰ μέρος τοῦ σώματος ἐνερ-
γείαις καταχρωμένη, καὶ ἡσθεῖσα τῇ τοῦ σώ-
ματος θεωρίᾳ, καὶ ἰδοῦσα καλὸν ἑαυτῇ εἶναι
τὴν ἡδονήν, πλανηθεῖσα κατεχρήσατο τῷ
τοῦ καλοῦ ὀνόματι, καὶ ἐνόμισεν εἶναι τὴν
ἡδονήν αὐτὸ τὸ ὄντως καλόν· ὡσπερ εἶ-

ξου Ἀναστάσεώς Του, νὰ ἀνακαινίσῃ τὰς ψυχικὰς
καὶ σωματικὰς ἡμῶν δυνάμεις.

Ἀληθῶς Ἀνέστη ὁ Χριστὸς.

† Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας ΠΟΙΜΗΝ
Πάσχα Χριστοῦ 1975

H'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Μακαριώτατε, ἀγαπητὲ ἀδελφε
ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι,

Ἰδοὺ ἐφθασε καὶ διὰ τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας
μας «ἡ ἡμέρα ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος, διὰ νὰ ἀγαλλια-

τις, τὴν διάνοιαν παραπληγείς, καὶ ἀπαιτῶν
ξίφος κατὰ τῶν ἀπαντῶντων, νομίζοι τοῦτο
εἶναι τὸ σωφρονεῖν. Ἐρασθεῖσα δὲ τῆς ἡδο-
νῆς, ποικίλως αὐτὴν ἐνεργεῖν ἤρξατο. Οὐσα
γὰρ τὴν φύσιν εὐκίνητος, εἰ κατὰ τὰ καλὰ
ἀπεστράφη, ἀλλὰ τοῦ κινεῖσθαι οὐ παύεται.
Κινεῖται οὖν οὐκ ἔτι μὲν κατὰ ἀρετὴν, οὐδὲ
ὥστε τὸν Θεὸν ὄρα· ἀλλὰ τὰ μὴ ὄντα λογι-
ζομένη, τὸ ἑαυτῆς δυνατὸν μεταποιεῖ, κατα-
χρωμένη τούτῳ εἰς ἃς ἐπενόησεν ἐπιθυμίας,
ἐπεὶ καὶ αὐτὸς οὐ σίος γέγονε. Δύναται
γὰρ ὡσπερ πρὸς τὰ καλὰ νεύειν, οὕτω καὶ
τὰ καλὰ ἀποστρέφεται· ἀποστρεφομένη δὲ
τὸ καλόν, πάντως τὰ ἐναντία λογίζεται· παύ-
σασθαι γὰρ καθόλου τοῦ κινεῖσθαι οὐ δύναται,
τὴν φύσιν οὐσα, ὡς προεῖπον, εὐκίνητος. Καὶ
γινώσκουσα τὸ αὐτεξούσιον ἑαυτῆς, ὄρα ἑαυ-
τὴν δύνασθαι κατ' ἀμφοτέρα τοῖς τοῦ σώμα-
τος μέλεσι χρᾶσθαι εἰς τε τὰ ὄντα καὶ τὰ μὴ
ὄντα· ὄντα δὲ ἐστὶ τὰ καλὰ, οὐκ ὄντα δὲ τὰ
φαῦλα. Ὅντα δὲ φημι τὰ καλὰ, καθότι ἐκ
τοῦ ὄντος Θεοῦ τὰ παραδείγματα ἔχει· οὐκ
ὄντα δὲ τὰ κακὰ λέγω, καθότι ἐπινοίαις ἀνθρώ-
πων οὐκ ὄντα ἀναπέπλασται» (30, 33, 40 —
30, 34, 18).

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

σθῶμεν καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ», ἡ ἡμέρα τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, (λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει καὶ ἀλλήλους περιπτυξώμεθα), ψάλλοντες μετ' ἀνανεωμένης βεβαιότητος: «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας, καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζῶν χαρισάμενος».

Ὁ ἑορτασμός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου παρέχει αἰσίαν εὐκαιρίαν εἰς τὸν χριστιανικὸν κόσμον, ἀντικείμενον τῆς ἀσυγκρίτου ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἔδωκε τὸν Μονογενῆ Υἱὸν Του διὰ νὰ σώσῃ τὸν κόσμον (πρὸ βλ. Ἰωάν. 3,16-17), διὰ νὰ ἐπαναζήσῃ τὴν χαρὰν τοῦ θριάμβου τοῦ Σωτῆρος ἐπὶ τοῦ θανάτου καὶ διὰ νὰ ἀνανεώσῃ τὴν ἐλπίδα του ὅτι ὁ ἔσχατος ἐχθρός, ὁ θάνατος, θὰ καταργηθῇ, ἐπίσης κατὰ τοὺς λόγους τῆς Γραφῆς: «Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκος. Ποῦ σου, θάνατε, τὸ νίκος; Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον;» (Α' Κορ. 15,26,54-55).

Ὡσαύτως, ὁ ἑορτασμός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου παρέχει τὴν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς Προκαθημένους τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἵνα ἀναζωπυρήσουν ἐν τῇ πίστει καὶ ἀναπτύξουν τὴν ἐπικοινωνίαν των εἰς τὰς πνευματικὰς δωρεὰς καὶ ἐξουσίας, τὰς ἀνατεθείσας ὑπὸ τοῦ Ἀναστάντος Σωτῆρος εἰς τοὺς μαθητὰς Του, καὶ ἵνα χρησιμοποιήσουν ταύτας ἐν ὄλον ἐν καὶ μεγαλυτέρῃ ἀδελφικῇ συνεργασίᾳ, πρὸς πλήρωσιν, μετὰ πλήρους ἀποδοτικότητος, τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς των, ὡς ἀπόστολοι, κήρυκες τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐδοκίας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν.

Μεταξὺ τῶν προσφῶρων μέσων διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀδελφικῆς ἐπικοινωνίας, θεωροῦμεν ὡς μεγάλης σημασίας τὴν ἐξέυρεσιν ἀποτελεσματικῆς λύσεως διὰ νὰ ἑορτάζωμεν ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα τὴν αὐτὴν ἡμερομηνίαν ὑπὸ συμπάσης τῆς Χριστιανοσύνης, πρὸς ἀποφυγὴν ἐν τῷ μέλλοντι μεταθέσεως, ὡς ἡ ἐφετεινὴ, ὅτε παρεμβάλλεται χρονικὸν διάστημα ἐκ πέντε ἐβδομάδων μεταξὺ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Θεωροῦμεν ἐπίκαιρον νὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα τὸ θερμὸν μῆνυμα, τὸ ὁποῖον ὁ Πατριάρχης Ἀθηναγόρας Α' ἀπηύθυνε τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα τὸ 1969, πρὸς ὅλους τοὺς χριστιανούς τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, σχετικῶς μετὰ τὸ ἐν λόγῳ πρόβλημα, μῆνυμα τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ ἔχῃ τὴν σημασίαν μιᾶς ὑποθήκης: «Κατὰ τὴν ἁγίαν ταύτην ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, ὑψώνομεν τὰς ταπεινὰς καρδίας μας πρὸς τὸν Θεὸν τῆς Ἀναστάσεως καὶ ἐκφράζομεν ταύτην τὴν διάπτυρον εὐχὴν: ὅσον τὸ δυνατόν γρηγορώτερον ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ νὰ ἀξιωθῶμεν νὰ συνεορτάσωμεν ὅλοι τὴν αὐτὴν Κυριακὴν τὸ Πάσχα τοῦ Χριστοῦ. Συγχρόνως, ἀπευθυνόμενοι πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας, τοὺς σεβασμίους Ἀρχηγούς καὶ ποιμένας ὅλων τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀνά τὸν κόσμον χριστιανούς, διατυποῦμεν τὴν ὁμόφωνον εὐχὴν, ὅπως ἐν

πνεύματι ταπεινοφροσύνης καὶ εὐθύνης θεωρήσωμεν ὡς κοινὴν φροντίδα τοῦτο: νὰ ἀναζητήσωμεν καὶ νὰ ἐξέυρωμεν τρόπον συνεορτασμοῦ τοῦ λοιποῦ, τὴν αὐτὴν Κυριακὴν, τῆς μεγαλυτέρας ἑορτῆς τῆς Χριστιανοσύνης, τοῦ Ἁγίου Πάσχα».

Μετὰ τούτων τῶν σκέψεων καὶ ἐλπίδος ἀπευθυνόμενοι πρὸς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἀδελφικὴν εὐχὴν, ἵνα ἑορτάσῃτε τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ἐφέτος ἐν καλῇ ὑγιείᾳ, πνευματικῇ χαρᾷ καὶ εἰρήνῃ, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Ἀρχιερέων, τῶν ἱερέων καὶ τῶν πιστῶν τῆς καθ' Ὑμᾶς Ἁγίας Ἐκκλησίας.

Κατασπαζόμεθα Ὑμᾶς φιλήματι ἀγίῳ ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι.

† Πατριάρχης Ρουμανίας ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ

Θ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Τῷ Μακαριώτατῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ.

Μακαριώτατε καὶ λίαν ἀγαπητέ Ἐπίσκοπε ἐν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, λίαν σεβαστέ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργγέ,

Κατὰ τὴν ἐπὶ τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας καθιερωμένην ἀρχαίαν παράδοσιν, προαγόμεθα νὰ μοιρασθῶμεν μετὰ τῆς λίαν ἀγαπητῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος τὴν κοινὴν χαρὰν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ ἑορτῶν τῆς ὑπερενδόξου Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ ἀπευθύνωμεν Ὑμῖν τὴν πασχάλιον εὐχὴν τῆς νίκης:

Χριστὸς Ἀνέστη!

Ἡ νύμφη τοῦ Χριστοῦ, ἡ Ἁγία Ἐκκλησία, πανηγυρίζει φαιδρῶς σήμερον, δοξάζουσα τὸν Θεῖον Νυμφίον της, ὁ ὁποῖος ἐκλάμψας ἐκ τοῦ συντριβέντος τάφου, ἔθραυσε τὰ δεσμὰ τοῦ θανάτου. Πᾶσα ἡ κτίσις χαίρει σήμερον διὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ. Διὰ πάντας ἡμᾶς ὁ σταυρωθεὶς καὶ ταφείς ὡς ἄνθρωπος Χριστὸς ἀνέστη τὴν τρίτην ἡμέραν ὡς Θεός. Διὰ τοῦ θανάτου Του Οὗτος ἐνίκησε τὸν θάνατον καὶ ἐγένετο «ἡ ἀπαρχὴ τῆς αἰωνίου ζωῆς». Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει ὅτι ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ἀπαρχὴ τῆς ἰδικῆς μας ἀναστάσεως, ἡ ὁποία θὰ συντελεσθῇ κατὰ τὴν Δευτέραν παρουσίαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὅταν τὸ φθαρτὸν σῶμά μας θὰ ἐνδυθῇ ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο σῶμα θὰ ἐνδυθῇ ἀθανασίαν (Α' Κορ. 15,21-23,52-53).

Ἡ Ἐκκλησία καλεῖ σήμερον πάντα τὰ εὐσεβῆ καὶ φιλόθεα τέκνα της νὰ πανηγυρίσουν τὴν Ἀνάστα-

σιν τοῦ Κυρίου καὶ νὰ ἀπολαύσουν τὴν πανδαισίαν τῆς πίστεως.

Φωτιζόμενοι ὑπὸ ἀπαστράπτοντος φωτὸς τοῦ ἀναβλύζοντος ἐκ τοῦ Μνήματος τοῦ Ἀναστάντος καὶ Ζωοποιοῦ Χριστοῦ, ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τῶν ἱερῶν αἰσθημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ ἑορτὴ τῆς Ἀναστάσεως γεννᾷ εἰς πᾶσαν πιστεύουσαν καρδίαν, ἀσπαζόμεθα ἀδελφικῶς τὴν λίαν ἀγαπητὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας εὐχόμεθα σταθερὰν υἰγιαίναν καὶ δημιουργικὴν δύναμιν εὐχόμεθα εἰς τὸν φιλόθεον κληρὸν Σας καὶ εἰς τὸ εὐσεβὲς ποιμνιὸν Σας νὰ εἶναι ὑπερπλήρεις εἰρήνης καὶ χάριτος, εἰς τὴν ἀγίαν ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας εἴσθε Προκαθήμενος, προκοπὴν καὶ πρόοδον εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς θείας ἀποστολῆς τῆς.

Δεόμεθα θερμῶς, ὅπως ὁ Ἀναστάς Χριστὸς, ὁ Κύριος ἡμῶν, ἐπιδαφιεύσῃ εἰς ὅλους ἡμᾶς τὴν ἐπουράνιον εὐλογίαν Του, ὥστε ὁ ἑορτασμός τῆς ἐνδόξου Ἀναστάσεώς Του νὰ μᾶς προτρέψῃ ἐτι περισσότερον πρὸς μίαν ἀδελφικὴν συνεργασίαν μεταξὺ τῶν κατὰ τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, πρὸς τὴν ἀγάπην καὶ πρὸς τὴν πάντοτε μεγαλυτέραν στερέωσιν τῆς εἰρήνης ἐν τῷ κόσμῳ, πρὸς ὑπερπήδησιν τῶν διχονοιῶν καὶ τῶν διαφορῶν μεταξὺ τῶν λαῶν, πρὸς δημιουργίαν εὐνοϊκῶν ὄρων διὰ συνεννόησιν μεταξὺ τῶν λαῶν, τῶν διαβιούντων εἰς τὸν πλανήτην μας.

Ἀπευθύνοντες Ὑμῖν καὶ αὐθις τὸν πασχάλιον ἀσπασμόν, διατελοῦμεν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος λίαν ἀφωσιωμένος ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ἐν Χριστῷ, τῷ Ἀναστάντι ἐκ νεκρῶν Κυρίῳ ἡμῶν.

† Πατριάρχης Βουλγαρίας ΜΑΞΙΜΟΣ

Γ'

ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΒΑΡΣΟΒΙΑΣ

Τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Σεραφεῖμ.

Ἀθῆναι

Μακαριώτατε, ἀγαπητὲ ἐν τῷ Ἀναστάντι Κυρίῳ Ἁγίε Δέσποτα,

Χριστὸς Ἀνέστη!

«Οὐδέπω γὰρ ἤδεισαν τὴν γραφὴν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι» (Ἰωάν. 20,9). Ὅμως ὁ Ἀποστόλος Ἰωάννης «εἶδε τὰ ὀθόνια καὶ ἐπίστευσεν», δι' ὃ ὁ Ἀναστάς Σωτὴρ τὸν ἐξῆρε ἐνώπιον τῶν ἄλλων Μαθητῶν Του: «Μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες» (Ἰωάν. 20,29) καὶ δι' αὐτοῦ ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς τὴν πίστιν τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου τελειοτέραν

τῆς τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ, ψηλαφίσαντος διὰ τῆς φιλοπεριέργου παλάμης τὴν πλευρὰν Του.

Ὁ δὲ Πέτρος ἀποκομίσας ἐκ τοῦ Τάφου φρικτὴν ἐντύπωσιν, ἰδὼν τὰ ὀθόνια κείμενα ἐκεῖ μόνα, «ἀπῆλθε πρὸς αὐτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός» (Λουκ. 24,12).

Ὅταν ἡμεῖς παρατηρῶμεν φωλεὰν πτηνῶν καὶ ἴδωμεν ὅτι ἐν αὐτῇ παρέμεινε μόνον τὸ κέλυφος ἀπὸ τὰ ὠά, βεβαιούμεθα ὅτι ἐγένετο ἐκεῖ ἐκκόλαψις νεοσσῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπέταξαν. Οὕτω καὶ τὰ ὀθόνια, ἀφέντα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Νεκροῦ, καταφανῶς ἐμαρτύρουν περὶ τῆς ὑπερφυσικῆς Ἀναστάσεώς Του. Οὗτος ἀνέστη, μὴ παραβιάσας τὰς σφραγίδας καὶ τὸν λίθον τοῦ Μνημείου. Αἱ ἐπακολουθήσασαι ἐμφανίσεις Του εἰς τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους τοὺς ἐπεισαν περὶ τοῦ ὅτι Οὗτος ἀληθῶς ἀνέστη.

Μετὰ βαθυτάτης ψυχικῆς συγκινήσεως καὶ οὐρανόου χαρᾶς ἐν τῇ καρδίᾳ, ὑποβάλλω συγχαρητηρίους προσρήσεις εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Λαμπροφύρου Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, εὐχόμενος υἰγιαίναν πνευματικὴν καὶ σωματικὴν, τὴν εἰρήνην τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Του, προκοπὴν ἐν εἰρήνῃ τῆς ἐνδόξου Πατρίδος Ὑμῶν καὶ εἰρήνην εἰς ὅλοκληρον τὸν κόσμον.

Εἶθε αἱ Ἁγίαι αὐταὶ ἡμέραι τοῦ Πάσχα τοῦ Κυρίου νὰ συντελέσουν εἰς τὴν στερέωσιν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς πίστεως εἰς τὸν Μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ εἰς τὰς φυγείσας καρδίας τῶν χριστιανῶν, ἵνα ἴδωσι καὶ πιστεύσωσιν (Ἰωάν. 20,9).

Τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ταπεινὸς ἰκέτης
καὶ ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός,

† Μητροπολίτης Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Πάσχα τοῦ Κυρίου 1975, Βαρσοβία.

ΙΑ'

ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΡΑΓΑΣ

Τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ.

Μακαριώτατε,

«Χριστὸς γὰρ ἐγήγερται, εὐφροσύνη αἰώνιος», διακηρύττει ἡ Ἁγία Ἐκκλησία κατὰ τὰς ἑορταστικὰς ταύτας ἡμέρας. καλοῦσα εἰς καθαρὰν, ἀνωτέραν πνευματικὴν χαρὰν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἐξαγορασθέντας διὰ τοῦ Ἁγίου Αἵματος τοῦ Ἀμώμου Ἀμνοῦ καὶ Σωτῆρος τοῦ κόσμου. Τὸ Πάσχα τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὄντως τὸ πνευματικὸν μας ἔαρ, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει νὰ παράγῃ τὸ πράσινον καὶ ἱερὰ ἄνθη καρπο-

Η ΠΕΡΙ ΧΡΙΣΤΟΛΟΓΙΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ἡ ἀνθρωπότης τοῦ Κυρίου.

Ὁ Κύριος, ὡς ἐτονίσθη, δὲν ἦτο μόνον τέλειος Θεός· ἦτο καὶ τέλειος ἄνθρωπος. Προέλαβε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ ἐγένετο «ὁμοούσιος ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα». Σκοπὸς τῆς ἐνσάρκου ταύτης οικονομίας τοῦ Θεοῦ ὑπῆρξεν ἡ σωτηρία τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἡ διὰ τῆς προσληφθείσης καὶ θεωθείσης σαρκὸς ἀνθρώποις τῆς πεπτωκυίας καὶ πλανηθείσης σαρκὸς ἡμῶν. Ὁ ἱερός Δαμασκηνός, ἀπηχῶν τὴν ἀλήθειαν ταύτην, χαρακτηρίζει τὴν σάρκα ὡς ὄργανον θεθὲν εἰς τὴν διάθεσιν καὶ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς σωτηρίας ἡμῶν. «Ὅργανον γὰρ ἡ σὰρξ τῆς θεότητος ἐχρημάτισε»⁴⁴. Ἐπομένως ὁ Κύριος ὡς ἄνθρωπος ἔφερε σάρκα ἀνθρωπίνην ὑποστατικῶς. «Τὸ σεσαρκῶσθαι μὲν ἠνώσθαι ἐστὶ σαρκί, τὸ δὲ σάρκα γενέσθαι τὸν Λόγον, αὐτὴν τὴν τοῦ Λόγου ὑπόστασιν ἀτρέπτως γενέσθαι τῆς σαρ-

κὸς ὑπόστασιν»⁴⁵. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ θεότης τοῦ Κυρίου ἠνώθη ὑποστατικῶς πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ὁ Κύριος, κατὰ τὸν ἱερὸν Δαμασκηνὸν «Θεὸς ὢν καὶ θεϊκῶς κατὰ σάρκα ὑποστάς, τούτεστι καθ' ὑπόστασιν ἠνωμένος τῇ σαρκί»⁴⁶ ἐγένετο ἄνθρωπος.

Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι ἡ θεότης ἐνηνθρώπησε, ἀλλ' ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γέγονεν ἄνθρωπος. Κατὰ τὸν ἱερὸν Δαμασκηνόν, «καὶ ὅτι μὲν ὁ Θεὸς ἄνθρωπος γέγονε καὶ ὁ ἄνθρωπος Θεός, εἴρηται... ὅτι δὲ ἡ θεότης ἄνθρωπος γέγονεν ἢ ἐσαρκώθη ἢ ἐνηνθρώπησεν, οὐδαμοῦ ἀκηκόαμεν»⁴⁷. Καὶ τοῦτο διότι «ἐφ' ἐκάστης τῶν ὑποστάσεων τὸ Θεὸς ὄνομα τίττεται, θεότητα δὲ ἐπὶ ὑποστάσεως εἰπεῖν οὐ δυνάμεθα»⁴⁸.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Κυρίου πρόσληψις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως δὲν ἐθίξε τὸ παράπαν τὴν ἐν αὐτῷ προ-

45. Γ', 1α'.

46. Γ', 1δ'.

47. Γ', 1α'.

48. Γ', 1α'.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 218 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13-14 τεύχους.
44. Γ', 1ε'.

φορίας, ἵκανὰ νὰ ἀναπτύξουν ἀθανάτους καρποὺς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἡ καρδιά μας φλέγεται ὑπὸ ἐμπνεομένης ἀγάπης πρὸς τὸν Νικητὴν τοῦ θανάτου καὶ τοῦ Ἄδου. Αὕτη ἐκδηλώνει τὴν ἀγάπην τῆς καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ὄντας υἱοὺς τοῦ ἐπουρανίου Πατρός. Καὶ δὴ, ἰδιαίτερος τώρα, ὅταν ἡ ἀνθρωπότης ἔχη ἀνάγκην καθολικῆς ἀγάπης διὰ νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὸ μέσον τῆς τὴν Θεῖαν ἐκείνην εἰρήνην, τὴν ὁποῖαν ἐγνώρισεν εἰς τὴν οἰκουμένην ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου.

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ τὸ κεντρικὸν γεγονός τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου, τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὡς εἰκόνας καὶ ὁμοιώσεως τοῦ Θεοῦ, ἀμαυρωθείσης διὰ τῆς ἀμαρτίας. Ὁ Χριστὸς ὅμως ἀνασυνέστησεν ἐν ἑαυτῷ τὴν καθαρὰν εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔκτοτε ὁ ἄνθρωπος κατέστη ἵκανὸς νὰ ἐπανακτήσῃ τὴν πρώτην εἰκόνα, δι' ἧς ἐτιμήθη ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ. Ὁ Θεὸς ἐν τῷ Χριστῷ κατήλλαξε μεθ' ἑαυτοῦ τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ τοῦτο ὑπομιμνήσκει εἰς ἡμᾶς τοὺς χριστιανούς νὰ εἰσαγάγωμεν τὴν καταλλαγὴν ἐκεῖ, ἐνθα ἐλλείπει ἡ εἰρήνη, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ συνύπαρξις τῶν ἀνθρώπων.

Συμμετέχων ἐν πνεύματι εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν πίστιν μετὰ τῆς περισπουδάστου Ἑμετέρας Μακαριό-

τητος κατὰ τὰς λαμπροφόρους ταύτας ἑορτασίμους ἡμέρας, μετ' αἰσθημάτων υἱικῆς ἀγάπης, ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ προσωπικῶς χαιρετίζω τὴν Ἑμετέραν Ἀγιότητα, τοὺς Ἀρχιεπισκόπους καὶ τὸ εὐσεβὲς ποίμνιόν Σας ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, μετὰ τῶν καλυτέρων εὐχῶν, ὅπως διάγητε ἐν ἀκαταπαύστῳ πνευματικῇ χαρᾷ, ὑπερεκχειλιζομένη ἐφ' ἡμᾶς ἐκ τοῦ Ζωηφόρου Τάφου τοῦ Κυρίου. Ἡμεῖς δεόμεθα μεθ' ὑμῶν ταπεινῶς τοῦ Κυρίου, ἵνα συγκεντρώσῃ τὴν διεσκορπισμένην Χριστιανοσύνην εἰς ἓνα ἱερὸν περίβολον, ἀνέκαθεν διαφυλάττοντα τὴν Θεῖαν Ἀλήθειαν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Καὶ νὰ χαρίσῃ ὁ Κύριος εἰς τὴν γῆν τὴν ἰδικὴν Του εἰρήνην, τὴν ἐπικράτησιν δικαιοσύνης μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ἀδελφικῆς ἀγάπης, ζώσης πίστεως καὶ εὐσεβείας.

Μετὰ πασχαλίου ἀσπασμοῦ καὶ υἱικῆς ἀγάπης διατελῶ πάντοτε σεβόμενος τὴν Ἑμετέραν Μακαριότητα καὶ ταπεινὸς ἱκέτης,

Χριστὸς Ἀνέστη!

† Μητροπολίτης Πράγας ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Πάσχα Χριστοῦ, Μάιος 1975, Πράγα.

υπάρχουσαν θείαν τοιαύτην. Ὁ Κύριος τέλειος Θεὸς ὑπάρχων, ἐγένετο καὶ τέλειος ἄνθρωπος. «Καὶ Θεὸς ὢν τέλειος, ἄνθρωπος τέλειος γίνεται»⁴⁹, χωρὶς νὰ θιγῆ ἢ νὰ σμικρυνθῆ ἢ ἐλαττωθῆ ἢ θεία αὐτοῦ φύσις. Διότι «καὶ σεσάρκωται τοίνυν ὁ Λόγος καὶ τῆς οἰκείας ἀυλότητος οὐκ ἐξέστηκε, καὶ ὅλος σεσάρκωται καὶ ὅλος ἐστὶν ἀπερίγραπτος»⁵⁰.

Τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα ἀνέλαβεν ὁ Κύριος διὰ τῆς Παρθένου. «Αὐτὸς γὰρ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο κυηθεὶς ἐκ τῆς Παρθένου»⁵¹. Ἄλλ' ἡ σὰρξ αὕτη τοῦ Κυρίου ἦτο συνηνωμένη μετὰ τῆς ψυχῆς. Ἦτο, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Δαμασκηνοῦ, «σὰρξ ἐψυχωμένη». «Ἀνέλαβε τοίνυν σάρκα ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ, ἡγεμονικῇ μὲν τῆς σαρκός, ἡγεμονευομένη δὲ ὑπὸ τῆς τοῦ Λόγου θεότητος»⁵². Διὰ τοῦ ἀφορισμοῦ τούτου ὁ ἱερὸς Δαμασκηνὸς διαγράφει ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν οὐσίαν τῶν δύο στοιχείων ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ὑποστάσει τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἀφ' ἐτέρου δὲ προσδιορίζει τὴν μεταξὺ αὐτῶν σχέσηιν, δηλῶν ὅτι τῆς σαρκὸς ἐξουσία-ζεν ἡ ψυχὴ, ταύτης δὲ ἡ τοῦ Λόγου θεότης.

Ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις ὁ Κύριος παρίσταται ὡς κατὰ πάντα συγγενὴς πρὸς ἡμᾶς, παρεκτὸς ἁμαρτίας, φέρων ἅπαντα τὰ γνωρίσματα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, προσιτῆς οὐσῆς εἰς ἡμᾶς. Διότι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν «σμικρύνεται σωματικῶς καὶ ουστέλλεται καὶ θεϊκῶς ἐστὶν ἀπερίγραπτος, οὐ συμπαρακτεινομένης τῆς σαρκὸς αὐτοῦ τῇ ἀπεριγράπτῳ αὐτοῦ θεότητι»⁵³. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἔφερον ἅπαντα τὰ γνωρίσματα τοῦ ἡμετέρου σώματος, ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἅπαντα τὰ ἀδιάβλητα λεγόμενα πάθη, ἴτοι τὰς ἀδυναμίας καὶ ἀσθενείας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Χαρακτηριστικῶς παρατηρεῖ ἐν προκειμένῳ ὁ ἱερὸς Δαμασκηνός: «Ὁμολογοῦμεν ὅτι πάντα τὰ φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα πάθη τοῦ ἀνθρώπου ἀνέλαβεν»⁵⁴, παρακατῶν δὲ καθορίζει καὶ τὸν σκοπὸν τῆς τοιαύτης προσλήψεως, λέγων ὅτι «πάντα τοίνυν (τὰ ἀδιάβλητα πάθη), ἀνέλαβεν, ἵνα πάντα ἀγιάσῃ»⁵⁵, ἐφ' ὅσον ἄλλωστε «τὸ ἀπρόσληπτον καὶ ἀθεράπευτον». «Ἀναλαμβάνει τοίνυν ὅλον τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ τούτου κάλλιστον ὑπὸ ἀρρωστίαν πεσόν, ἵνα ὅλω τὴν σωτηρίαν χαρίσῃται»⁵⁶. Τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι σπουδαῖον, τοσοῦτῳ μᾶλλον καθόσον ὑπῆρξαν πολ-

λοί, ἐκεῖνοι οἵτινες ἐπεχείρησαν νὰ νοθεύσωσι τὴν γνησιότητα τῆς δογματικῆς διδασκαλίας ἐπ' αὐτοῦ, ἀρνηθέντες αὐτὴν ταύτην τὴν ἀνθρωπίνην τοῦ Κυρίου φύσιν ἢ τὴν ἀκεραϊότητα αὐτῆς⁵⁷. Διὸ καὶ ὁ ἱερὸς Δαμασκηνὸς διὰ τῆς περὶ ἀδιαβλήτων ἐν τῷ Χριστῷ παθῶν διδασκαλίας αὐτοῦ κατεγγυᾶται τὴν ἀκεραϊαν αὐτοῦ ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ ἀντεπεξέρχεται κατὰ πάντων ὅσοι πρὸ αὐτοῦ ἠμφεσβήτησαν τὴν ἀλήθειαν ταύτην. Καὶ κατ' ἀρχὴν παρέχει ἐνὰ ἐξαίρετον ὄρισμὸν τῶν ἀδιαβλήτων παθῶν. «Φυσικὰ δὲ καὶ ἀδιάβλητα πάθη εἰσὶ τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν ὅσα ἐκ τῆς ἐπι τῇ παραβάσει κατακρίσεως εἰς τὸν ἀνθρώπινον εἰσηλθε βίον, οἶον πείνα, δίψα, κόπος, πόνος, τὸ δάκρυον, ἡ φθορά, ἡ τοῦ θανάτου παραίτησις, ἡ δειλία, ἡ ἀγωνία, ἐξ ἧς οἱ ἰδρωῖτες, οἱ θρόμβοι τοῦ αἵματος, ἡ διὰ τὸ ἀσθενὲς τῆς φύσεως ὑπὸ τῶν ἀγγέλων βοήθεια καὶ τὰ τοιαῦτα, ἅπανα πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις φυσικῶς ἐνυπάρχουσι»⁵⁸. Ἡ ὑπαρξὶς ἐν τῷ Χριστῷ τῶν τοιούτων παθῶν καταδεικνύει ἐναργέστατα τὴν ἐπ' αὐτοῦ πρόσληψιν ἀκεραϊας καὶ πλήρους τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Μάλιστα, κατὰ τὸν ἱερὸν πατέρα, πᾶσα ἀπόπειρα ἀρνήσεως ἐν τῷ Χριστῷ τῶν παθῶν τούτων συνιστᾷ ἀσέβειαν. «Ἄφθαρτον μὲν οὖν τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα λέγειν κατὰ τὸν παράφρον Ἰουλιανὸν καὶ Γαϊανόν, κατὰ τὸ πρῶτον τῆς φθορᾶς σημαίνονμενον (δηλ. μὴ ἔχον τὰ ἀδιάβλητα πάθη) πρὸ τῆς ἀναστάσεως, ἀσεβές. Εἰ γὰρ ἀδιάφθαρτον οὐχ ὁμοούσιον ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ δοκῆσει καὶ οὐκ ἀληθεῖα γέγονεν, ἂ γεγονέναι φησὶ τὸ Εὐαγγέλιον, τὴν πείναν, τὴν δίψαν, τοὺς ἥλους, τὴν τῆς πλευρᾶς νύξιν, τὸν θάνατον»⁵⁹. Εἶναι προφανές, ὅτι διὰ τῶν λόγων τούτων ἀρνεῖται ὁ ἱερὸς Δαμασκηνὸς καὶ πᾶσαν δοκητικὴν πλάνην καὶ διδασκαλίαν, ἀναφανείσας, ὡς γνωστόν, ἀπὸ τοῦ τέλους ἤδη τοῦ πρώτου αἰῶνος καὶ ἐνωρὶς καταδικασθείσας ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Τὰ ἀδιάβλητα πάθη τοῦ Κυρίου ἐξ ὀρισμοῦ ἀπίστανται τῆς ἁμαρτίας. Τὸ τονίζει δεόντως ὁ Δαμασκηνὸς λέγων ὅτι «αὕτη ἡ δειλία καὶ ὁ φόβος καὶ ἡ ἀγωνία τῶν φυσικῶν ἐστὶ καὶ ἀδιαβλήτων παθῶν καὶ μὴ ὑποκειμένων ἁμαρτίας»⁶⁰. Ἄς μὴ νομισθῆ, κατ' ἀκολουθίαν, ὅτι τὰ ἀδιάβλητα πάθη συνιστοῦν ἁμαρτωλὰς ἐκδηλώσεις. Διότι ὁ Κύριος «ὅλον γὰρ τὸν ἄνθρωπον καὶ πάντα τὰ τοῦ ἀνθρώπου ἀνέλαβε πληρὴν τῆς ἁμαρτίας. Αὕτη γὰρ οὐ φυσικὴ ἐστὶ, οὐδὲ ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ ἡμῖν ἐνσπαρεῖσα, ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου ἐπιπορᾶς ἐν τῇ ἡμετέρῃ προαιρέσει ἐκουσίως συνισταμένη, οὐ βία ἡμῶν κρατοῦσα»⁶¹. Τὸ παθητὸν τοῦ Χριστοῦ διὰ

49. Γ', α'.

50. Γ', ζ'.

51. Γ', ιβ'.

52. Γ', ιη'.

53. Γ', ζ'.

54. Γ', κ'.

55. Γ', κ'.

56. Γ', ιη'.

57. Πρβλ. Π. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἄνωτ., τ. 2, σ. 69 ἐπ., 74 ἐπ.

58. Γ', κ'.

59. Γ' κη'.

60. Γ' κγ'.

61. Γ', κ'.

ταῦτα περιωρίζετο εἰς μόνην τὴν σάρκα αὐτοῦ. «Φύσιν τοῦ Λόγου παθοῦσαν σαρκὶ οὐδέπω ἀκηκόαμεν — παρατηρεῖ ὁ ἱερός Δαμασκηνός —. Χριστὸν δὲ παθόντα σαρκὶ ἐδιδάχθημεν»⁶². Καὶ ἄλλαχοῦ ὁ αὐτὸς πατὴρ ἐπαναλαμβάνει: «Ἰστέον ὅτι Θεὸν μὲν σαρκὶ παθόντα φαμέν, θεότητα δὲ σαρκὶ παθοῦσαν ἢ Θεὸν διὰ σαρκὸς παθόντα οὐδαμῶς»⁶³. Διαφέρει κατὰ ταῦτα ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τοῦ Κυρίου κατὰ τὸ παθητόν. Περισσότερον κατανοητὴ γίνεται ἡ σχέση αὐτῆ δι' ὧν ἐν συνεχείᾳ λέγει ὁ Δαμασκηνός: «Ἡ μὲν γὰρ ψυχὴ παθητὴ οὔσα, τοῦ σώματος τεμνομένου, αὐτὴ μὴ τεμνομένη, συναλγεῖ καὶ συμπάσχει τῷ σώματι. Ἡ δὲ θεότης ἀπαθὴς οὔσα οὐ συνέπασχε τῷ σώματι»⁶⁴. Καὶ ἄλλαχοῦ πάλιν: «Τοῦ γὰρ ἑνὸς Χριστοῦ... τὸ μὲν παθητόν, ὡς πεφυκὸς πάσχειν, ἔπασχεν, οὐ συνέπασχε δὲ τὸ ἀπαθές»⁶⁵.

Κατὰ ταῦτα ἡ μὲν σὰρξ τοῦ Κυρίου ἦτο παθητὴ, ὑποκειμένη εἰς τὰ ἀδιάβλητα καὶ ἀναμάρτητα τοῦ ἀνθρώπου πάθη, ἡ δὲ ἀνθρωπίνη αὐτοῦ φύσις συνέπασχε τῇ σαρκί, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν θείαν φύσιν, ἣτις ἀπαθὴς διέμεινε. Ἄλλὰ καθὼς ἡ ψυχὴ τοῦ Κυρίου ἡ ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐνυπάρχουσα μετελάμβανε τῶν παθῶν καὶ συνέπασχε, οὕτω πῶς καὶ ἡ θέλησις αὐτοῦ ἦτο παθητὴ, δεχομένη καὶ αὐτὴ τὰς ἐκ τῶν ἀδιαβλήτων παθῶν συνεπειάς. Κατὰ τὸν ἱερόν πατέρα «ἡ ἀνθρωπίνη αὐτοῦ θέλησις ἀπὸ χρόνου ἤρξατο, καὶ αὐτὴ τὰ φυσικὰ καὶ ἀδιάβλητα πάθη ὑπέμεινε»⁶⁶.

Τὸ συμπέρασμα διατυποῖ ὡς ἄριστα ὁ ἱερός Δαμασκηνός εἰς τὰ ἐπόμενα χωρία: «Ὁμοούσιος γὰρ ὢν τῷ Θεῷ καὶ Πατρί, αὐτεξουσίως θέλει καὶ ἐνεργεῖ ὡς Θεός. Ὁμοούσιος δὲ ὢν καὶ ἡμῖν αὐτεξουσίως θέλει καὶ ἐνεργεῖ ὡς ἄνθρωπος ὁ αὐτός. Αὐτοῦ γὰρ τὰ θαύματα, αὐτοῦ καὶ τὰ παθήματα»⁶⁷. Καὶ ἄλλαχοῦ: «Ὁ οὖν Θεὸς Λόγος σαρκωθείς οὔτε τὴν ἐν τῇ ψιλῇ θεωρίᾳ κατανοουμένην φύσιν

ἀνέλαβεν· οὐ γὰρ σάρκωσις τοῦτο, ἀλλ' ἀπάτη καὶ πλάσμα σαρκώσεως, οὔτε τὴν ἐν τῷ εἶδει θεωρουμένην· οὐ γὰρ πάσας τὰς ὑποστάσεις ἀνέλαβεν, ἀλλὰ τὴν ἐν ἀτόμῳ τὴν αὐτὴν οὔσαν τῇ ἐν τῷ εἶδει»⁶⁸. Τὸ γεγονὸς ἐξ ἄλλου ὅτι διὰ τῆς προσλήψεως τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὁ Κύριος ἐλύτρωσε τὴν σάρκα, δὲν πρέπει νὰ ὀδηγήσῃ ἡμᾶς εἰς τὸ ἐσφαλμένον συμπέρασμα ὅτι ἡ σὰρξ προσληφθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ μετέβαλε τὴν ἑαυτῆς φύσιν, διότι «κρὴ εἰδέναι ὡς οὐ κατὰ μεταβολὴν φύσεως ἢ τροπὴν ἢ ἀλλοίωσιν, ἢ σύγχυσιν ἢ σὰρξ τοῦ Κυρίου τεθεῶσθαι λέγεται καὶ ὁμόθεος καὶ Θεὸς γενέσθαι»⁶⁹. Διότι «ἡ σὰρξ καὶ τεθέωται καὶ μεταβολὴν τῆς οἰκείας οὐ πέπονθε φύσεως»⁷⁰. Ἡ σωτηρία τῆς σαρκὸς ἐγένετο κατὰ τὴν πρόσληψιν. «Αὐτὸς γὰρ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, κηθεῖς μὲν ἐκ τῆς Παρθένου, προελθὼν δὲ Θεὸς μετὰ τῆς προσλήψεως, ἴδῃ καὶ αὐτῆς ὑπ' αὐτοῦ θεωθείσης ἅμα τῇ εἰς τὸ εἶναι ταύτης παραγωγῇ, ὡς ὁμοῦ γενέσθαι τὰ τρία, τὴν πρόσληψιν, τὴν ὑπαρξιν, τὴν θέωσιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Λόγου»⁷¹.

Ἐπομένως ὁ Κύριος προσλαβὼν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐγένετο κατὰ πάντα ὅμοιος ἡμῖν, ἐκτὸς ἁμαρτίας, ἐλεγχομένων ὡς πεπλανημένων τῶν ἀτιλήψεων τόσον τῶν δοκητῶν καὶ γνωστικῶν, ὅσον καὶ τῶν ἀρειανῶν, ἀπαλλιναριστῶν καὶ ἀφθαρτοδοκητῶν. Κατὰ τὸν μέγαν Δαμασκηνόν «εἰ δοκῆσει γέγονε» τὰ τοῦ Χριστοῦ «φενακισμὸς καὶ σκηνὴ τὸ τῆς οἰκονομίας μυστήριον, καὶ δοκῆσει καὶ οὐκ ἀληθείᾳ γέγονεν ἄνθρωπος ὁ Κύριος καὶ δοκῆσει καὶ οὐκ ἀληθείᾳ σεσώσμεθα».

Ὁ Κύριος ὑπέκειτο, κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ φύσιν, εἰς πάντα τὰ σωματικὰ καὶ ψυχικὰ πάθη τοῦ ἀνθρώπου, τὰ μὴ ἁμαρτωλά. Διότι ἐγένετο ὁμοούσιος μὲν τῷ Πατρί, πλὴν τῆς ἀγεννησίας, ὁμοούσιος δὲ ἡμῖν παρεκτὸς ἁμαρτίας.

(Συνεχίζεται) † Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

62. Γ', 1α'.

63. Γ', κοτ'.

64. Γ', κοτ'.

65. Γ', κοτ'.

66. Γ', ιη'.

67. Γ', ιγ'.

68. Γ', 1α'.

69. Γ', ιζ'.

70. Γ', ιε'.

71. Γ', ιθ'.

ΑΓΑΠΗ ΕΝ ΑΛΗΘΕΙΑ

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

κ. ΜΑΞΙΜΟΥ (28/5 — 6/6/1975)

Ἡ πρόσκλησις.

1. Ἐπί τι χρονικὸν διάστημα, εὐτυχῶς πολὺ βραχύ, κριτήρια ἐξωευαγγελικά, (περιοριζόμεθα εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν αὐτόν), ἐδηλητηρίαζον τὰς σχέσεις τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Εὐτυχῶς, τὰ ἀρχαῖα ταῦτα, δηλ. τὰ ἔργα τῆς ἀπεξενωμένης ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος καὶ τὸ φῶς τῆς ἁγίας Τριάδος ἀνθρωπότητος, παρῆλθον.

Σήμερον οἱ ὄντως ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ συνειδητοποιοῦν, ὅλον ἐν καὶ περισσότερον, ὅτι πειθαρχοῦντες εἰς τὴν καινὴν ἐντολήν πρέπει νὰ εἶναι «σύμφυχοι», «τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες» (Φιλ. 2,2), ἐὰν θέλουν νὰ ἔχη ἐκχυθῆ εἰς τὰς καρδίας των τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ (Ρωμ. 5,5).

Οἱ πρωτοπόροι εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς εἰς Χριστὸν αὐξήσεως τῶν πάντων καὶ κυρίως τῆς μεγίστης ἐντολῆς τῆς ἀγάπης εἶναι καὶ οἱ πρῶτοι στεφανίται.

Ὁ Μακ. Πατριάρχης Βουλγαρίας κ. Μάξιμος εἶναι ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπερnikήσεως παντὸς ἐμποδίου διὰ τῆς ἀγάπης· εἰς ὅλας του τὰς δραστηριότητας, πολλῶ μᾶλλον τὰς διεκκλησιαστικὰς. Πολλὰ τὰ δείγματα ταύτης, ἀφ' ἧς κατὰ τὸ 1971, ὡς τοποτηρητῆς τότε, εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὰς Ἀθήνας, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἑκατομπενητηκονταετηρίδος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Δὲν εἶναι τοῦ παρόντος νὰ ἐκτεθοῦν. Ἀλλὰ δι' ὅλα αὐτὰ καὶ πρὸς ἔτι περισσοτέραν σύμφιξιν τῶν σχέσεων τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ μας μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ὁρθοδόξου Βουλγαρικοῦ λαοῦ, μετὰ τὴν κατὰ τὰ τέλη Ὀκτωβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐπίσκεψιν Συνοδικῆς Ἀντιπροσωπείας εἰς Βουλγαρίαν, ἐπὶ τῇ ἀναγορεύσει τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους εἰς ἐπίτιμον διδάκτορα Θεολογίας ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Σόφιας, ἁγίου Κλήμης Ἀχρίδος, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ ἀπηύθυνε πρὸς Αὐτόν, ἐξ ὀνόματος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, θερμὴν παράκλησιν νὰ ἐπισκεφθῆ ἅπαξ ἔτι τὴν Χώραν καὶ Ἐκκλησίαν μας.

Ἡ πρόσκλησις ἐγένετο δεκτὴ μετὰ χαρᾶς καὶ ἐγκαίρως ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐπληροφορεῖτο, ὅτι ὁ Μακ. Πατριάρχης Σόφιας καὶ πάσης Βουλγαρίας κ. Μάξιμος θὰ ἐπεσκέπτετο τὴν Ἐκκλησίαν μας ἀπὸ 28/5—6/6/1975, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν 1) Σεβ. Μητροπο-

λίτου Στάρα Ζαγοράς κ. Παγκρατίου, Προέδρου τῆς ἐπὶ τῶν Διεκκλησιαστικῶν Σχέσεων Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, 2) Σεβ. Μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως κ. Βαρλάμ, 3) Θεοφ. Ἐπισκόπου Ζνεπόλ κ. Δομετιανοῦ, ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, 4) παν. ἀρχιμ. κ. Ἰωσήφ, Πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Σόφιας, 5) πρωτοδιακόνου κ. Βασιλείου Βελιάνωφ, ἰδιαιτέρου Γραμματέως τοῦ Πατριάρχου, ἱατροῦ, καὶ 6) ἔλλογ. κ. Θεοδώρου Σάμπεφ, καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Σόφιας.

Ἡ ἄφιξις.

2. Εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης κ. Μάξιμος ἐφθασεν ἀεροπορικῶς τὴν 28ην Μαΐου, ἡμέραν Τετάρτην, περὶ ὥραν 19.00'.

Εἰς τὸ ἀεροδρόμιον πρὸς ὑποδοχὴν του εἶχε κατέλθει ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ μετὰ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεωργίου, Νέας Ἰωνίας καὶ Νέας Φιλαδελφείας κ. Τιμοθέου, Κίτρους κ. Βαρνάβα, Προέδρου τῆς Μ.Σ.Ε. Ὑποθ. Ἐξωτερικοῦ, Ἐλευθερουπόλεως κ. Ἀμβροσίου, Θήρας κ. Γαβριήλ, Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου, Φωκίδος κ. Χρυσοστόμου, Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὄρους κ. Παύλου, Ἀττικῆς κ. Δωροθέου, Νέας Σμύρνης κ. Χρυσοστόμου, Καισαριανῆς κ. Γεωργίου, τῶν Θεοφ. Ἐπισκόπων Δέσβης κ. Κοσμά, Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Εὐρίπου κ. Βασιλείου, Ἀχελώου κ. Εὐθυμίου κ.ἂ. πολλῶν κληρικῶν. Πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Πατριάρχου εἶχον κατέλθει εἰς τὸ ἀεροδρόμιον καὶ οἱ ἐξοχώτατοι κ. Γεώργιος Πετκῶφ, Πρόεδρος τῆς Βουλγαρίας εἰς Ἀθήνας, μετὰ μελῶν τῆς ὑπ' αὐτὸν Πρεσβείας, καὶ οἱ κ. κ. Βλ. Φειδᾶς καὶ Σπυρ. Ἀδαμόπουλος, ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας μας ἐνηγκαλίσθη μετ' ἀγάπης καὶ ἐγκαρδιότητος τὸν Πατριάρχην Βουλγαρίας καὶ εὐχηθεὶς εἰς αὐτόν τὸ «εὖ παρῆσθη» εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸν παρεκάλεσε καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐνταῦθα παραμονῆς του νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν εὐρισκόμενον ὡς εἰς τὸν ἴδιον οἶκον, ἐν μέσῳ ἀδελφῶν εἰλικρινῶς ἀγαπώντων Αὐτόν, τοὺς σὺν Αὐτῷ καὶ ὀλοκληρον τὸν λαόν του.

Ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης καὶ οἱ Συνοδοὶ του κατέλυσαν εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον «Μεγάλη Βρετανία».

Παρά τῷ Μακ. 'Αρχιεπισκόπῳ.

3. Τὴν ἐπομένην τὸ πρῶτ' ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης κ. Μάξιμος ἐπεσκέφθη εἰς τὴν 'Ιερὰν 'Αρχιεπισκοπὴν τὸν Μακαριώτατον 'Αρχιεπίσκοπον, περὶ τὸν ὁποῖον εἶχον συγκεντρωθῆ πολλοὶ Μητροπολίται καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοί. Κατὰ τὰς ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ λαβούσας χώραν προσλαλιάς ἀμφοτέρωθεν οἱ Πρωθιεράρχαι ἐξέφρασαν τὴν βαθεῖαν αὐτῶν πεποίθησιν ὅτι ἔχει ἤδη διανοιγῆ νέα ἐποχὴ εἰς τὰς σχέσεις τῶν δύο 'Εκκλησιῶν καὶ λαῶν, ἡ ὁποία ὡς ἐκδήλωσις κυριαρχίας τοῦ Πνεύματος τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ τὴν ἀληθῆ των ἔκφρασιν καὶ τὸ βάθρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οικοδομεῖται ἡ ἀμετακίνητος καὶ ἀσάλευτος ἐνότης τῶν δύο λαῶν, ὅτινες, ὡς ἔχοντες ἐν πνεύμα, τὴν 'Ορθοδοξίαν, εἰναι φύσει ἠνωμένοι ἀρρήκτως.

*

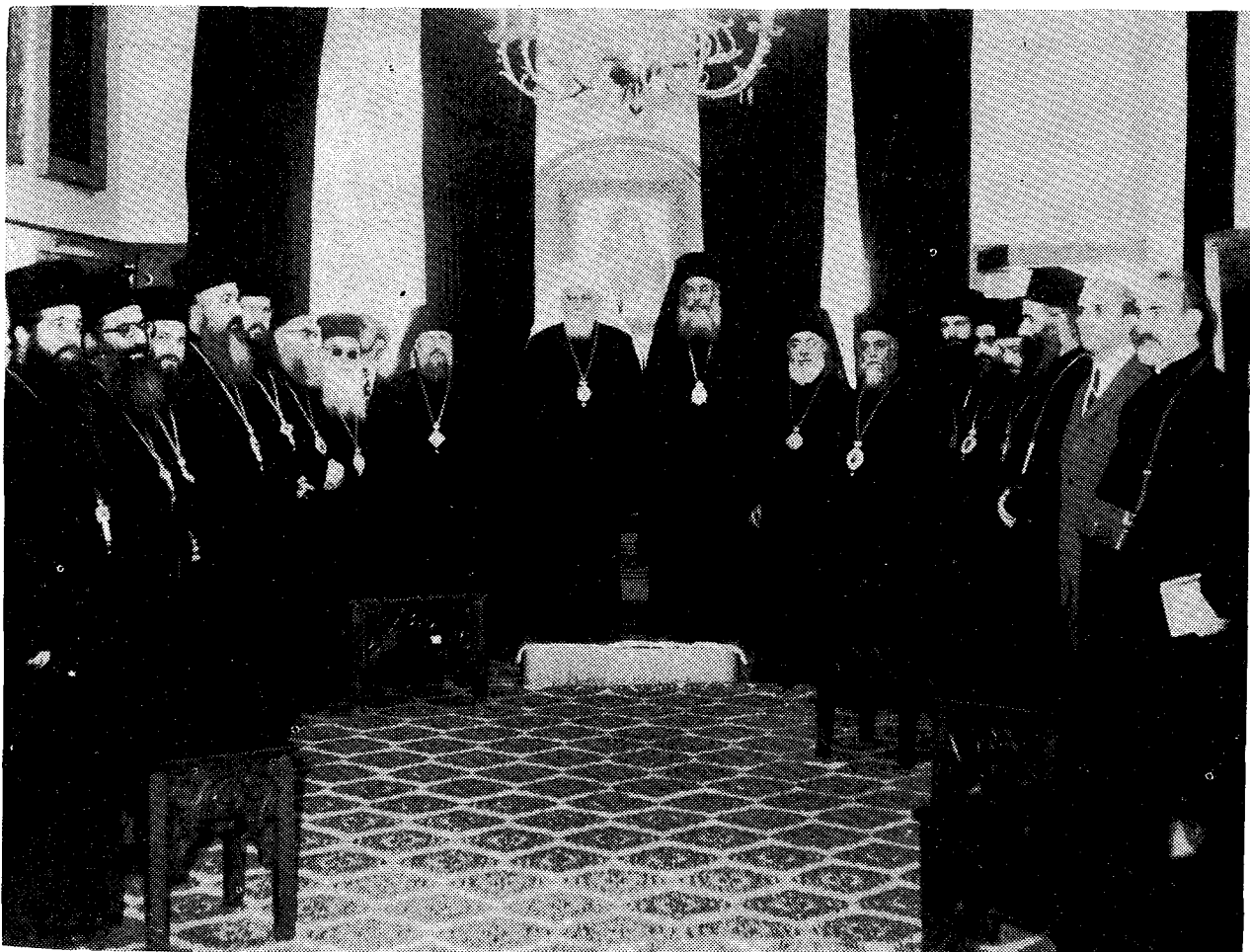
'Επηκολούθησεν ἐπίσκεψις εἰς τὴν 'Ακρόπολιν καὶ τὸν 'Αρειον Πάγον, ἐνθα οἱ ὑψηλοὶ ξένοι ἐθαύμασαν

τὸ πνευματικὸν μεγαλεῖον τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ, καὶ εἶτα εἰς τὴν 'Ιερὰν Μοῆν Δαφνίου, τὸ ὠραιότερον ἐν 'Ελλάδι μνημεῖον τῆς Βυζαντινῆς τέχνης εἰς τὴν λεπτοτέραν τῆς ἔκφρασιν.

Εἰς Σχολὴν Διακονισσῶν.

4. Τὸ μεσημέρι τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης Βουλγαρίας κ. Μάξιμος καὶ οἱ Συνοδοὶ συνεγευμάτισαν εἰς τὴν Σχολὴν Διακονισσῶν μετὰ τοῦ Μακ. 'Αρχιεπισκόπου, τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Κίτρους κ. Βαρνάβα, 'Ιερισσοῦ κ. Παύλου καὶ Γόρτυνος κ. Θεοφίλου καὶ ἄλλων ἐπισήμων. Κατὰ τὸ γεῦμα ἡ κ. Τομαρά, ὑποδιευθύντρια τῆς Σχολῆς, προσεφώνησε τὸν Πατριάρχην ἐξ ὀνόματος τῆς εἰς ἐκδρομὴν μακρᾶς διαρκείας ἀπουσιαζούσης δίδος Σ. Μουρούκα, εὐχαριστήσασα Αὐτὸν διὰ τὴν ἐπίσκεψιν καὶ παρακαλέσασα νὰ εὐλογήσῃ τὸν ἔργον καὶ τὰς σπουδαστρίδας.

'Απαντῶν ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης ἐμνήσθη τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1971 ἐπισκέψεώς του εἰς τὴν Σχολὴν,

'Ο Μακ. Πατριάρχης Βουλγαρίας κ. Μάξιμος καὶ ὁ Μακ. 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνῶν κ. Σεραφεῖμ ἐν μέσῳ 'Ιεραρχῶν τῆς Βουλγαρικῆς 'Αντιπροσωπείας καὶ Μητροπολιτῶν καὶ ἄλλων κληρικῶν τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος εἰς τὴν 'Ιερὰν 'Αρχιεπισκοπὴν 'Αθηνῶν.

εἶπεν ὅτι ἦτο διπλῆ ἡ χαρὰ του, διότι καὶ πάλιν ἐπισκέπτεται αὐτὴν καὶ ἠύχθη πρόοδον καὶ ἐκπλήρωσιν τῆς ὑψηλῆς αὐτῆς ἀποστολῆς.

Εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον.

5. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν τὸ ἀπόγευμα ἐγένετο ἐπίσημος δεξίωσις τοῦ ἁγιοτάτου Πατριάρχου Βουλγαρίας κ. Μαξίμου καὶ τῶν Συνοδῶν του εἰς τὸ Συνοδικὸν Μέγαρον, καὶ δὴ ἐν ἐπίσημῳ συνεδρίῳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Κατ' αὐτὴν μετὰ τὴν εἰθισμένην προσευχὴν, γενομένην ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐλληνιστὶ καὶ σλαβωνιστὶ, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος προσφωνῶν τὸν ἐπίσημον ξένον εἶπε τὰ ἑξῆς:

Μακαριώτατε Πατριάρχα Σόφιας καὶ πάσης Βουλγαρίας,

Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,

(Ἐπεπερισσευόμεθα τῇ χαρᾷ) (Β' Κορ. 7,4), κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην στιγμήν, καὶ σκιοῦμεν ἐξ ἀγαλλιάσεως ἔχοντες ἐν μέσῳ ἡμῶν τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Ἀριότητα καὶ τοὺς ἐπιλέκτους αὐτῆς ἀδελφοὺς συνεργούς.

Σᾶς ἀσπαζόμεθα ἐν Πνεύματι ἁγίῳ. Ἐξ ὀνόματος ὄχι μόνον τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Συνέδρων, ἀλλὰ ὁλοκλήρου τοῦ κλήρου καὶ εὐλαβοῦς τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν πληρώματος.

Δὲν εἴσθε οὔτε ξένοι, οὔτε πάροικοι. Καὶ δὲν προσφωνοῦμεν Ὑμᾶς ἀδελφοὺς ἐξ ἀβρότητος κατὰ συγκατάβασιν. Ἐν ἐσμέν. Ἐν ἐν Χριστῷ, καὶ συνεπῶς κατὰ περισσώτερον ἀπὸ ἐν. Θεότευκτος δὲ εἶναι ἡ ἡμετέρα ἐνότης. Ἔργον Ἐκείνου, Ὅστις «εἰς ἐνότητα πάντας ἐκάλεσε».

(Ἐπεπερισσευόμεθα τῇ χαρᾷ) ἔχοντες Ὑμᾶς ἐν μέσῳ ἡμῶν, ἀδελφοί. Καὶ πῶς ὄχι;

Ἐχομεν ἀμφοτέροι (μίαν πίστιν ἀληθῆ). Ἐν βάπτισμα. Μίαν Ἐὐχαριστίαν. Καὶ κανχόμενοι στεντορεία τῇ φωνῇ ὁμοφώνως ἀμφοτέροι κράζομεν: «Αὕτη ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων. Αὕτη ἡ πίστις τῶν Πατέρων. Αὕτη ἡ πίστις τὴν Οἰκουμένην ἐστήριξεν». Καὶ στηρίζει.

Χάριτι θείᾳ ἐφυλάξαμεν ἀμφοτέροι τὴν παρακαταθήκην ταύτην ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ, δι' αἵματος καὶ μαρτυρίων.

Καὶ περιεπατήσαμεν ἐν αὐτῇ καὶ περιπατοῦμεν. Καὶ δὲν θὰ φεισθῶμεν οὐδενός, προκειμένου ἡ ἐνότης ἡμῶν αὕτη νὰ κρατῶνται καὶ διευρύνηται.

Μία ἡ τοῦ Χριστοῦ γνώμη. Καὶ ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι Ἐπίσκοποι, ὡς λέγει ὁ Θεοφόρος ἱερομάρτυς Ἰγνατίος, ὀφείλομεν νὰ εἴμεθα ὅλοι (ἐν Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμῃ), δηλ. νὰ ταυτιζώμεθα με αὐτὴν. Μόνον ἐν Αὐτῷ ἐν ἐσμέν. Καὶ μόνον ὅταν τὸ αὐτὸ ἐν Αὐτῷ φρονῶμεν, γινώμεθα ἐν καὶ ἐνοποιοί.

(Ἐν τῇ ἐνότητι ἡμῶν δοξάζεται ὁ Χριστός), εἶπε πάλιν ὁ ἅγιος Ἰγνατίος. Ἐντεῦθεν ἄπειρος ἡ εὐθὴν ἡμῶν ἐναντι τοῦ Χριστοῦ, ἐναντι τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ συγχρόνου κόσμου, εἰς τὸν ὅποιον αἴρονται μὲν διὰ τῆς ἀδιαφορίας ἐξωτερικαὶ τινες διαιρέσεις, ἀλλ' ἀπομονοῦνται ἀπελπιστικῶς τὰ ἄτομα!

Ἐνώπιον ἡμῶν τῶν Ὁρθόδοξων διανοίγεται στάδιον εὐοῦ, ἀγώνισμα θεοτερπές: Ἡ πάλιν δι' ἐνότητα, ὄχι πίστεως ἀλλ' ἀγάπης καὶ φρονήματος.

Ἄς ἀθλῶμεν ἐν αὐτῷ, ἀκολουθοῦντες τὰς πρωτοβουλίας τῆς κοινῆς ἡμῶν μητρὸς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας καὶ τοῦ σεπτοῦ αὐτῆς Προκαθημένου Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου.

Χαίρομεν, διότι ἐν τῷ προσώπῳ Ὑμῶν ἔχομεν ὁμόφρονα καὶ ὁμόφρονον ἀδελφόν.

Καὶ ἄς εὐχρηθῶμεν, ἵνα ἡ χάρις τοῦ Κυρίου πλημυροῦσα τὰς καρδίας ὅλων καὶ καταρτίζουσα πάντας ἐν τῷ αὐτῷ νοῦ καὶ τῇ αὐτῇ γνώμῃ συνάψῃ ἡμᾶς καὶ ψυχικὰ τόσον, ὥστε ἡ ἡμετέρα ἀγάπη καὶ ἐνότης νὰ ἐμπνέῃ καὶ θερμαίνῃ τὰς καρδίας τῶν λαῶν μας καὶ ὁδηγῇ αὐτοὺς εἰς ἀγάπην, φιλίαν καὶ ἐν παντὶ συνεργασίαν εἰς δόξαν Χριστοῦ καὶ ἔπαινον.

Ἀπαντῶν ὁ Ἁγιώτατος Πατριάρχης εἶπε:

Μακαριώτατε, λίαν μοι ἀγαπητὴ ἐν Κυρίῳ Πρωθιεράρχα τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Σεβασμιώτατοι καὶ Πανιερώτατοι, ἀγαπητοὶ πατέρες, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,

«Ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν» (Ἐφεσ. δ', 4), λέγει ὁ ἅγιος Ἀπόστολος.

Πανηγυρικῶς ἐωρτάσαμεν τὴν ὑπερένδοξον Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ καί, ὡς ὥρισεν ἡ Ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία, ἐξακολουθοῦμεν νὰ ζῶμεν με τὴν χαρὰν ταύτην καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς Ἁγίας Πεντηκοστῆς. Δι' ὃ καὶ χαίρετιζω Ὑμᾶς διὰ τοῦ χαρμοσύνου χριστιανικοῦ χαιρειτισμοῦ: «Χριστός Ἀνέστη».

Ἐλαβον μετὰ χαρᾶς τὴν ἀδελφικὴν καὶ φιλόφρονα προσκλήσιν Σας, ὅπως ὁμοῦ μετ' Ἀντιπροσωπείας τῆς Βουλγαρικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ἐπισκεφθῶ δι' ὀλίγας ἡμέρας Ὑμᾶς καὶ τὴν ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Εὐδοισκόμεθα δὲ ἤδη εἰς τὸ ἀδελφικὸν περιβάλλον Σας καὶ αἱ καρδίαι ἡμῶν εἶναι πλήρεις εὐχαριστιῶν πρὸς τὸν Ἀναστάνα Κύριον, διότι ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς τὴν πνευματικὴν ταύτην εὐφροσύνην τῆς ἐν τῇ ὡραία πόλει τῶν Ἀθηνῶν παρεπιδημίας ἡμῶν καὶ τοῦ μεταπασχαλικοῦ ἀσπασμοῦ καὶ ἐναγκαλισμοῦ μετὰ τῶν ἐν Κυρίῳ ἀδελφῶν τῆς γείτονος καὶ προσφιλοῦς Ἁγίας Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Προπεμφθέντες μετὰ μεγάλης ἐγκαρδιότητος ὑπὸ τῶν Σεβασμιωτάτων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, τοῦ κλήρου καὶ τῶν λαϊκῶν, κομίζομεν Ὑμῖν τὴν εὐλο-

γίαν τῆς Ἁγίας Βουλγαρικής Ἐκκλησίας, τὰς προσφείας τῶν ἁγίων καὶ τῶν ἐν πίστει ὁμολογητῶν ἡμῶν, τοὺς χαιρετισμοὺς τῶν Ἱεραρχῶν καὶ τοῦ κλήρου, καὶ πάντων τῶν φιλοχρίστων τέκνων ἡμῶν, οἵτινες ἐν πίστει πρὸς τὸν Κύριον ἀκολουθοῦν τὰς ἐπιταγὰς Του.

Χαίρομεν, διότι ὁ Θεὸς ἠλόγησε τὴν ἐπίσκεψιν ἡμῶν εἰς τὴν θεοφύλακτον πρωτεύουσαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Ὑμῶν Θρόνου, ὥστε νὰ χαιρετίσωμεν ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, τὸν σεβάσιμον Προκαθήμενον τῆς Ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Πρὸ πολλοῦ γνωρίζομεν Ὑμᾶς ὡς πιστὸν υἱὸν τῆς Ἁγίας Ὁρθοδοξίας καὶ ἄξιον Ἱεράρχην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὸ πρόσωπόν Σας διακρίνομεν ἄξιον εὐαγγελιστὴν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως μετὰ τοῦ φίλου ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ σοφὸν πρωθιεράρχην, ὅστις, ὁμοῦ μετὰ τῶν ὀρθοτομούντων ἀρχιερέων τῆς Ἁγίας Ὑμῶν Ἐκκλησίας, ὁδηγεῖ τὸ ποίμνιον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν φατεινῶν ὁδῶν, τὰς ὁποίας μᾶς ὑπέδειξεν ὁ Ἀναστάς Ζωοδότης Κύριος διὰ τοῦ Θείου λόγου καὶ τῶν ὑπερενδόξων Αὐτοῦ ἔργων.

Ἀφοῦ ἀνέστη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἐνεφανίσθη ἐνώπιον τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν Μυροφόρων καὶ εἶπεν αὐτοῖς: «Εἰρήνη Ὑμῖν. Χαίρετε». Τὴν εὐλογημένην ταύτην εἰρήνην καὶ χαρὰν κομίζομεν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς, ὡς τὴν πλέον ἀκτινοβόλον ἔκφρασιν τῆς χριστιανικῆς καρδίας. Ἡ εἰρήνη εἶναι προϋπόθεσις δι' ἀληθῆ ἀδελφικὴν ἐπικοινωνίαν, δι' ἐμφύχωσιν εἰς τὸ ἔργον τῆς διακονίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀμοιβαίας παρηγορίας. Εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Ὁρους ὁμιλίαν Του ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶπε: «Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται» (Ματθ. ε', 9). Καθημερινῶς προσευχόμεθα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης εἰς τὴν οἰκουμένην καὶ ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς ἀνοδοῦ καὶ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἁγίων Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο ἀρμόζει περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον εἰς ἡμᾶς τὸ κήρυγμα τοῦ λόγου τῆς εἰρήνης, τῆς ἀδελφότητος, τῆς ἐνότητος καὶ τῆς φιλίας.

Ἡμεῖς, Μακαριώτατε Δέσποτα, θεία εὐδοκία εἴμεθα οἱ Προκαθήμενοι δύο ἀδελφῶν τῇ πίστει, τῷ πνεύματι καὶ ταῖς παραδόσεσιν Τοπικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι τέκνα ἐν Χριστῷ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐκπρόσωποι γειτονικῶν λαῶν καὶ Χωρῶν, συνδεομένων γεωγραφικῶς καὶ ἱστορικῶς καὶ κληθέντων νὰ ζοῦν συμφώνως πρὸς τὰς ἐπιταγὰς τοῦ Ἁγίου Εὐαγγελίου καὶ τὰς ἱερὰς ἐντολὰς τῶν τε προγενεστέρων καὶ τῶν μεταγενεστέρων ἐκκλησιαστικῶν καὶ κοινωνικῶν παραγόντων, ἐν εἰρήνῃ, καλῇ γειτονίᾳ καὶ συνεργασίᾳ. Θεωροῦμεν χρέος ἡμῶν, ὅπως ἐργαζώμεθα ὑπὲρ τῆς φιλίας καὶ τῆς ἀδελφοσύνης. Ὁ Ψαλμωδὸς ἀναφωνεῖ: «Ἴδού δὴ τί καλόν, ἢ τί τερονόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό;» (Ψαλμ. ρλβ', 1). Οἱ δύο λαοὶ μας ἐπιδιώκουν εἰρήνην ὡς πρῶτον ὄρον δι' ἐν εὐτυχῆς μέλλον. Πάντες οἱ λαοὶ ἀγαποῦν τὴν εἰρήνην, τὴν φιλίαν καὶ τὴν ἀδελφοσύνην, διότι αὐταὶ διανοίγουν εὐρεῖς ὁρίζοντας πρὸς τὴν πνευματικὴν

καὶ ὕλικὴν ἀνθησιν. Ὅστις δὲ ὀρθῶς κατανοεῖ τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν, διακρίνει τὴν οἰκτρὰν ἦταν τῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ, βλέπει τὴν εἰς τὸ στερέωμα ἀνατολὴν τῆς φωτεινῆς ἀκτινοβολίας τῆς καλῆς γειτονίας καὶ τῶν εἰρηρικῶν σχέσεων, βλέπει ὅτι οἱ λαοὶ ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου χαιρετοῦν τὴν αἰθρίασιν ταύτην ἐν ὀνόματι τῆς καθολικῆς εὐημερίας. Χρέος πατερικόν, χριστιανικόν καὶ ἀνθρώπινον ὅλων εἶναι, νὰ καταβάλλωμεν προσπάθειας διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν γονίμων καὶ ὠφελίμων τούτων τάσεων. «Εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες» (Ρωμ. ιβ', 18), συμβουλεύει ἡμᾶς ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος.

Εὐχαριστῶν διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα διὰ τὴν ἐγκάρδιον πρόσκλησιν καὶ διὰ τὴν χαρμόσυνον ἀδελφικὴν θωπείαν εἰς τὰ πρῶτα βήματα ἡμῶν ἐπὶ τῆς εὐλογημένης γῆς Σας, ἱκετεύω θεομῶς τὸν Ἀναστάνα Κύριον Ζωοδότην, ὅπως χαρίζηται εἰς Ὑμᾶς ὕγειαν καὶ πᾶσαν ἐπιτυχίαν εἰς τὴν ὑπεύθυνον ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων πρωθιεραρχικὴν Ὑμῶν διακονίαν, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς Σᾶς χαρίζη μακροζωίαν, ἵνα χაίρεσθε τοὺς γλυκεῖς καρποὺς τῶν ἐπιζήλων προσπαθειῶν Σας εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ Θεοῦ. Εἴθε ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ λαὸς Σας νὰ ἀπολαμβάνουν τοὺς γλυκεῖς καρπούς των! Εἴθε νὰ στερεώνεται ἡ ἐνότης τῶν ἁγίων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν! Εἴθε τὸ ἔργον καὶ ἡ ἀποστολὴ αὐτῶν νὰ σημειώσουν ἐπιτυχίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον! Εἴθε ἡ Πατρις Σας νὰ ἔχη μίαν ἀνοδὸν ἀπορόσκοπον. Ἐπιτρέφατέ μοι ὁμοῦ νὰ περατώσω τὸν λόγον μου διὰ τοῦ εὐλογημένου λόγου τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου: «Εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη μετὰ πίστεως ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. στ', 23).

Ὁ Ἀναστάς Ζωοδότης Χριστὸς εἴη ἐν τῷ μέσῳ πάντων ἡμῶν. Ἀμήν.

Π α ρ ἄ τ ῶ Ἐ ξ ο χ . Π ρ ο ἔ δ ρ φ τ ῆ ς Δ η -
μ ο κ ρ α τ ῖ α ς .

6. Τὴν ἐπομένην, 30ῆν Μαΐου, μετὰ ἐπίσκεψιν εἰς τὸ Ευζαντινὸν Μουσεῖον, ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης κ. Μάξιμος ἐπεσκέφθη τὸν Ἐξοχώτατον Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας κ. Μιχαὴλ Σπασινόπουλον, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους κ. Εαρνάβα, Προέδρου τῆς Μ.Σ.Ε. Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ καὶ τιμῆς ἕνεκεν ξεναγοῦ τῆς Α. Ἀγιότητος, καὶ τῶν Μελῶν τῆς Ἀκολουθίας του.

Κατ' αὐτὴν ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν Α.Ε. τὸν Πρόεδρον εἶπε τὰ ἑξῆς:

Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεδρε,

Ἐγὼ καὶ οἱ Σύνοδοί μου ἔχομεν ἰδιαίτεράν χαρὰν, διότι μᾶς ἐδόθη ἡ δυνατότης νὰ ἐμφανισθῶμεν ἐνώπιον Ὑμῶν, τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους τῆς γείτονος καὶ

φίλης Ὁρθοδόξου Ἑλλάδος, τῆς Χώρας, ἡ ὁποία κατὰ τὸ παρελθὸν ἔσχε πολὺ μεγαλεῖον, τώρα δὲ σημειώνει νέους σταθμοὺς εἰς τὴν πορείαν τῆς πρὸς τὴν προόδον καὶ τὴν εὐημερίαν.

Ἡ παραμονὴ μας εἰς τὴν ἡλιόλουστον Χώραν Σας ἦλθεν ὡς ἀποτέλεσμα μιᾶς θερμῆς καὶ ἐγκαρδίου ἐπιστολῆς-προσκλήσεως τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ μου βαθυσσεβάστου Προκαθημένου τῆς ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Σεραφείμ.

Διὰ τὴν ἀδελφικὴν αὐτὴν πρόσκλησιν καὶ τὴν θερμὴν ὑποδοχὴν εἴμεθα βαθύτατα εὐγνώμονες. Ἄλλ' εὐγνωμοσύνην χροεστοῦμεν καὶ πρὸς Ὑμᾶς, κύριε Πρόεδρε, ὡς καὶ εἰς ὄλους τοὺς φορεῖς τῆς κρατικῆς ἐξουσίας τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, ὅσοι συνήγγησαν εἰς τὴν πραγματοποιήσασιν τῆς ἐπισήμου ταύτης καὶ φιλικῆς ἐπισκέψεώς μας. Ἰδιαιτέρως ὁμως εὐχαριστοῦμεν Ὑμᾶς διὰ τὴν μεγάλην τιμὴν, τὴν ὁποία ἐκάματε εἰς ἡμᾶς μετὰ τὴν παρούσαν ἐγκαρδίον ὑποδοχὴν.

Ἐξοχώτατε,

Παρ' ἡμῖν, καὶ δὴ καὶ εἰς τοὺς εὐρεῖς ἐκκλησιαστικούς κύκλους, αἱ ἐκδηλώσεις τῶν ὑπευθυνότερων Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων ἡγετῶν γίνονται δεκταὶ μετὰ μεγάλην ἱκανοποίησιν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μαρτυρεῖ, ὅτι ὑπάρχει μία εἰλικρινῆς καὶ θερμῆς ἀγαθῆς ἐπιθυμία ἐνισχύσεως καὶ περαιτέρω ἐξελίξεως τῶν σχέσεων ἀγαθῆς γειτνιασεως μεταξὺ μας.

Ἐχομεν σταθερὰν τὴν πεποίθησιν, ὅτι αἱ ἐκδηλώσεις αὐταὶ ὑπαγορεύονται ἀπὸ πραγματικὰ αἰσιόδοξον βλέμμα εἰς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῶν Χωρῶν μας.

Ἐχουσαι ὡς ὀδηγούς των τὰ ὑψηλὰ χριστιανικὰ ἰδεώδη, τὰς φωτεινὰς παραδόσεις κατανοήσεως καὶ ἀμοιβαιότητος μεταξὺ τῶν λαῶν, βουλγαρικοῦ καὶ ἑλληνικοῦ, εἰς τὸ ἀπώτερον καὶ πρόσφατον παρελθόν, αἱ δύο Ὁρθόδοξοι ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι μας θὰ συμβάλουν μετὰ κάθε τρόπον εἰς τὴν περαιτέρω στερέωσιν τῆς ἐπιθυμητῆς ἀπὸ ὄλους μας, ἀπαραιτήτου δὲ καὶ ἐπωφελοῦς καλῆς γειτονικῆς συμβιώσεως, φιλίας καὶ συνεργασίας.

Εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν διαβάζομεν, ὅτι εἶναι καλὸν καὶ τερπνὸν νὰ κατοικοῦν ἀδελφοὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ (Ψαλμ. 132,1), δηλαδή, εἰρηνικά, μετὰ κατανοήσιν καὶ ἀλληλεγγύην.

Ὡς Χριστιανοὶ προσευχόμεθα καὶ ἀγωνιζόμεθα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ τῆς εὐημερίας ὄλων τῶν λαῶν. Πόσον περισσότερο πρέπει νὰ εὐχόμεθα τοῦτο διὰ τοὺς λαοὺς μας, οἱ ὁποῖοι συνδέονται μεταξὺ των μετὰ τὴν κοινὴν πίστιν, τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησιαστικὴν συνείδησιν καὶ τὰς πολιτιστικὰς παραδόσεις, μετὰ τὴν αὐτὴν ἱστορικὴν τύχην κατὰ τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον.

Εἴμεθα βαθύτατα πεπεισμένοι, ὅτι ἔχομεν καλὰς προϋποθέσεις διὰ μίαν εὐτυχεῖν συνοίκησιν τόσοσιν μεταξὺ

τῶν ἰδικῶν μας, ὅσων καὶ μεταξὺ ὄλων τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου.

Τὸ φωτεινὸν μέλλον ὁμως ἐξαρτᾶται εἰς σημαντικὸν βαθμὸν ἀπὸ τὰς εὐγενεῖς προσπάθειας, τὰς ὁποίας καταβάλλουν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν οἱ κρατικοί, ἐκκλησιαστικοὶ καὶ κοινωνικοὶ ἐργάται. Εἴθε δὲ νὰ εὐλογῆσῃ ὁ Κύριος καὶ ἐπιστέγγῃ μετὰ καρπὸν πολλὸν τὰς προσπάθειας καὶ τοὺς κόπους αὐτοὺς διὰ τὸ κοινὸν καλόν.

Εἶναι δι' ἡμᾶς εὐχάριστον νὰ ὑπογραμμίσωμεν, ὅτι αἱ Χῶραι καὶ αἱ Ἐκκλησίαι μας ἔχουν σχεδὸν τὰς αὐτὰς ἀπόψεις ἐπὶ τῶν σοβαρῶν προβλημάτων εἰρηνιστικοῦ, ἐκκλησιαστικοῦ καὶ κοινωνικοῦ χαρακτῆρος. Π.χ. ὑποστηρίζουν ἀπὸ κοινοῦ τὸ ζήτημα τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας τῆς Κύπρου, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁποίας εὐρίσκεται ὁ γενναῖος Πρόεδρος τῆς αὐτονομίου αὐτῆς Δημοκρατίας, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, καὶ ἀγωνίζονται ἀπὸ κοινοῦ διὰ μίαν δικαίαν εἰρήνην εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν, κατανοήσιν καὶ συνεργασίαν εἰς τὰ Βαλκάνια, ἀσφάλειαν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰρηνικὴν ἀνοδικὴν πορείαν δι' ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἐξοχώτατε,

Χαιρετίζων Ὑμᾶς ὄλως ἐγκαρδίως ἐξ ὀνόματος ἐμοῦ καὶ τῶν Συνοδῶν μου, εὐχομαι, ὅπως ὁ Θεὸς Σᾶς ἐνισχύῃ εἰς τοὺς κόπους Σας διὰ τὸ καλὸν τοῦ λαοῦ Σας, τὴν περαιτέρω ἐξέλιξιν τῶν καλῶν σχέσεων μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, καὶ τὴν εἰρήνην εἰς ὄλον τὸν κόσμον.

Εἰς ταῦτα ὁ Ἐξοχώτατος Πρόεδρος ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

Ἁγιώτατε,

Παρηκολούθησα μετὰ πολλὴν προσοχὴν τὰς ὁραίας σκέψεις, αἱ ὁποῖαι περιέχονται εἰς τὴν προσφώνησίν Σας καὶ μοῦ περιποιοῦν τόσῃν τιμὴν.

Τὰ λόγια τῆς Ὑμετέρας Ἁγιότητος μετὰ ἐπισημὴν ἀκόμη πιὸ βαθιὰ καὶ εἰλικρινά, πόσον μεγάλα εἶναι τὰ ἰδανικά τῆς εἰρήνης καὶ τῆς συναδελφώσεως μεταξὺ τῶν λαῶν.

Εἰς τὸν νοῦν μου ἔρχονται τὴν στιγμὴν αὐτὴν τὰ λόγια τοῦ μεγάλου ποιητοῦ Ὀμήρου, ὅτι πρέπει νὰ ἔχομεν καλὰς σχέσεις καὶ μετὰ τοὺς φίλους μας καὶ μετὰ τοὺς ἐχθρούς μας; πρωτίστως ὁμως μετὰ τοὺς γείτονάς μας. Αὐτὸ εἶναι βεβαίως μία σοφὴ σκέψις· ὁμως οἱ Χριστιανοὶ δὲν εἶναι μεταξὺ των γείτονες, ἀλλὰ ἀδελφοί.

Ἐντεῦθεν θεωρῶ τὸ γεγονός τῆς ἐδῶ παρουσίας τῆς Ὑμετέρας Ἁγιότητος ὡς ἄριστον προμήνυμα τόσοσιν μᾶλλον, ὅσων συμπίπτει εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ σχέσεις μας μετὰ τὸν φίλον γείτονα λαὸν τῆς

Βουλγαρίας συνεχώς περισσότερον βελτιοῦνται και σταθεροποιοῦνται.

Οἱ πολιτικοὶ ἡγέται τῶν δύο φίλων Χωρῶν μας, ὁ καθένας εἰς τὴν ἰδικὴν του περιοχὴν, ἐνεργοῦν πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπὸν εἰρήνης και πολιτισμοῦ και ἀκριβῶς δι' αὐτὸ εἶναι εὐκολον νὰ ἀντιληφθῆ κανεὶς πόση εἶναι ἡ σημασία τῆς προσπάθειας, τὴν ὁποίαν καταβάλλουν οἱ ἡγέται τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, νὰ ἔλθουν εἰς ἐπικοινωνίαν και νὰ στερεώσουν τὰς σχέσεις των.

Ἡ Ἐκκλησία μὲ τὴν μεγάλην της πνευματικὴν και ἠθικὴν δύναμιν μπορεῖ νὰ ἐπιδράσῃ εἰς τὴν ζωὴν κάθε κοιωνίας και κυρίως εἰς τὰς κοινωνικὰς σχέσεις. Ἀκόμη ὅμως ἡ Ἱστορία μᾶς δείχνει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀσκεῖ ἀγαθὴν ἐπίδρασιν εἰς τὴν ἐπιδίωξιν τῆς εἰρήνης και τῆς φιλίας μεταξὺ τῶν λαῶν.

Ἐκφράζω τὴν ἱκανοποίησιν και τὸν θαυμασμόν μου διὰ τὰ ὠραῖα λόγια τοῦ χαιρετισμοῦ τῆς Ὑμετέρας Ἀγιότητος.

Εὐχαριστῶ ἐξ ὄλης καρδίας διὰ τὴν ἐπίσκεψιν, τὴν ὁποίαν μοῦ ἐκάματε.

Ἐῶχομαι καλὴν παραμονὴν ὑπὸ τὸν ὠραῖον ἥλιον τῆς Ἑλλάδος, καλὸ τὸ ταξίδι τῆς ἐπιστροφῆς και τὴν ἐκ μέρους τοῦ Ὑψίστου βοήθειαν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς μεγάλης και ὑψηλῆς ἀποστολῆς Σας.

Ὑποβάλλω τὰ σέβη μου.

Ἡ Κυβέρνησις.

7. Τὴν μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας πρὸς τιμὴν τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου παρέθεσεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Βασιλεὺς Γεώργιος» πρόγευμα ὁ ἐξοχώτατος Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Κωνσταντῖνος Σταυρόπουλος, λόγῳ ἀπουσίας εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ Ὑπουργοῦ κ. Δημ. Μπιτσιῦ. Εἰς τὸ Γεῦμα αὐτό, ἐκτὸς τοῦ Πατριάρχου και τῶν Συνοδῶν του, τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου και τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, παρεκάθησαν ὁ ἐξοχώτατος Πρέσβυς τῆς Βουλγαρίας κ. Γεώργιος Πετκόφ, ὁ Πρύτανις τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου κ. Ἀνδρέας Φυτράκης, ὁ Κοσμητὼρ τῆς Θεολ. Σχολῆς κ. Σάββας Ἀγουρίδης, ὁ Γεν. Διευθυντὴς Ὁρησκει-

Ὁ Μακ. Πατριάρχης Βουλγαρίας κ. Μάξιμος ἐν μέσῳ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ και τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κ. Μ. Στασινοπούλου.

μάτων καθηγητῆς Βλάσιος Φειδᾶς καὶ οἱ ὑπεύθυνοι τῆς Διευθύνσεως Ἐκκλησιῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν κ.κ. Σπυρίδων Ἀδαμόπουλος, Νικ. Καλαντσιανὸς καὶ Ἰω. Καμπόλης κ.ἄ.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ Γεύματος ὁ κ. Ὑφυπουργὸς προσεφώνησε τὸν Πατριάρχην εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

Μακαριώτατε Πατριάρχα Βουλγαρίας,

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν,

Σεβασμιώτατοι,

Ἐξοχώτατοι,

Ἀγαπητοὶ κύριοι,

Ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν χαρὰν δι' ἐμέ, διότι μοῦ δίδεται ἡ τιμὴ νὰ παραθέσω εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ τοὺς ἐλεκτοὺς Ὑμῶν Συνοδοὺς τὸ γεῦμα τοῦτο.

Ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Βουλγαρία εἶναι Χῶραι πολὺ πλησίον ἀλλήλων γεωγραφικῶς καὶ πολιτιστικῶς, πολὺ ὅμως πλησιέστερον θρησκευτικῶς. Ὁ εἰς Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἡ μία εἰς Αὐτὸν Ὁρθόδοξος πίστις ἐνώνουν τοὺς λαοὺς μας μέχρι ταυτότητος.

Καὶ πράγματι, οἱ δύο φίλοι γείτονες λαοὶ ἔζησαν μαζί, ἔδρασαν μαζί, ὑπὸ τὴν σκέπη ἑνὸς κοινοῦ πολιτισμοῦ, τοῦ Βυζαντινοῦ, καὶ ὑπέστησαν τὰς αὐτὰς περιπετείας.

Καὶ τοὺς δύο λαοὺς, ὡς φάροι τηλαυγεῖς, ἐφώτιζαν καὶ φωτίζουν ἡ ἐκκλησιαστικὴ τῶν Ἱστορία καὶ αἱ μοναὶ τῶν καὶ ἐνερχόμενοι καὶ ἐμψυχώνουν τὰ ἱερὰ ὀνόματα τῶν μεγάλων καὶ ἁγίων Πατριαρχῶν, Γρηγορίου Ε' Κωνσταντινουπόλεως καὶ Εἰθιμίου Τυρνόβου.

Θὰ ἦτο ματαιοπονία ἐκ μέρους μου νὰ ἐπιχειρήσω νὰ ἀναπτύξω εἰς εἰδότας τὴν σημασίαν καὶ τὴν βᾶσιν τῆς μεταξὺ τῶν λαῶν μας ἐνότητος.

Μία εἶναι ἡ πραγματικότητα, ὅτι ἡ Βουλγαρία καὶ ἡ Ἑλλάς ἔχουν σταθερὰν τὴν ἀπόφασιν νὰ συμπορεύωνται καὶ νὰ βαίνουν συνεχῶς καὶ περισσότερον ἀναπτύσσουσαι σχέσεις ὄντως ἀδελφικῆς γειτονίας.

Χαιρετίζω εὐλαβῶς τὴν Ὑμετέραν Ἀγιότητα καὶ τοὺς σεβασμιωτάτους συνοδοὺς καὶ στενωτάτους συνεργοὺς, ὡς πρωτεργάτας καὶ σμιλευτάς τῆς φιλίας καὶ συνεργασίας τῶν λαῶν μας.

Χαιρετίζω τὸν ἐξοχώτατον Πρόεδρον κύριον Γεώργιον Πετκόφ καὶ δι' αὐτοῦ τὴν Βουλγαρικὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν φίλον, εὐγενῆ καὶ φιλοπρόδοτον Βουλγαρικὸν λαόν.

Καὶ ὑπῶν τὸ ποτήριον προπίνω ὑπὲρ τῆς ὑγείας καὶ μακροημερεύσεως τοῦ Ἀγιωτάτου Πατριάρχου καὶ ὑπὲρ τῆς πρὸς τὰ πρόσω πορείας τῆς τε Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας, τοῦ φίλου Βουλγαρικοῦ λαοῦ καὶ τῆς διηνεκοῦς φιλίας καὶ συνεργασίας μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ Βουλγαρίας.

Ἀπαντῶν ὁ Πατριάρχης εἶπε:

Μακαριώτατε,

Ἐξοχώτατοι,

Σεβασμιώτατοι,

Ἀγαπητοὶ συνδαιτυμόνες,

Ἐγὼ καὶ οἱ συνοδοὶ μου—μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Ἐκκλησίας Βουλγαρίας, βαθύτατα συγκεκριημένοι ἀπὸ τὴν θερμὴν ἡμῶν ὑποδοχὴν εἰς τὴν Πατρίδα ὑμῶν, χαίρομεν, διότι ἔχομεν ἀπαξ ἔτι τὴν δυνατότητα νὰ ἐκφράσωμεν τὰ αἰσθήματα τῆς εὐγνωμοσύνης ἡμῶν, ὡς καὶ νὰ Σᾶς καταστήσωμεν κοινωνοὺς τῶν σκέψεων, αἱ ὁποῖαι πλημμυρίζουν ἡμᾶς.

Πρῶτον, ὀφείλομεν ὀλοφύχους εὐχαριστίας διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ὑψηλὴν τιμὴν τοῦ γεύματος τοῦτου ἐκ μέρους τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως τῆς φίλης Ἑλλάδος, τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὰ καλὰ αἰσθήματα, περὶ τῶν ὁποίων μαρτυρεῖ ἡ ἐδῶ παρουσία τόσοσιν ὑψηλῶν ἐκπροσώπων τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ πολιτικῆς κοινωνίας.

Ἡ ἁγία Ὁρθοδοξία, ἡ γεωγραφικὴ ἐγγύτης καὶ ἱστορικὴ μας μοῖρα συνέδεσαν στενὰ τὰς ἀδελφὰς Τοπικὰς Ἐκκλησίας ἡμῶν, τοὺς γείτονες λαοὺς καὶ τὰς Χῶρας ἡμῶν. Ὄταν οἱ καμπάνες τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὰ σύνορα ἀρχίζουν νὰ κτυποῦν ἀπὸ τὰς δύο Χῶρας ἡμῶν, προσκαλοῦν τοὺς ἐν πίστει καὶ Πνεύματι ἀδελφοὺς νὰ ἀναπέμψουν τὰς αὐτὰς προσευχὰς, τοὺς αὐτοὺς ὕμνους καὶ τὰς αὐτὰς δοξολογίας πρὸς τὸν Ἐνα Θεόν. Ἡ κοινὴ πνευματικὴ ἡμῶν μήτηρ ἁγία Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία συνενώνει ἀμφοτέρους ἡμᾶς ὑπὸ τὰς ἐαυτῆς πτέρυγας πλέον τῆς χιλιετηρίδος, ὥστε νὰ ἀδξάνωμεν μαζί εἰς τὰς ἀληθείας τῆς πίστεως καὶ τὴν ὑψηλὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν καὶ νὰ δημιουργῶμεν κοινὰς παραδόσεις πολιτισμοῦ κ.λπ.

Οἱ δεσμοὶ μας εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ εἶναι ἀκατάλυτοι. Εἰς ἐποχὴν δοκιμασιῶν αἰῶνων αἱ Ἐκκλησίαι μας καὶ οἱ λαοὶ μας συνεμερίσθησαν τὴν αὐτὴν τύχην καὶ ἐπανελημμένως ἠγωνίσθησαν εἰς τὸ πλευρὸν ὁ εἰς τοῦ ἄλλου ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας. Καὶ ἀργότερον ἔσοχοι ἐκκλησιαστικοί, πολιτικοὶ καὶ κοινωνικοὶ ἐργάται προσεπάθησαν νὰ χαράξουν τὸν ὀρθὸν δρόμον τῆς καλῆς γειτνιασεως καὶ φιλίας μεταξὺ μας. Εἰς τὸν φωτεινὸν αὐτὸν δρόμον πορευόμεθα καὶ ἡμεῖς σήμερον μὲ ἀισιοδοξίαν καὶ ἱκανοποίησιν, μὲ ἀμοιβαίας τὰς προσπάθειας διὰ περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῶν μεταξὺ ἡμῶν σχέσεων καὶ διὰ μίαν καρποφόρον συνεργασίαν ἐπὶ ἐκκλησιαστικοῦ, πολιτιστικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἐπιπέδου. Εἴθε νὰ ἐδλογήσῃ ὁ Κύριος τὰς ἀγαθὰς αὐτὰς προσπάθειας.

Εἴμεθα βαθύτατα ἐγγνώμονες πρὸς τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, τὸν ἀγαπητὸν ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφόν, διὰ τὴν ἐγκάρδιον πρόσκλησιν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν ἁγίαν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς

Ἑλλάδος, ἦτις καὶ ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς τὴν δυνατότητα νὰ δοκιμάσωμεν στιγμὰς ἀδελφικῆς ἐνότητος, νὰ προσκυνήσωμεν τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ καὶ ἱστορικὰ μνημεῖα τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, νὰ ἀνταλλάξωμεν ἀπόψεις ἐπὶ κοινῶν ζητημάτων, ἀπασχολούντων τὰς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς λαοὺς μας, καὶ νὰ συμβάλωμεν, ἔστω καὶ ὀλίγον, εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀγίας Ὁρθοδοξίας, τῆς εἰρηνεύσεως καὶ τῆς κατανοήσεως.

Σπουδαίαν θέσιν εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ κατέχει ἡ χριστιανικὴ μας μαρτυρία διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς ἔτι περισσότερον δροσερᾶς ἀτμοσφαιρας εἰς τὰ Βαλκάνια καὶ τὸν κόσμον, τὴν στερέωσιν τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ συνεργασίας μεταξὺ τῶν Βαλκανικῶν λαῶν, τὴν ἀσφάλειαν, ἐνότητα, ἀκεραιότητα καὶ ἀνεξαρτησίαν τῆς γείτονος Δημοκρατίας τῆς Κύπρου, τῆς ὁποίας ἠγεῖται ὁ ἀξιότατος αὐτῆς Πρόεδρος καὶ διακεκριμένος αὐτῆς ἐκκλησιαστικὸς οἰακοστρόφος Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, τὴν ἐγγύησιν δικαίας εἰρήνης εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν, τὴν ἀσφάλειαν εἰς τὴν Ἐδρῶπην, τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν πρόοδον εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Ἐξοχώτατε καὶ ἐντιμότατε κύριε Ὑφυπουργέ,

Σήμερον, ὅτε ὁ κόσμος μόλις ἀπαλλαγεί τῆς φοικώδους καταστροφῆς τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ὅλον καὶ περισσότερον ζῆ τὸν κίνδυνον τῆς ἐνόπλου συρράξεως ἐπὶ παγκοσμίον κλίμακος, εἶναι ἰδιαζόντως μεγάλη ἡ ἐδθὴν τῶν ἐργατῶν, εἰς τῶν ὁποίων τὸν νοῦν καὶ τὴν θέλησιν εἶναι ἐμπειπιστευμένα τὰ θέματα τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων μεταξὺ τῶν κρατῶν. Ἀπὸ αὐτοὺς ἐξαρτᾶται εἰς μέγαν βαθμὸν τὸ ξαστέρωμα τοῦ διεθνοῦς οὐρανοῦ, ὅπως ἐπιθυμεῖ ὀλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ εὔχομαι εἰς Ὑμᾶς παρὰ Κυρίου ὑγείαν καὶ δύναμιν, περαιτέρω ἐπιτυχίας εἰς τὰς εὐγενεῖς ἐπιθυμίας τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος, πορείαν τοῦ λαοῦ Σας καὶ τῆς Χώρας Σας πρὸς τὰ ἄνω, κατανοήσιν εἰς τὰ Βαλκάνια, καλὰς γειτονικὰς σχέσεις μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ καὶ εἰρήνην εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Ἐπιθυμῶ νὰ Σᾶς διαβεβαιώσω, ὅτι πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν θὰ ἐργασθῶμεν καὶ ἡμεῖς οἱ ἐργάται τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ εὐλογῇ τὰ καλὰ μας ἀμοιβαῖα αἰσθήματα καὶ τὰς ἀγαθὰς ἡμῶν προθέσεις.

Ἐπιτρέψατέ μου δὲ νὰ ἐγείρω πρόποσιν ὑπὲρ τοῦ ἐντιμοτάτου Προέδρου τῆς Δημοκρατίας κ. Στασινοπούλου, τοῦ σεβαστοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Καραμανλῆ, τῶν Μελῶν τῆς Κυβερνήσεως, τῶν Ὑμετέρων Ἐξοχότητων, τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, τῶν συνδαιτυμόνων ἡμῶν ὅλων, τοῦ καλοῦ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Χωρῶν μας, νέον εὐλογημένον καρπῶν καλῆς γεινιάσεως, τῆς φιλίας καὶ συνεργασίας μεταξὺ τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Δημοκρατίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς κατανοήσεως εἰς τὰ Βαλκάνια καὶ τῆς εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Τόσον εἰς τὸν ἀπουσιάζοντα Ὑπουργόν, ὅσον καὶ τὸν Ὑφυπουργόν κ. Σταυροπούλου ὁ Πατριάρχης προσέφερον ἀνά μιάν εἰκόνα τοῦ προστάτου αὐτῶν ἀγίου.

*

Τὸ Σάββατον τὸ πρῶτὸ ὁ Πατριάρχης, συνοδευμένος ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, ἐπισκέφθη τὸν ἐξοχώτατον Ὑπουργόν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων κ. Παναγιώτην Ζέπον εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, εἰς ἀνταπόδοσιν ἐπισκέψεως αὐτοῦ ἐκ μέρους τοῦ κ. Ὑπουργοῦ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἐν Σόφια.

Εἰς τὸ Πανεπιστήμιον.

8. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, εἰς τὰς 11.00', ἡ Πρυτανεία τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐδεξιῶθη τὸν Πατριάρχην εἰς τὴν ἐπίσημον Αἴθουσαν τῆς Πρυτανείας. Παρίσταντο ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ὁ ἀντιπρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου, ὁ Κοσμητὼρ καὶ οἱ Καθηγηταὶ τῆς Θεολ. Σχολῆς καὶ πολλοὶ ἄλλοι καθηγηταὶ καὶ ὑφηγηταὶ.

Κατ' αὐτὴν ὁ ἐλλογιμώτατος Πρύτανης κ. Ἀνδρέας Φυτράκης, Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, προσφωνῶν τὸν Μακ. Πατριάρχην εἶπε τὰ ἑξῆς:

Μακαριώτατε,

Τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν μετ' ἰδιαιτέρας ὀλως χαρᾶς καὶ συγκινήσεως ὑποδέχεται σήμερον τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, ὡς τὸν Ὁρησκευτικὸν καὶ πνευματικὸν ἠγέτην γείτονος καὶ ὁμοδόξου Χώρας.

Οἱ λαοὶ μας, Μακαριώτατε, σὸ μόνον ἐπὶ μακρῶν σειρῶν αἰῶνων κατοικοῦν ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ καὶ συνδέονται, ὡς ὅλοι γνωρίζομεν, δι' ἀκατάλυτων ἱστορικῶν, θρησκευτικῶν καὶ πολιτιστικῶν δεσμῶν, διὰ τῶν ὁποίων χαρακτηρίζεται καὶ ἡ Ἱστορία των καὶ ὁ Πολιτισμὸς των καὶ ἡ βαθυτέρα πνευματικὴ των ζωὴ.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον ἡ κοινὴ ὀρθόδοξος πίστις καὶ λατρεία των καὶ ὁ κοινὸς των πολιτισμὸς ὅ,τι συνδέουν τοὺς λαοὺς μας, ἀλλὰ καὶ αἱ κοιναί, ἐπὶ σειρῶν μάλιστα αἰῶνων, δοκιμασίαι των ὑπὸ τὸν αὐτὸν σκληρὸν δυνάστην καὶ ἡ κοινὴ παρήγορος προστασία των ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς Ἐκκλησίας, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, καὶ οἱ κοινοὶ ἀγῶνες των διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐλευθερίας των, ὡς καὶ αἱ πολύμοχοι προσπάθειαι των διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ ὕλην των πρόοδον καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς θέσεως, ἡ ὁποία τοὺς ἀνήκει ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν συγχρόνων κρατῶν.

Μετὰ δυσκολίας, ὁμολογουμένως, θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἐπισημάνῃ λαοὺς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑφίστανται αὐτοί, οἱ τόσον μακροχρόνιοι καὶ ἰσχυροὶ πνευματικοὶ δεσμοί. Καὶ ὁμως, θὰ ἠδύνατο νὰ λεχθῇ, ὅτι οἱ δεσμοὶ οὗτοι δὲν ἐξησφάλισαν, ὡς γνωστὸν, πάντοτε τὸ ἐνδεδειγμένον κλίμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου, ἀκριβῶς ἔνεκα τῶν

δεσμών τούτων, θά ἔπρεπε νὰ διαβοῦν οἱ δύο γείτονες καὶ ὁμόδοξοι λαοὶ μας. Τοῦτο ὀφείλεται ἴσως εἰς τὸ γεγονός ὅτι δὲν ἐκαρποφόρησαν ἀκόμη, ὅσον θά ἐπεβάλλετο, ἐντὸς τῶν καρδιῶν μας αἱ μνημονευθεῖσαι τόσον βαθεῖαι πνευματικαὶ ρίζαι, ὥστε νὰ δημιουργηθοῦν αἱ ἀπαραίτητοι προϋποθέσεις τῆς στενοτέρας συνεργασίας καὶ πνευματικῆς ἐνότητας μεταξὺ τῶν λαῶν μας.

Ἀκριβῶς αὐτὸ ἐνδείκνυται, πολὺ περισσότερον ἴσως ἀπὸ ἄλλοτε, νὰ πραγματοποιηθῇ σήμερον εἰς τὴν τόσον ταραγμένην καὶ ἐπικίνδυνον ἐποχὴν μας, ὥστε εἰς αὐτὴν τὴν γωνίαν τῆς γῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ζῶμεν καὶ ὑποχρεούμεθα νὰ ζῶμεν, ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου, καὶ ἡ ὁποία περιοχὴ κατ' ἐπανάληψιν, εἰς τὸ παρελθόν, ἠπείλησεν, ὡς μὴ ὠφέλε, τὴν διεθνή εἰρήνην, νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ ἐνότης, ἡ εἰρηρικὴ συμβίωσις καὶ γαλήνη, πὸν τόσον μεγάλην ἀνάγκην ἔχουν οἱ κληρονόμοι τοῦ αὐτοῦ πολιτισμοῦ, πολυπαθεῖς λαοὶ τῆς.

Ἐῶχομαι, ὅπως ἡ ἐπίσκεψις τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος μετὰ τῆς σεβασμίας ἀκολουθίας Τῆς εἰς τὴν Χώραν μας καὶ ἡ συνεργασία Ὑμῶν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας μας, ὡς καὶ ἡ ἐπίσκεψις Σας εἰς τὸ ἀρχαιότερον αὐτὸ Ἀνώτατον Ἐκπαιδευτικὸν Ἰδρυμα τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον εἶχε καὶ εἰς τὸ παρελθόν καὶ ἔχει καὶ σήμερον τὴν χαρὰν νὰ συγκαταλέγῃ μεταξὺ τῶν φοιτητῶν του καὶ νέους ἀπὸ τὴν ὠραίαν Χώραν Σας, συμβάλῃ εἰς τὴν καρποφορίαν τῶν κοινῶν μας παραδόσεων, ὥστε νὰ ἐδραιωθῇ ἡ στενοτέρα πνευματικὴ συνεργασία τῶν δύο λαῶν μας, ἐπ' ὠφέλειαν ἀμφοτέρων.

Παρακαλῶ, ὅπως μοῦ ἐπιτραπῇ ἐν τέλει, νὰ προσφέρω εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐπισκέψεώς Σας εἰς τὸ ἡμέτερον Ἰδρυμα, δύο τόμους, συμβολίζοντας διὰ τοῦ περιεχομένου των τὴν κοινὴν πνευματικὴν μας παράδοσιν. Ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν περιέχει, εἰς καλλιτεχνικὴν ἔκδοσιν, μικρογραφίας ἐκ τῶν εἰκονογραφημένων Κωδίκων τοῦ Ἁγίου Ὁρους, τοῦ ὁποῖου ἡ μεγίστη σημασία διὰ τὴν κοινὴν μας Ὁρθόδοξον Παράδοσιν εἶναι εἰς πάντας γνωστή. Ὁ δεῦτερος ἀποτελεῖ προσπάθειαν θεμελιακῆς ἐρεύνης τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ὡσαύτως τὴν κοινὴν βᾶσιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐρείδεται καὶ ἡ σύγχρονος ἐκκλησιαστικὴ μας μελωδία. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ἐκφράσω τὴν εὐχὴν, ὅπως ἡ ἐξαίρετος ἀρμονία, ἡ ὁποία ἔχει ἀποτυπωθῇ εἰς τὸν δίσκον ἐκκλησιαστικῆς μελωδίας τῆς Ὑμετέρας Ἐκκλησίας, τὸν ὁποῖον εἶχετε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ προσφέρετε χθές, ἡ ἀρμονία, ἡ ὁποία ἐρευνᾶται εἰς τὸν δεῦτερον τοῦτον τόμον, συμβολίξῃ τὴν ἀρμονικότητα τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Λαῶν μας.

Ἀπαντῶν ὁ Πατριάρχης εἶπε:

Χριστὸς ἀνέστη!

Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι ἀδελφοί,

Ἐλλογιμώτατε κύριε Πρύτανι,

Ἐλλογιμώτατε κύριε Κοσμητορ τῆς Θεολ. Σχολῆς, Τίμιοι Πατέρες,

Κύριοι Καθηγηταί, Ὑφηγηταί καὶ διδάκτορες,

Ἀγαπητοὶ φοιτηταί,

Χαίρομεν, διότι ἔχομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπισκεπτόμεθα τὸ περίφημον αὐτὸ θεολογικὸν τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης, διὰ νὰ Σᾶς μεταφέρωμεν τὴν εὐλογίαν τῶν προσκνημάτων τῆς πατρίδος μας. νὰ Σᾶς χαιρετίσωμεν ἐγκαρδίως ἐξ ὀνόματος τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ἀποστολῆς καὶ κυρίως νὰ Σᾶς μεταφέρωμεν τοὺς θερμοὺς ἀδελφικοὺς καὶ συναδελφικοὺς χαιρετισμοὺς τῶν καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Σόφιας.

Ἐδῶ, εἰς τὰς Ἀθήνας, τὸ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα κέντρον τῆς εἰδωλολατρικῆς ἐπιστήμης, φιλοσοφίας καὶ πολιτισμοῦ, ἀντήχησεν ἐν τῇ συναγωγῇ, εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ τὸν Ἀρειον Πάγον, τὸ δυνατὸν καὶ ἐμπνευσμένον κήρυγμα τοῦ μεγάλου ἀποστόλου τῶν Ἑθῶν ἁγίου Παύλου. Καθὼς εἶδε τὴν θεοσεβίαν καὶ τὴν πνευματικὴν τάσιν τῶν Ἀθηναίων, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀνεγείρει βωμὸν (τῷ ἀγνώστῳ Θεῷ), τοὺς ἐδηγγελλίσθη αὐτὸν τὸν ἄγνωστον Θεόν, «ἐν ᾧ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν», «Ὅστις ἀπεκαλύφθη ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ὁ ἅγιος ἀποστόλος ἐκήρυξεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἐνότητα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, διότι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι τέκνα τοῦ ἐνὸς οὐρανοῦ Πατρὸς (Πράξ. 17, 16 ἔξ.).

Ἐδῶ, εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰς περιφήμους διὰ τὴν ἀνωτάτην σχολὴν των τῆς τότε μορφώσεως, τὸ κέντρον τῆς τότε ἐπιστήμης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἀνεξήτησαν τὴν ἀνωτάτην ἐκπαιδευσίν των οἱ μεγάλοι καὶ Οἰκουμενικοὶ Πατέρες καὶ διδάσκαλοι καὶ σὺλλοι τῆς ὀρθοδοξίας, ἅγιος Βασίλειος ὁ Μέγας καὶ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, οἱ ὁποῖοι, ὡς λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος, ἐγνώριζον μόνον δύο ὁδοὺς: μίαν ὀδηγοῦσαν εἰς τοὺς ἱεροὺς Ναοὺς καὶ τοὺς ἐκεῖ διδασκάλους καὶ μίαν, μὴ δυναμένην βεβαίως νὰ συγκριθῇ εἰς ἀξίαν μετὰ τὴν πρώτην. ὀδηγοῦσαν εἰς τὰ διδασκαλεῖα τῆς κατὰ κόσμον σοφίας (ἁγίου Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος 43).

Ὅχι τυχαίως οἱ ὀρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι εἰς τὸ Συνέδριον τῆς Παγκοσμίου Ἐνώσεως διὰ τὴν Εἰρήνην καὶ φιλίαν διὰ τῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τὸ ἔτος 1922 εἰς Κοπεγχάγην εἰς ἰδιαιτέραν των σύσκεψιν, λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὸν ἱστορικὸν ρόλον τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἐκ τῶν τότε ὑπαρχουσῶν Θεολογικῶν Σχολῶν ἡ ἀρχαιότερα ἦτο ἡ τῶν Ἀθη-

νών, άπεφάσισαν, όπως τὸ ἤδη ἐνωρίτερον προβλεφθέν Ἀ' Συνέδριον τῶν Ὁρθοδόξων Θεολόγων πραγματοποιηθῆ εἰς Ἀθήνας.

Τὸ Συνέδριον ἐκεῖνο συνέβαλε σοβαρῶς εἰς τὴν δημιουργίαν, ἐνίσχυσιν καὶ στερεώσιν τῶν δεσμῶν μεταξὺ τῶν ἐπὶ μέρους Ἀνωτάτων Ὁρθοδόξων Θεολογικῶν Ἐκπαιδευτηρίων, τὰ ὁποῖα μέχρι τότε ἔζων ἐν ἀπομονώσει. Ὁρθῶς δὲ ἐκτιμῆσαν τὰς μεγάλας εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν ὑπηρεσίας τῶν τριῶν Μεγάλων Ἱεραρχῶν καὶ Οἰκουμενικῶν Διδασκάλων, τοῦ ἁγίου Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου, καὶ βασισθὲν εἰς τὴν ὑποθήκην τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, «μνημονεύετε τῶν ἠγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου ὡς ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμῆσθε τὴν πίστιν» (Ἐβρ. 13,7), εἰς τὴν ἀπόφασίν του τὸ Συνέδριον ἀνεκλήρξεν αὐτοὺς «προστάτας» τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν ἀνωτέρων ὀρθοδόξων θεολογικῶν καθιδρυμάτων καὶ τὴν κοινὴν των ἐορτὴν ὥρισεν ὡς ἡμέραν, καθ' ἣν δέον, ὅπως κατ' ἔτος ἡ κοινονία τῶν Ὁρθοδόξων θεολόγων ἐορτάζουσα τελῆ εἰς ἐπικοινωνίαν προσευχῆς καὶ ἀμοιβαιότητος.

Ἡμεῖς ἐκτιμῶμεν τὰ μέγιστα τὸ ἔργον τοῦ Ὁρθοδόξου αὐτοῦ κέντρον τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογικῆς ἐπιστήμης. Εἰς αὐτὸ εἰργάσθησαν καὶ ἐργάζονται ἔξοχοι καθηγηταὶ θεολόγοι, οἵτινες μείναντες πιστοὶ εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὰς παραδόσεις τῆς ἁγίας Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς θεολογίας τῶν ἁγίων Πατέρων, μὲ τὰς ἐπιστημονικὰς των ἐργασίας προσέφεραν πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὰ διάφορα πεδία τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης.

Ἀνταποκρινόμενοι εἰς πρόσκλησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου περὶ συγκλήσεως τῆς Πανορθοδόξου Προσυνόδου καὶ καθορισμοῦ τῆς θεματικῆς της, κατὰ τὸ ἔτος 1956 ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Δωρόθεος καὶ ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συνεκρότησαν Ἐπιτροπὴν ἐξ ἀρχιερέων καὶ καθηγητῶν τῶν δύο Θεολογικῶν Σχολῶν, Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος καὶ ὑπόδειξιν τῶν θεμάτων τῆς Πανορθοδόξου ἐκείνης Προσυνόδου, ὅπερ ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπετέλεσεν ἐπιτυχῶς.

Μὲ τὴν συμμετοχὴν της εἰς τὴν σύνταξιν καὶ εἰς τὸ πρωτότυπον ἐκδοσιν τῶν ἔργων τῶν ἀνατολικῶν Ὁρθοδόξων Πατέρων, Διδασκάλων καὶ Συγγραφέων ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης, προσέφερε μεγάλας ὑπηρεσίας οὐ μόνον εἰς τὴν ἁγίαν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλας τὰς ἀδελφὰς τοπικὰς Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας καὶ ὁλόκληρον τὴν Ὁρθοδοξίαν, καὶ εἰς τὴν ὕψ' ὀλοκλήρου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου μελέτην καὶ κατανόησιν τῆς ὀρθοδόξου Θεολογίας, ἀφοῦ ἀληθινὴ Θεολογία δὲν εἶναι δυνατὴ χωρὶς τὴν Θεολογίαν τῶν ἁγίων Πατέρων.

Διακεκριμένοι ἐκπρόσωποι τῆς Σχολῆς Σας λαμβάνουν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν κίνησιν διὰ τὴν παγ-

χριστιανικὴν ἐνότητα, ἐμμένοντες ὁμως ἀκλινῶς εἰς τὴν πίστιν τῆς ἀρχαίας καὶ ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ἡ ἀληθινὴ καὶ γνησίᾳ κληρονόμος εἶναι ἡ ἁγία Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία. Μὲ τὰ ἔχοντα τὸ κῶρος των πορίσματά των καὶ τὰς εἰσηγήσεις των δίδουν τὴν πολυτίμωτον συμβολὴν των καὶ εἰς τὴν προπαρασκευὴν καὶ εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ διαλόγου μετὰ τῶν ἑτεροδόξων ὁμολογιῶν διὰ τὴν προσέγγισιν καὶ ἐνωσίν των, καὶ κυρίως τῶν Παλαιοκαθολικῶν καὶ τῶν Ἀγγλικανῶν, ὡς μέλη τῆς Διορθοδόξου Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὸ Ὁρθόδοξον Κέντρον τῆς Μονῆς Πεντέλης ἐπραγματοποιήθησαν ἤδη συνέδριά τινα. Ἐκεῖ κατὰ τὸ ἔτος 1973 ἔγινε ἡ Α' Συνάντησις μετὰ τὴν Παλαιοκαθολικὴν Θεολογικὴν Ἐπιτροπὴν, εἰς ἣν καὶ ἐτέθησαν αἱ βάσεις τοῦ διαλόγου μετ' αὐτῶν.

Ἐκπαιαὶ ὑπάρχουν φιλικαὶ πνευματικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας. Τοιαῦται σχέσεις ὑπάρχουν καὶ μεταξὺ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Σόφιας. Ἐλπίζομεν δέ, ὅτι θὰ συνεχισθοῦν καὶ θὰ ἀξηθοῦν διὰ τῆς ἀμοιβαίας ἀνταλλαγῆς καθηγητῶν, σπουδαστῶν, θεολογικῶν μελετῶν, οἰκουμενικῶν ἐκδηλώσεων κ.λπ., τὰ ὁποῖα ἀσφαλῶς θὰ συμβάλουν εἰς μίαν καλλιτέραν ἀμοιβαίαν κατανόησιν καὶ προσέγγισιν, ἐπ' ἀγαθῶ ἀμοιβαίων τῶν γειτόνων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν καὶ ἀμοιβαίων τῶν γειτόνων λαῶν ἡμῶν.

Ἐπιτρέπατέ μοι νὰ εὐχηθῶ εἰς τοὺς ἔλλογιμοτάτους καθηγητὰς σταθερὰν ὑγείαν, ἵνα πάντοτε μετὰ τῆς αὐτῆς σοφίας καὶ λογιότητος ὑπηρετοῦν τὴν θεολογικὴν ἐπιστήμην πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τοὺς σπουδαστὰς εὐχόμεθα μετ' ἀγάπης τὴν θείαν εὐλογίαν πρὸς πλήρη οἰκειοποίησιν τῶν παρεχομένων γνώσεων, ὥστε νὰ ἀποβοῦν ἄξιοι λειτουργοὶ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας.

Εἶθε νὰ ἀκμάξῃ πάντοτε τὸ περιώνυμον τοῦτο φυτώριον τῆς ἀνωτάτης θεολογικῆς ἐπιστήμης πρὸς δόξαν τῆς ἁγίας Ὁρθοδοξίας, ἀγαθὸν τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Χριστὸς ἀνέστη!

Ἐπηκολούθησεν ἐγκάρδιος συζήτησις, δεξίωσις καὶ ἀνταλλαγὴ δώρων.

Εἰς τὴν Ριζάρειον.

9. Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπεσεκρόθη δι' ὀλίγον τὴν Ριζάρειον Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν, γενόμενος δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ αὐτῆς παν. ἀρχιμ. κ. Μαξίμου Δασκαλάκη, τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς, τοῦ Συμβουλίου τῆς Ριζαρείου καὶ τῶν Μαθητῶν αὐτῆς.

Κατὰ τὴν γενομένην πρὸς τιμὴν αὐτοῦ δεξίωσιν ὁ παν. ἀρχιμ. κ. Μάξιμος Δασκαλάκης προσφωνῶν τὸν

Πατριάρχη ἐξέθεσεν εἰς αὐτὸν τὰ κατὰ τὴν Σχολὴν καὶ τὸ ἔργον τῆς, εἰπὼν μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς:

Μακαριώτατε,

Ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ καὶ πάντες ἡμεῖς, πλήρεις ἀγάπης καὶ νῆκου σεβασμοῦ, ὑποδεχόμεθα σήμερον τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, τὸν Προκαθήμενον καὶ Πατριάρχη τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας, καὶ βαθυσεβάστως ἀπευθύνομεν Ὑμῖν τὸ «ὡς εὖ παρέστητε».

Ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπεν εἰς τοὺς μαθητὰς Του καὶ δι' αὐτῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Του, ἵνα πορευθῶσιν εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα καὶ μαθητεύσωσι πάντα τὰ ἔθνη... Ἐν τῇ ἐξουσίᾳ καὶ δικαιοδοσίᾳ ταύτῃ, ἣν ἔλαβεν ἡ Ἐκκλησία, ἰδρύει Σχολὰς καὶ καλεῖ τοὺς ἐφιεμένους διὰ τὴν Ἱεραποστολήν, ἵνα ποιήσῃ αὐτοὺς ἄλλοις ἀνθρώπων. Πρὸς ἀπόκτησιν ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀπαραίτητων ἐκείνων γνώσεων καὶ πρὸς ἀσκήσιν τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, ὥστε ν' ἀναδειχθῶσι, χάριτι θεῆα, σκευὴ τίμια τοῦ ἔργου τοῦ Σωτῆρος, ἀκαλοὶ ἐργάται τοῦ ἀμπελῶνος Αὐτοῦ, ἄξιοι τοῦ ὑπερτάτου Λειτουργήματος, ἀρμόδιοι καὶ ἱκανοὶ διὰ πᾶν ἔργον ἀγαθὸν καὶ νὰ διδασκῶσιν, (αὖτως δεῖ αὐτοὺς ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφονται, ἥτις ἐστὶν Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας), ὡς ἀναφέρει ἡμῖν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Μία ἐκ τῶν Ἱερατικῶν τούτων Σχολῶν τῆς Ἐκκλησίας εἶναι καὶ ἡ Ριζάρειος αὕτη Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή, ἣτις καὶ ἔχει σήμερον τὴν ἐξαιρετον τιμὴν νὰ ὑποδέχεται τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς μετὰ πλείστης χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως.

Ἡ Σχολὴ αὕτη ἰδρύθη κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, πρὸ 150 ἐτῶν, διὰ τῆς μεγάλης δωρεᾶς, τὴν ὁποίαν προσέφερον τὰ ἐκλεκτὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας Μάνθος καὶ Γεώργιος, οἱ Ριζάραι, οἱ ὁποῖοι ἐργασθέντες ὡς ἔμποροι εἰς τὴν Νίσνα τῆς Ρωσίας, κυρίως, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας περιοχὰς τῆς κεντρικῆς καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ εἰς τὴν Βουλγαρίαν ἀσφαλῶς, προσέφερον ἀκολούθως δόλοκληρον τὴν περιουσίαν αὐτῶν διὰ τὴν ἀνέγερσιν καὶ ἄνετον λειτουργίαν τῆς Σχολῆς ταύτης.

Τὴν Ριζάρειον ταύτην Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν διηύθυνεν ἐπὶ σειρᾶν ἐτῶν ὁ αἰδιδιμος Ἐπίσκοπος Πενταπόλεως Νεκτάριος, ὅστις καὶ ἀνεδείχθη Διδάσκαλος καὶ Ἅγιος ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν.

Ἐκ τῆς Σχολῆς ταύτης ἀνεδείχθησαν ἄνδρες τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιστήμης, πλείστοι ὅσοι Πατριάρχαι, Ἀρχιερεῖς, Ἱερεῖς καὶ Διδάσκαλοι τοῦ Ἐδαγγελίου, πολλὰς ὑπηρεσίας προσεεργκόντες εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἡμῶν.

Εἰς τὴν Σχολὴν φοιτῶσι σήμερον περὶ τοὺς 250 μαθηταὶ καὶ σπουδασταὶ ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Χώρας ἡμῶν, παλαιότερον δὲ ἐφοίτων ἐν αὐτῇ καὶ μαθηταὶ ἐκ τῆς Σερβίας τῆς Βουλγαρίας, τῆς Πολωνίας καὶ ἐκ τῶν ὀρθοδόξων Πατριαρχείων τῆς

Μέσης Ἀνατολῆς. Ἀλλὰ καὶ πάλιν σήμερον ἡ Ριζάρειος Σχολὴ δέχεται μαθητὰς ἐξ ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων.

Ἦδη δὲ ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή, οἱ μαθηταὶ αὐτῆς, οἱ καθηγηταὶ αὐτῆς καὶ πάντες ἡμεῖς ἔχομεν τὴν ἐξαιρετον τιμὴν νὰ ὑποδεχόμεθα Ὑμᾶς εἰς τὸν οἶκον ἡμῶν μετ' ἀφάντου χαρᾶς καὶ πνευματικῆς ἀγαλλιᾶσεως.

Παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, ὅπως ἀγαθνομένη ἐδλογήσῃ τὸ ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ συντελούμενον ἔργον, τοὺς μαθητὰς καὶ τοὺς σπουδαστὰς τῶν Σχολῶν καὶ πάντας ἡμᾶς.

Εὐχόμεθα, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς χαρίζεται Ὑμῖν ὑγίαν ἀδιάπτωτον καὶ μακρότητα ἡμερῶν, ὅπως ποιμαίνετε θεαρέστως τὸ ἐμπιστευθὲν Ὑμῖν παρὰ τοῦ Κυρίου Ποίμνιον πρὸς δόξαν τοῦ ἁγίου Ὄνόματος τοῦ Θεοῦ.

Μαζίμον τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Σόφιας καὶ πάσης Βουλγαρίας, ἡμῶν δὲ Πατρὸς καὶ Ἱεράρχου πολλὰ τὰ ἔτη.

Ἀπαντῶν ὁ Πατριάρχης εἶπε:

Χριστὸς ἀνέστη!

Μακαριώτατε, σεβασμιώτατοι, πανιερώτατοι, ἀγαπητοὶ πατέρες, ἀγαπητοὶ ἐν Κυρίῳ διδάσκαλοι, παιδαγωγοὶ καὶ πνευματικοὶ τρόφιμοι,

Διὰ τοῦ νικητηρίου τούτου πασχαλινοῦ χαιρετισμοῦ διέβημεν τὸ κατώφλιον τῆς Ἄλμα Μάτερ,* τῆς θανμασίας ταύτης Ἱερατικῆς Σχολῆς σας. Διὰ τοῦ χαιρετισμοῦ τούτου ἐκφράζομεν τὰ ἀδελφικὰ αἰσθήματά μας πρὸς ὑμᾶς, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν λαὸν σας. Ἐρχόμεθα πρὸς ὑμᾶς ἐν ὀνόματι τοῦ ἀναστάντος Σωτῆρος καὶ σᾶς χαιρετοῦμεν διὰ τοῦ πασχαλινοῦ Αὐτοῦ χαιρετισμοῦ: «Ἐἰρήνη ὑμῖν! Χαίρετε!».

Ἐγὼ καὶ οἱ συνοδοὶ μόν, μέλη τῆς Βουλγαρικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀντιπροσωπείας, εἶμεθα ἰδιαιτέρως εὐτυχεῖς, διότι ἐπισκεπτόμεθα σήμερον μίαν πρότυπον, ἐδλογημένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, Σχολὴν τῆς ἀδελφῆς Ἑλλαδικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐνθα πρύτανις, διδάσκαλοι, παιδαγωγοὶ καὶ μαθηταὶ, λάμποντες ἐκ πασχαλινῆς χαρᾶς καὶ πλήρεις πίστεως εἰς τὸν Θεάνθρωπον Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, συγκεκρινημένοι ἐξ ἀπεριορίστου ἀγάπης πρὸς τὸ σωτήριο ἔργον τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν κόσμον τούτον, παρακινούμενοι ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς ἐλπίδος εἰς τὴν γενικὴν ἀνάστασιν καὶ ἀνανέωσιν τῆς ζωῆς, μᾶς προῦπαντοῦν μετ' ἀγάπης καὶ ἀδελφικοῦ ἐναγκαλισμοῦ.

Ἡ χαρὰ μας ἐκ τῆς συναντήσεως ταύτης εἶναι μεγάλη, διότι ἀμοιβαίως μᾶς ἐμπλουτίζει, μᾶς ἀναπετρώνει καὶ προσεγγίζει. Ὅλοι ἐκτιμῶμεν δεόντως

* «ALMA MATER» = τροφὸς μήτηρ, τὸ Πανεπιστήμιον (Σημ. τ. Μετ.).

τὰς πνευματικὰς μας Σχολὰς, διὰ τὰς ὁποίας καταβάλλομεν φροντίδας, διότι εἰς ταύτας καταρτίζονται τὰ ἀναγκαῖα στελέχη διὰ τοὺς ἱεροὺς ναοὺς καὶ διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἀποστολῆς των. Εἰς τὰ Σχολὰς ταύτας λαβεύονται αἱ μορφαί, διαμορφοῦνται τὰ προσόντα τῶν μελλοντικῶν θεριστῶν τοῦ ἀγροῦ τοῦ Χριστοῦ, οἱ πνευματικοὶ μαθηταὶ μὲ νοῦν θεόφρονα, καρδίαν καθαρὰν καὶ πλήρους ἀγάπης, ἐγγενῆ θέλησιν καὶ ἐτοιμότητα διὰ θυσίας εἰς τὴν ἀφωσιωμένην διακονίαν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄγιος Ἀπόστολος Παῦλος τονίζει τὸν μέγαν πλοῦτον τοῦ πνευματικοῦ μαθητοῦ, προετοιμαζόμενον διὰ ποιμαντικὴν καὶ γενικώτερον δι' ἱερατικὴν διακονίαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τῶν ἐξῆς λόγων: πιστός καὶ ἱκανός (Β' Τιμ. β', 2). Ὁ νέος μαθητῆς εἶναι πιστός εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Ἀδ-του. Ἰκανός καὶ ἐτέρους διδάξει τὴν πίστιν καὶ εὐσεβειαν, ὥστε ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων διαρκῶς νὰ ἀξάνηται καὶ ἀφθονωτέρους καρποὺς νὰ ἀποδίδῃ. Λεχθεὶς τὸν Θεάνθρωπον Χριστὸν ὡς προσωπικὸν αὐτοῦ ἰδεῶδες ὁ μαθητῆς παραμένει «πιστός ἄχρι θανάτου», διότι γνωρίζει εἰς Ποῖον ἐπίστευσε (Β' Τιμ. α', 2), γνωρίζει ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ θὰ λάβῃ «τὸν στέφανον τῆς ζωῆς» (Ἀποκ. β', 10).

Ὁ μαθητῆς τῆς Ἐκκλησίας καταβάλλει συνεχεῖς προσπάθειάς, ὅπως ἀποβάλλῃ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἐφαρμοσῇ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δίκαιον. Εἶναι πάντοτε ἀσπληγὸς πρὸς ἑαυτὸν. Γνωρίζει νὰ χαλιναγωγῇ τὰ πάθη καὶ νὰ κατευθύνῃ ταῦτα, νὰ ἐξουσιάζῃ ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ νὰ βαδίξῃ τὴν ὁδὸν τῆς τελειοποιήσεως: Οὐδέποτε ἀπόλ- λωσι τὸ ἠθικὸν αὐτοῦ, οὐδὲ συνδέεται ὡς δούλος πρὸς τὸν κόσμον τοῦτον, ὡς πράττον ἀνθρώποι μὴ γνωρίζοντες τὴν οὐσίαν τῆς ζωῆς, διατηρεῖ δὲ ἀείποτε ἄρουντον τὴν συνείδησιν διὰ τὸ χρεὸς αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὡς νέος καὶ δραστήριος στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ καταβάλλει προσπάθειάς, ἵνα ὑπομένη μετὰ καρτερίας τὰ πάντα. Διὰ τοῦτον ἡ ἐργασία δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς βασικὸν χρεὸς τῆς ζωῆς, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἐγγύησιν δι' ἐλλογημένην ἐπιτυχίαν. Ὅλον αὐτοῦ τὸ εἶναι κατέχεται ὑπὸ μίας καὶ μόνον σκέψεως, ὅπως ἐπιμελῶς προετοιμασθῇ διὰ διακονίαν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας. Πάντα ὅσα ὁ μαθητῆς πράττει, ὑποτάσσονται εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ἐνισχύων διαρκῶς καὶ ἀναπτέρωνων εἰς ἑαυτὸν τὴν πίστιν, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπην, οὗτος εἶναι ταπεινόφρων, σεμνός, ἡσυχός, μὲ πρωτοβουλίαν, ἐγγενῆς πρὸς ὄλους, ἐλεήμων, εὐσπλαγχνός, θεοειδής, εἰρηνοποιός, φιλόπατρις, ἐγκάο- διος καὶ πλήρης ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον.

Οὗτος διαμορφοῦται συγχρόνως ὡς ὑπέροχος ἐκκλησιαστικός καὶ ἄριστος πατριώτης, ἐτοιμὸς ὅπως προσφέρῃ ὀλόκληρον αὐτοῦ τὴν ζωὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πατρίδα. Οἱ μαθηταὶ τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς διδάσκονται, ὅπως μετ' αὐτοθυσίας ἀγαποῦν τὸν λαὸν των, ταυτοχρόνως δέ, ὅπως φέρωνται μετὰ σεβασμοῦ καὶ εὐμενείας πρὸς πάντας τοὺς λαοὺς, διότι πάντες εἶναι τέκνα τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο αἱ καρδίαι τῶν

μαθητῶν τῶν Ἱερατικῶν Σχολῶν μας εἶναι ἀδελφικῶς ἀνοικταὶ πρὸς ὑμᾶς, ὡς αἱ ψυχαὶ ὑμῶν μετ' ἀγάπης εἶναι ἀνοικταὶ πρὸς ἐκείνους. Πάντες ἐτοιμάζεσθε δι' ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἔργον, διὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπηρεσίαν πρὸς τὴν Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Ἐνώπιον πάντων εἰσθε ἐν, διότι μία καὶ ἡ Ἐκκλησία. Εἰς ὅλα ἐκκλησιαστικοὶ ποιμένες, ἱερεῖς, θεολόγοι, διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ εἴμεθα ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Χριστοῦ, ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὴν ζωὴν. Εἰς ὁ Κύριος δι' ὄλους, μία ἡ πίστις. Ἡ ἀγάπη φλέγει κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡμᾶς καὶ ὑμᾶς, ἡ ἀνωτέρα αὕτη εὐαγγελικὴ ἀγάπη, ἡ ὁποία εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δὲν κάμνει διάκρισιν μεταξὺ Ἑλληνοσ καὶ βαοβάρου, μεταξὺ δούλου καὶ ἐλευθέρου, μεταξὺ Ἑλληνοσ καὶ Βουλγάρου. Ἄς ὑπηρετήσωμεν μετὰ ζήλου τὴν ἐνότητα μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν μας Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν γειτονικῶν μας λαῶν, ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἡ ἐδλογία τοῦ Ἀναστάτου Σωτήρου εἶθε νὰ σᾶς ἀκολουθῇ. Κομίσατέ τὴν καὶ εἰς τὰς οἰκίας σας. Εἴθε νὰ φωτίξῃ διαρκῶς αὕτη τὸν δρόμον σας εἰς τὰ ἀπέραντα πλάτη τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πατρίδος σας!

Εἰς ἀγίαν Φωτεινὴν.

10. Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Μακ. Πατριάρχης μετέβη καὶ προέστη τοῦ πανηγυρικοῦ μεγάλου Ἑσπερινοῦ τοῦ πανηγυρίζοντος Ἱ. Ν. ἀγίας Φωτεινῆς Νέας Σμύρνης. Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ Σεβ. Συνοδικοί κατὰ τὸ διάστημα τοῦ Ἑσπερινοῦ ἴσαντο τιμητικῶς καταντικρὺ τοῦ χοροστατοῦντος Πατριάρχου εἰς εἰδικῶς τοποθετηθέντα στασίδια. Ἰδιαιτέρα ὑπῆρξε κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην ἀκολουθίαν ἡ συγκίνησις τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ ἐκ τοῦ ὅτι οἱ Ἕλληνοσ καὶ οἱ Βούλγαροι ἔψαλλον κατ' αὐτὴν ἅπαντα τὰ τροπάρια τῆς ἑορτῆς ἀντιφωνικῶς εἰς τὴν αὐτὴν θεοτερπῆ βυζαντινὴν μουσικὴν. Περὶ τὸ τέλος τῆς ἱερᾶς ἀκολουθίας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νέας Σμύρνης κ. Χρυσόστομος ἐχαιρέτισε τὸν Μακ. Πατριάρχην καὶ τοὺς ἐκ Ρουλαρίας πατέρας καὶ ἀδελφοὺς εἰπόν:

Μακαριώτατε,

Ἡ καθ' ἡμᾶς θεόσωστος ἱερὰ Μητρόπολις Νέας Σμύρνης, ἦτοι ὁ ἱερός αὐτῆς Κλήρος καὶ ὁ εὐσεβὴς λαός, ὑποδέχεται σήμερον τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ τὴν θεοφιλῆ Ὑμῶν ἀκολουθίαν ἐν χαρᾷ ἀφάτω καὶ συγκινήσει πολλῇ μετὰ τὴν ἐπιμύριον ᾠδὴν: «Χριστὸς ἀνέστη», καὶ δι' ἡμῶν χαιρετίζει τὴν ἐν Ἐκκλησίᾳ ἑορταζούσῃ τιμητικωτάτην δι' ἡμᾶς παρουσίαν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, τοῦ Πατριάρχου Σόφιας καὶ πάσης Βουλγαρίας καὶ ἀναφέρει τὰς θερμὰς αὐτῆς εὐχαριστίας πρὸς τὸν τῆς χαρᾶς ταύτης πρόξενον Μακαριώτατον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ καὶ τὴν περὶ αὐτὸν ἀγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον.

Μακαριώτατε,

Εἰς καιροὺς δυστήνους καὶ χαλεπούς, ὡς οἱ σημερινοί, ἐπαφαί τοιαύτης πνευματικῆς δυνάμεως, ὡς ἡ ἐν Χριστῷ ἐπικοινωνία τῶν ταγῶν τῶν κατὰ τόπους ἁγίων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, οὐ μόνον συμβάλλουν εἰς τὴν σύσφιγξιν τῶν ἀδελφικῶν δεσμῶν μεταξὺ τῶν Ὀρθοδόξων λαῶν, ἀλλὰ καὶ δίδουν τὸ πλεόν ἢ ἐλπιδοφόρον μήνυμα τῆς θεοδορήτου ἐν Πνεύματι ἀγάπης Χριστοῦ συμμαχίας ὄλων τῶν ἀγωνιζομένων τέκνων τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας Του, τῶν ἀγωνιζομένων ὑπὲρ εἰρήνης καὶ καταστάσεως τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ τῆς εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, δηλ. ὑπὲρ τοῦ στόχου, πρὸς τὸν ὁποῖον μὲ ἠδξήμενη εὐθύνη σήμερον ὀφείλει νὰ πορεύεται ἡ Ἐκκλησία, δηλ. καὶ ὁ Κλήρος καὶ ὁ λαός.

Εἰς τὸ πρόσωπον Ὑμῶν βλέπομεν τὴν ἀγωνιζομένην ψυχὴν τῶν Ὀρθοδόξων ἀδελφῶν ἡμῶν Βουλγάρων νὰ ἐναγκαλιζέται ἡμᾶς καὶ ἀσπάζεται ἐν εἰρήνῃ, καὶ χαίρομεν ἐν Κυρίῳ πλουσίως.

Διὰ ταῦτα πάντα, Μακαριώτατε, δόξαν καὶ αἶνον ἀναπέμποντες τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ ἡμῶν, καὶ τὰς Ὑμετέρας πατρικὰς καὶ εἰρηνοφόρους ἐδλογίαις ἐπικαλούμενοι ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὸν περιστάτα τοῦτον χριστοφόρον λαὸν τῆς Νέας Σμύρνης, ἀντιδίδοντες δ' ὡς ἀντίδορον ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν ἐν ἀγάπῃ πρὸς τὸν Ὀρθόδοξον γείτονα λαὸν τῆς Βουλγαρίας, παρακαλοῦμεν, εὐαρεστηθῆτε νὰ δεχθῆτε, ἀντὶ ἄλλης τιμῆς ἐκφράσεως τῶν πρὸς Ὑμᾶς αἰσθημάτων ἡμῶν εἰς ἀνάμνησιν τιμῆς καὶ σεβασμοῦ καὶ ἐγνωμοσύνης ἐνεκεν διὰ τὴν ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ Ναῷ ἐδλογητὴν Ὑμῶν ἐπίσκεψιν καὶ χοροστασίαν, τὸ ἐγκόλπιον τοῦτο, ἀντίδοτον κατὰ τῆς λήθης.

Ἐπιτρέπατέ μοι δέ, Μακαριώτατε Δέσποτα, ἵνα νῆκῶς εὐχηθῶ: «Κύριε, πρεσβείαις τῆς ἁγίας καὶ ἰσαποστόλου Φωτεινῆς καὶ δι' εὐχῶν τοῦ Μακαριωτάτου πατρὸς ἡμῶν καὶ Πατριάρχου καὶ ὄλων τῶν συλλειτουργῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, εἰρήνην τῇ Ἐκκλησίᾳ Σου δώρησαι, λαῷ Σου σωτηρίαν, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος».

Καὶ νῦν, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, εἴπωμεν: Μαξίμου τοῦ Μακαριωτάτου καὶ Θεοπροβλήτου Πατριάρχου Σόφιας καὶ πάσης Βουλγαρίας πολλὰ τὰ ἔτη.

Ἀπαντῶν ὁ Πατριάρχης εἶπε:

Χριστὸς ἀνέστη!

Μακαριώτατε,

Σεβασμιώτατοι,

Τίμιοι ἐν Κυρίῳ πατέρες,

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαί,

Ἐνθουθεῖς ἀνάμεσά σας, ὡς κατὰ χάριν διάδοχος τῶν ἀποστόλων καὶ ταπεινὸς συνεργὸς τοῦ Θεοῦ

(Α' Κορ. 3,9), τολμῶ νὰ ἀπευθυνθῶ πρὸς Ὑμᾶς μὲ τὸν χαριετισμὸν, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ μακάριος ἀπ. Παῦλος ἐχαίρεισε τοὺς κατοίκους τῆς ἀρχαίας Θεσσαλονίκης, κατὰ τὴν ἀγὴν τῆς νέας ἐποχῆς.

Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ (Α' Θεσ. α', 1. Β' Θεσ. α', 2).

Ἡ χαρὰ μου, καὶ ἡ χαρὰ τῶν ἀγαπητῶν συνοδῶν μου, διπλασιάζεται ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι, ἀφοῦ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἤδη εἴμεθα εἰς τοὺς θεομὸν κόλπους τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ χριστοπανόμου αὐτῆς Ὀρθοδόξου ποιμνίου, σήμερον μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Σεραφείμ, Προκαθημένου τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἴμεθα ἰδιοὶ σας φιλοξενούμενοι. Πόσον πρόπει νὰ εἴμεθα ἐδγνώμονες εἰς τὸν παράγαθον Θεὸν διὰ τὴν ἀδελφικὴν ἡμῶν ταύτην συνάντησιν, ἀγαπητοί, ἀφοῦ ἔχομεν τὴν δυνατότητα ἀνάμεσά σας νὰ αἰσθανθῶμεν τὴν πνευματικὴν ὠραιότητα τῆς ἁγίας ἡμῶν πίστεως, ἡ ὁποία μᾶς κάνει νῆ οὐδὲς φωτὸς καὶ νῆ οὐδὲς ἡμέρας, διὰ νὰ «γρηγορῶμεν καὶ νῆφωμεν» εἰς τὴν πορείαν τῆς ζωῆς μας (Α' Θεσ. 5,6). Αὕτη εἶναι ἡ ἀληθινὴ μας μαρτυρία ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων καὶ ἡ αἰωνία δόξα τοῦ Ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, νὰ ἐκπληρωμεν πλήρως τὴν παρακαταθήκην τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου πρὸς τοὺς πρώτους Χριστιανούς, —καὶ δι' αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς—, τοὺς κατ' ἐπαγγελίαν συγκληρονόμους τῶν αὐτῶν αἰωνίων ἀγαθῶν: Νὰ ἐνδυσθῶμεν τὸν θώρακα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης, καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας, καὶ νὰ ἠγώμεθα ἀλλήλους ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ, νὰ προσευχόμεθα ὑπὲρ ἀλλήλων καὶ νὰ εἰρηνεύωμεν ἐν ἑαυτοῖς (Α' Θεσ. 5,8 ἐ.).

Καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης θὰ μᾶς φωτίζη, ὥστε νὰ ἔχομεν πάντοτε εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν τὴν χαρὰν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐν προσευχῇ πρὸς Αὐτὸν εὐχαριστίας, διὰ τὸ ὅτι τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἐν Χριστῷ θεία εὐδοκία δι' ἡμᾶς (Α' Θεσ. 5,18).

Εἶναι ἀληθινὰ τὰ λόγια τοῦ ἀποστόλου. Ἡμεῖς καὶ τώρα ζῶμεν μὲ χαρὰν εἰς τὴν καρδίαν μας καὶ πνεῦμα εὐχαριστίας πρὸς αὐτὸν διὰ τὴν ἀμοιβαίαν μεταξὺ ἡμῶν ἀγάπην καὶ ἀδελφικὴν ἀναστροφὴν.

Χρειαίεται ὁμως, ἀδελφοὶ ἀγαπητοί, νὰ πολλαπλασιάζωμεν καὶ σταθεροποιῶμεν τὰ ἀμοιβαία αὐτὰ καλὰ αἰσθήματα πρὸς ὑπάρχον ἤδη μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν μας καὶ τῶν γειτόνων λαῶν μας, καὶ ἀκόμη νὰ συμβάλλωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν σταθεροποίησιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς συνεργασίας μεταξὺ ὄλων τῶν λαῶν, ἀφοῦ καὶ ὁ Θεὸς ἐν εἰρήνῃ κέκληκεν ἡμᾶς (Α' Κορ. 7,15).

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμήν.

Χριστὸς ἀνέστη.

Εἰς Χρυσοπηγήν.

11. Τὸ βράδυ ὁ Ἀγιώτατος Πατριάρχης καὶ ἡ Συνοδεία, ὡς καὶ ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου παρεκάθησαν εἰς γεῦμα, παρατεθὲν ὑπὸ τῆς Ἀδελφότητος («ἡ Χρυσοπηγή») εἰς τὸ ἐν Παγκρατίῳ οἶκημα αὐτῆς, ὕπερ λειτουργεῖ ὡς Στέγη σπουδαζόντων νέων, μὲ σύστημα ἐξαιρετικὰ ἐπιμελημένον καὶ σύγχρονον. Εἰς αὐτὴν εὐρίσκουν προστασίαν καὶ καλὴν διδασκαλίαν πολλοὶ νέοι.

Κατὰ τὸ γεῦμα ὁ Προϊστάμενος τῆς Ἀδελφότητος πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Καλλίνικος Καροῦσος προσεφώνησε τοὺς ὑψηλοὺς ξένους, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

Μακαριώτατε Πατριάρχα Βουλγαρίας κ. Μάξιμε,
Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ,

Σεπτὴ χορεία τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων,

Ἀγαπητὴ ὁμήγουρι,

Δι' ἡμᾶς τοὺς διακονοῦντας εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτὴν ἔπαλξιν ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν εὐλογίαν ἢ παρουσία Ὑμῶν κατὰ τὴν ὥραν ταύτην. Εἴμεθα συγκινημένοι ὑποδεχόμενοι Ὑμᾶς εἰς τὸ Πνευματικὸν τοῦτο Κέντρον, ἀπὸ ὅπου ἐκκινήσαντες ἐν ἔτει 1971 εἴχομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Βουλγαρίας, νὰ προσκυνήσωμεν τὰ σεβάσματα αὐτῆς καὶ νὰ ἀποκομίσωμεν λίαν ἀγαθὰ ἐντυπώσεις ἐγκαρδιότητος καὶ ἀγάπης, ἐν τῷ προσώπῳ ἐκλεκτῶν αὐτῆς κληρικῶν, οὓς ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ ἐπαναβλέπωμεν σήμερον ἐν μέσῳ ἡμῶν.

Ἀληθῶς, Μακαριώτατε, αἱ ἀμοιβαῖαι ἐπαφαὶ καὶ ἐπισκέψεις μεταξὺ τῶν ἁγιωτάτων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν συμβάλλουν ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν παγίωσιν τῶν μεταξὺ αὐτῶν ἀδελφικῶν δεσμῶν, διὰ τῶν ὁποίων καὶ αἱ Ἐκκλησίαι καὶ οἱ λαοὶ δύνανται νὰ ἐξασφαλίσουν εἰς ἑαυτοὺς καὶ εἰς ἀλλήλους τὴν δυνατότητα μιᾶς δυναμικῆς καὶ εὐεργετικῆς παρουσίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον. Καὶ πιστεύομεν καὶ ἡμεῖς, μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ Ποιμενάρχου ἡμῶν, ὅτι ἐπιταγὴ τῆς Ἱστορίας καὶ τῶν καιρῶν εἶναι, ὅπως ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῶν ἐπαφῶν καὶ τῶν σχέσεων τούτων ἀποτελέσωσι πρῶτον μέλημα τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν.

Ἡ εὐλογία τῆς παρουσίας Σας ἐνταῦθα χαροποιεῖ ἰδιαιτέρως τόσο ἡμᾶς, ὅσον καὶ τοὺς εὐσεβεῖς λαϊκοὺς, οἱ ὁποῖοι ἐδιδάχθησαν νὰ ἀγαποῦν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ ἐκζητοῦν τὴν εὐλογίαν τῶν ποιμένων αὐτῆς, ὡς θεοστήρικτον αὐτῶν βακτηρίαν. Ὁ χῶρος, ὅστις φιλοξενεῖ Ὑμᾶς σήμερον, ἀποτελεῖ τὴν ἐκφρασιν ἐνός καθαρῶς ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου, ὅπερ ἐκδιπλοῦται βασικῶς εἰς τρεῖς τομεῖς: τὸν μοναχικόν, τὸν ἱεραποστολικόν καὶ τὸν κοινωνικόν. Εἰς ἄλλην τοποθεσίαν ἔξω τῶν Ἀθηνῶν καὶ μακρὰν τοῦ θορύβου τῆς πόλεως καὶ τῆς («ἐν ἄστει διατριβῆς»), ἐντὸς τῆς ἡσυ-

χίας τοῦ τοπίου μᾶς παρέχεται ἡ δυνατότης βιώσεως τοῦ μοναχικοῦ ιδεώδους. Καὶ τὸ μοναχικὸν τοῦτο ιδεῶδες, ἐκκινεῖ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπεκτεινόμενον εἰς τὴν ἐν τῷ κόσμῳ εἰκόνα Του, δηλ. τὸν ἄνθρωπον, εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ ἔχει ἐμπνεύσει καὶ τοὺς ἄλλους δύο τομεῖς. Καὶ ὁ μὲν ἱεραποστολικὸς θεραπεύεται, ταῖς εὐλογίαις πάντοτε καὶ ταῖς ὁδηγίαις τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, διὰ τοῦ προφορικοῦ καὶ γραπτοῦ Θεοῦ λόγου ἐν ἱεροῖς ναοῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῷ Πνευματικῷ τούτῳ Κέντρῳ, ὁ δὲ κοινωνικὸς διὰ τῆς λειτουργίας ἐν τῷ οἰκῆματι τούτῳ Ὁρφανοτροφείου, τῆ συνδρομῆς ἐθελοντῶν καὶ ἐθελοντριῶν, προσώπων ἀφωσιωμένων εἰς τὸν Κύριον καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Του καὶ ἐξαρωμένων πιστῶς ἐξ αὐτῆς.

Ἡ ἐπίσκεψίς Σας ἐνταῦθα, Μακαριώτατε, σήμερον ἀποτελεῖ, ὡς προεῖπον, εὐλογίαν δι' ὅλους ἡμᾶς. Διὸ καὶ θερμῶς παρακαλοῦμεν, ὅπως εὐλογήσητε ἅπαντας ἡμᾶς, ἵνα καταξιωθῶμεν καὶ ἀμέμπτως πρὸς δόξαν Θεοῦ διεξάγωμεν τὸ ἔργον τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀπαντῶν ὁ Μακ. Πατριάρχης κ. Μάξιμος εἶπε:

Πανοσιολογιώτατε,

Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰ λόγια ἀγάπης, τὰ ὁποῖα μᾶς ἀπηυθύνετε, καὶ Σᾶς εἴμεθα ἐγγνώμονες διὰ τὰ καλά Σας λόγια διὰ τὴν Βουλγαρίαν καὶ τὸν λαόν της, κληρικούς καὶ λαϊκοὺς.

Καὶ ἡμεῖς ἐδῶ ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμήν τῆς ἀφίξεώς μας αἰσθανόμεθα τὴν ἀγάπην τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν παραγόντων.

Ὅσον καλά καὶ ἂν ἦσαν αἱ ἐντυπώσεις Σας ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν, δὲν εἶναι οὔτε τόσο μεγάλα οὔτε τόσο καλά, ὅσον αἱ ἰδίαί μας ἀπὸ τὴν ὑποδοχὴν ποὺ μᾶς ἐκάματε Σεῖς ἐδῶ.

Εἶναι φυσικὸν νὰ ὑπάρχουν μεταξὺ μας καλά σχέσεις, ἀφοῦ εἴμεθα ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ. Ἀλλ' ὅσον περισσότερο συνδεόμεθα μεταξὺ μας, τόσο ἂν αὐξάνῃ ἡ ἀγάπη μας.

Τὴν ἐπίσκεψίν μας ἐδῶ τὴν βλέπομεν ὡς ἓνα ἀκόμη κρῖνον, ποὺ θὰ συνδέσῃ ἀδιασπᾶστος τὰς Ἐκκλησίας μας.

Ἦκουσα μὲ μεγάλην μου χαρὰν τοὺς σκοποὺς τῆς Ἀδελφότητός Σας.

Ὁ μοναχικὸς βίος ἔχει τεραστίαν σημασίαν δι' ὅσους τὸν ζοῦν καὶ ἐργάζονται ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ δὲν ἔχουν ὡς σκοπὸν τὸν μόνον τὴν σωτηρίαν τοῦ ἑαυτοῦ των, ἀλλὰ καὶ τὴν ὠφέλειαν τῶν ἄλλων.

Ὁ μοναχὸς ἀρνεῖται τὰ πάντα, διὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν θυσίαν διὰ τοὺς ἄλλους. Οὐδία δὲ τῆς ζωῆς μας εἶναι ἢ ἀγάπη, ἀφοῦ ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.

Ἐξ ἀγάπης ὁ Θεὸς κατήλθεν ἐκ τῶν οὐρανῶν εἰς τὴν γῆν καὶ ἀνέβη εἰς τὸν Γολγοθᾶν, διὰ νὰ φθάσῃ

εις τὴν ἀνάστασιν. Καὶ ἡμεῖς, ὅταν διερχώμεθα ἀπὸ τὸν Γολγοθᾶ τῆς ἐξ ἀγάπης θυσίας, φθάνομεν εἰς τὴν χαρὰν τῆς ἀναστάσεως.

Ἀπὸ ὅσα ἤκουσα, συνεπέρανα, ὅτι τὸ ἔργον Σας ἐδῶ ἐκτείνεται εἰς τὸ κήρυγμα, τὴν ὑπηρεσίαν τῶν παιδιῶν, τὴν συγγραφὴν κ.ἄ. Δὲν χρειάζεται νὰ ὑπομνήσωμεν τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Κυρίου διὰ τοὺς κοπιῶντας εἰς τὸ ἔργον Του. Εἶναι γνωστά.

Σᾶς εὐχόμεθα τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ συνεχίσετε ἐν ὑγείᾳ τὸ πολλαπλοῦν ἔργον Σας.

Ἡ Συλλειτουργία.

12. Τὴν Κυριακὴν, 1ην Ἰουνίου, οἱ δύο Πρωθιεράρχαι συνειστέθησαν εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου. Εἰς τὴν λειτουργίαν ἔλαβον μέρος ὅλα τὰ κληρικὰ μέλη τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Πατριάρχου Μαξίμου καὶ ἐκ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος οἱ Σεβ. Μητροπολίται Κίτρους κ. Βαρνάβας, Ἐλευθερουπόλεως κ. Ἀμβρόσιος, Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος καὶ Φωκίδος κ. Χρυσόστομος, ὁ Γραμματεὺς-Πρακτικογράφος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀρχιμ. κ. Ἀμβρόσιος Λενῆς, ὁ Πρωθιερεὺς τοῦ Ναοῦ αἰδεσιμολ. Πρωτοπρ. κ. Εὐάγγελος Μπινώρης, ὁ Διάκονος κ. Ἰγνάτιος Γαλάνης καὶ ὁ ὑποσημειούμενος. Πολλοὶ ἀρχιερεῖς, ἐν οἷς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεώργιος, ἀντιπρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νουβίας κ. Συνέσιος, τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, καὶ ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Σεβαστείας κ. Γερμανός, ἑξαρχος τοῦ Παναγίου Τάφου, παρηκολούθησαν τὴν θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Ἱερῷ συμπροσευχόμενοι.

Περὶ τὸ τέλος τῆς θείας ταύτης λειτουργίας, ἦν παρηκολούθησαν ἀναρίθμητα πλήθη Ἑλλήνων καὶ Εὐαγγέλων ἀπὸ Ραδιοφώνου, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεὶμ προσφωνῶν τὸν Ἁγιώτατον Πρωθιεράρχην τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας εἶπε:

Μακαριώτατε Πατριάρχα Σόφιας καὶ πάσης Βουλγαρίας κ. Μάξιμε,

Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,

Εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἐδλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅς ἔδωκε τῇ καρδίᾳ ἡμῶν τοῦ δοξάσαι τὸν οἶκον Κυρίου καὶ ἐκλινεν ἐφ' ἡμῖν ἔλεος ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν καὶ τῆς περὶ ἡμᾶς τῶν Ἀδελφῶν Συνεπισκόπων χορείας καὶ ἐκραταιώθημεν τοῦ ἀπευθῆναι Ὑμῖν τὸ παναορόμιον μῆνυμα:

«Χριστὸς ἀνέστη!».

Φωτὸς πλημύρα ἢ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἡμῶν, εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίασις διὰ τοὺς Χριστοφόρους λαούς. Χαρὰ μεγάλη. Χαρὰ πεπληρωμένη. Χαρὰ τελεία.

Ταύτην τὴν χαρὰν, ἣτις φαίνεται προσθήκην μὴ ἐπιδεχομένη καὶ ἀξίησιν μὴ γνωρίζουσα, ἐπλήθυνεν

εις τὰς καρδίας ἡμῶν ἢ ὡς ἄνοθεν δωρεὰ γνωμένη δεκτὴ ἐνταῦθα παρουσία τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ τῶν τιμίων καὶ ἐκλεκτῶν αὐτῆς συνεργῶν καὶ ἡμῖν φιλτάτων ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν.

Ὁδὸ μόνον ἢ ἡμετέρα Μετριότης, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ σὺν ἔμοι Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι καὶ ὁ ἱερός τῆς ἀγίας καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας κληρὸς καὶ σύμπας ὁ φιλόχριστος Ἑλληνικὸς λαός, ὑπερπερισσευόμεθα τῇ χαρᾷ, βλέποντες ὑψούμενον καὶ μεγαλυνόμενον τὸ ὄνομα τοῦ Νικητοῦ τοῦ Θανάτου καὶ τοῦ ἄδου, καὶ σκιωτᾶ ἢ καρδία ἡμῶν.

Ὡς αἱ ἱεραὶ τῶν ἁγίων μνημείων, τῆς ἀναστάσεως καρποὶ, πολλαπλασιάζουν τὴν δόξαν καὶ τὴν χαρὰν τῆς ἀναστάσεως εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστευνόντων, οὕτω καὶ δι' ἡμᾶς Ὑμεῖς—καρποὶ τῆς δυνάμεως τῆς ἀναστάσεως, ἀντανάκλασις τῆς πίστεως τῆς ἀναστάσεως τῶν μακαρίων ἡμῶν Πατέρων καὶ Ὑμετέρων εὐαγγελιστῶν—, ἠδέξήσατε μὲ τὴν παρουσίαν Ὑμῶν τὴν φαιδρότητα τῶν ἁγίων ἡμερῶν.

Καὶ ἐπειδὴ ἢ ἀνάστασις καὶ ἢ βίωσις αὐτῆς εἶναι δόξα καὶ ζωὴ καὶ μακαριότης, ἐπιτρέψατε εἰς ἡμᾶς, Μακαριώτατε, νὰ Σᾶς ἐκφράσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας, διότι ἐδέχθητε τὴν πρόσκλησιν ἡμῶν καὶ ἐχαρίσατε εἰς ἡμᾶς τὴν χαρὰν τῆς σημερινῆς ἐνώπιον Κυρίου ἀδελφικῆς παρουσίας.

Ὅχι μόνον ὁ φιλόχριστος αὐτὸς λαός, τὰ τέκνα τῆς ἀναστάσεως, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀκούοντα τοὺς ἀναστασίμους ἕμνους ἡμῶν ὄρη τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ βοσκοί, ἐξαλοῦνται ἐν χαρᾷ, διότι ἔρχεσθε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἀναστάντος.

Ἐἴμεθα ἀδελφοί. Ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ δοξάζομεν τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα τοῦ Μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μία ἢ πίστις ἡμῶν: ἢ ἁγία καὶ ἄμωμος Ὁρθοδοξία. Ἐν τῷ φῶς, τὸ φωτίζον τὰς καρδίας ἡμῶν, τὸ ἐκ τοῦ ζωοδόχου τάφου ἀνατείλαν.

Ἐν τῷ Ποτήριον, ἐκ τοῦ ὁποίου μεταλαμβάνοντες τῶν θείων ἁγιασμάτων τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, τοῦ δι' ἡμᾶς σφαγέντος ἐκουσίως, ζωοποιούμεθα καὶ θεούμεθα.

Ἐν τῷ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν ἀμφοτέροις, τὸ φωτίζον καὶ στηρίζον καὶ στερεοῦν ἡμᾶς εἰς τὴν καλὴν ὁμολογίαν, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός, τὸ δίδον εἰς ἡμᾶς τὴν σέβειν καὶ τὴν δύναμιν νὰ ἀναφωνῶμεν ὅτι Χ ρ ι σ τ ὸ ς Ἀ ν ἔ σ τ η.

Μίαν καὶ τὴν αὐτὴν μικρὰν γωνίαν γῆς οἰκοῦμεν. Μιᾶς Μητροῦς, τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας, τῆς διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ τῆς ἀναστάσεως Αὐτοῦ κοθημαγμένης καὶ ἐσταυρωμένης, εἴμεθα τέκνα, καὶ συνεπῶς εἰς Ὁρθόδοξος λαὸς τοῦ Θεοῦ.

Τίς καὶ τί ἡμᾶς χωρίζει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ;

Πεπεισμεθα, ὅτι οὔτε βάθος οὔτε ὕψος, οὔτε τις

κτίσις έτέρα, ούτε τὰ λάθη και αι άμαρτίαι του παρελθόντος.

Μακαριώτατε,

Γνωρίζει ο φιλόχριστος Έλληνικός λαός ότι οι Βούλγαροι, διδαχθέντες το Έδαγγέλιον και δεχθέντες την εις Χριστόν πίστιν δια του κηρύγματος των Θεσσαλονικέων αγίων και ισαποστόλων Κυρίλλου και Μεθοδίου, έδωκαν γλυκείς καρπούς εις την ούράνιον αποθήκην: Σοφούς διδασκάλους, ως τον άγιον Κλήμεντα, Άρχιεπίσκοπον Άχρίδος, τον «Χρυσόστομον της Βουλγαρίας», τον άγιον Ιωάννη Ρίλας, και μάρτυρας, και όμολογητάς, ως τον έν άγίοις Πατριάρχην Γυροόβου Εδθύμιον, και τας εκατόμβας των υπέρ Χριστού σφαιγόντων Όρθοδόξων Βουλγάρων.

Και συνέρρευσεν εις τον πάνσεπτον τούτον Καθεδρικών Ναόν της αποστολικής Έκκλησίας των Άθηνών, ίνα ίδη τό σεπτόν Ύμνων πρόσωπον και ακούση έτέραίς μόν γλώσσαις, αλλά συμφώνως, έν μιᾷ καρδιά,

όμνούμενα τὰ μεγαλεία της αναστάσεως, και άξιωθῆ της πατριαρχικής Ύμνων εύλογίας.

“Ομοροι λαοί όντες, ο τε Έλληνικός και ο Βουλγαρικός, διήρυσαν ανά τους αιώνας την κοινή των Όρθοδόξων πορείαν, ούδόλως της δογματικής ενότητος άφιστάμενοι, έν άφελότητι καρδιάς και στερεότητι πίστεως, παρά τας του κόσμου τούτου αντιξοότητες και διαφοροποιήσεις.

Αυτη η άγάπη των λαών ημών, άπαραμείωτος και αναλλοίωτος, έρειδομένη επί μεταφυσικών όραματισμών, θα είναι υπόσχεσις και βεβαιότης άσφαλής ότι και το μέλλον θα είναι καλλίτερον και ότι οι άρχοντες ημών έγγίssonιν άλλήλοις και δέν θα χωρισθῆ ο λαός του Θεού έως συντελείας του αιώνος. Και είναι παρηγορον λίαν τό, επ' εδκαίριά της έν Άθήναις παρουσίας της Ύμετέρας Μακαριότητος, άκουσθέν, ότι η Όρθοδοξία άποτελεϊ βάσιμον έλπίδα, δια την θεμελίωσιν της πολυποθήτου ειρήνης έν τε τη Χριστιανική Βαλκανική και εις τον κόσμον ολόκληρον.

Ηδφράνθημεν, Μακαριώτατε, επί τοις ειρημένοις

Στιγμιότυπον από την Θείαν Λειτουργίαν, ην έτέλεσεν ο Μακ. Πατριάρχης Βουλγαρίας κ. Μ ά ξ ι μ ο ς έν τῷ Ίερῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Άθηνῶν μεθ' έτέρων Ίεραρχῶν της Άκολουθίας του και της Έκκλησίας της Έλλάδος.

Η ΕΝΟΤΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ Η ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΕΝ ΤΗ ΕΝΟΤΗΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

« Ἄνδρες Ἀθηναῖοι... ὁ Θεός... ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς... ζητεῖν τὸν Κύριον, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὗροιν, καὶ γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα»¹.

Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι Πατέρες, Ἐξοχώτατε κύριε Ὑπουργέ², Ἐλλογιμώτατοι καὶ Ἐντιμώτατοι Κύριοι, ἀγαπητοὶ Συμπρεσβύτεροι καὶ προσφιλεῖς ἀδελφοὶ Χριστιανοί,

Ἰστάμενος σήμερον «ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου» ἐν τῷ Ἐσπερινῷ, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πρώτου ἐν Ἀθῆναις χριστιανικοῦ κηρύγματος τοῦ ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας σήμερον ἑορταζομένου κήρυκος τῶν Ἐθνῶν, τοῦ τρισμεγίστου φαστήρος, τοῦ διδασκάλου τῶν Ἀθηναίων, τοῦ ἀγλαΐσματος τῆς οἰκουμένης, τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἑλλήνων, τοῦ πρώτου μετὰ τὸν Ἐνα, τοῦ θεοῦ Παύλου, αἰσθάνομαι βαθυτάτην τὴν συγκίνησιν, καθ' ὅσον εἰς ἐμὲ ἔλαχεν ὁ κληρὸς, κατὰ τὴν παροῦσαν Ἱερὰν τῆς Ἐκκλησίας πανηγυρίαν, νὰ ἐκφωνήσω λόγον πανηγυρικὸν εἰς τόπον ἱερόν, ἔνθα ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, τὸ ἔτος 51 μ.Χ.³, ἀπὸ τῆς ἰδίας θέσεως ἐκάλει τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὴν ἐν Χριστῷ ἀπολύτρωσιν.

* Λόγος ἐκφωνηθεὶς τὴν 29ην Ἰουνίου 1975, ἑορτὴν τοῦ Ἀγ. Παύλου, ἐν τῷ πανηγυρικῷ Ἐσπερινῷ ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου.

1. Πράξ. 17, 24-27.

2. Ἀναφέρεται εἰς τὸν Ὑπουργὸν Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων.

3. Ἡμερολ. Ἐκκλ. Ἑλλάδος ἔτους 1975, σ. β'.

καὶ χάριτας ὁμολογοῦμεν ἐπὶ πᾶσιν, διότι ἡ μεθ' Ὑμῶν ἀναστροφή ἦτο δι' ἡμᾶς σπανίας χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως πηγὴ καὶ αἰτία.

Εὐχαριστοῦντες οὖν ἐπὶ πᾶσιν ἅπαξ ἔτι Ὑμᾶς καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς συνοδοὺς Ὑμῶν ἐξ ὀνόματος ὄλων, παρακαλοῦμεν, ὅπως δεχθῆτε ὡς ἐλάχιστον δεῖγμα τῆς πρὸς Ὑμᾶς τιμῆς καὶ ἀγάπης τὸν ἀοχιερατικὸν αὐτὸν μανδύαν, εἰς ἀγαθὴν ἀνάμνησιν καὶ διασκέχῃ ἐπιμνησιν τῆς παρακλήσεως ἡμῶν, ὅπως εὐχεσθε ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ὀλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

(Συνεχίζεται) Ἀρχιμ. ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΑΣ

Ἐνταῦθα θὰ ἐπιχειρήσω νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν θεολογικὴν τοῦ Ἀπ. Παύλου σκέψιν καὶ δι' ὀλίγων νὰ ἐκθέσω τινὰ περὶ τῆς ἐνότητος τοῦ ἀνθρώπινου γένους καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἐνότητι τῆς Ἐκκλησίας.

*

1. Ὄντως, τυγχάνει ἄξιον ἰδιαίτερας παρατηρήσεως, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐπιχειρῶν νὰ δώσῃ ἔρμηνείαν εἰς τὴν θεολογίαν περὶ τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου, ἀναφέρεται λέγων, ὅτι ὁ Θεός «ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων»· δὲν λέγει λ.χ., ὅτι ἐποίησε «πᾶν τὰ ἔθνη τῶν ἀνθρώπων», ἀλλὰ «πᾶν ἔθνος τῶν ἀνθρώπων». Κατὰ τὸν Ἀπόστολον πάντες εἴμεθα ἐν ἔθνος ἀνθρώπων.

Θὰ ἠδυνάμην δὲ νὰ ὑποστηρίξω, ὅτι, συμφώνως τῇ σκέψει τοῦ Ἀποστ. Παύλου, ὑπάρχει ποιὰ τις σχέσις μετὰ τὴν ἐνότητα τῆς Θεότητος καὶ ἐνότητος τοῦ ἀνθρώπινου γένους.

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι ὑπάρχει ἡ ἐνότης τῶν τριῶν προσώπων, Πατρός, Υἱοῦ καὶ Ἀγ. Πνεύματος, ἐχόντων ὡς βάσιν ἐνότητος τὴν μίαν θεϊαν οὐσίαν, ἐνῶ ἐν τῇ ἐνότητι τοῦ ἀνθρώπινου γένους διακρίνομεν τὴν κοινήν καταγωγὴν τῶν ἀποτελούντων τὴν ἀνθρωπότητα διαφόρων Ἐθνῶν.

Κατὰ τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν, σύμψαν τὸ ἀνθρώπινον γένος κατάγεται ἐκ τοῦ ἑνὸς τῶν πρωτοπλάστων ζεύγους. Ἡ διδασκαλία αὕτη, ἣν ὑποστηρίζει καὶ ὁ Ἀπόστ. Παῦλος, θεωρεῖται βασική, καθ' ὅσον οὕτω δυνάμεθα νὰ δώσωμεν ἔρμηνείαν εἰς τὸν καθολικὸν τῆς προπατορικῆς ἀμαρτίας χαρακτήρα καὶ τὴν καθολικότητα τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἀπολυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐπομένως ἡ ἐνότης τοῦ ἀνθρώπινου γένους προσλαμβάνει καὶ σωτηριολογικὰς διαστάσεις, διότι «ὥσπερ... ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται»⁴.

Τὴν ἀνωτέρω θεολογικὴν ἀποψιν, ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἡ προρρηθεῖσα ἐν τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ τοποθέτησις τοῦ Ἀπ. Παύλου, διακρίνομεν ἐξ ἄλλου καὶ εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολὴν αὐτοῦ, ἔνθα ὑποστηρίζει οὗτος, ὅτι «ὥσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώ-

4 Α' Κορ. 15,22.

που ή άμαρτία εις τόν κόσμον εισήλθε και διά τής άμαρτίας ό θάνατος... πολλῶ μᾶλλον ή χάρις τοῦ Θεοῦ και ή δωρεά έν Χάριτι, τῆ τοῦ ένός ανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εις τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν... ὡσπερ γάρ διά τής παρακοῆς τοῦ ένός ανθρώπου, άμαρτωλοὶ καταστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτω και διά τής ὑπακοῆς τοῦ ένός δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί...»⁵.

2. Ἄλλ' ὅμως, ό Ἄπόστολος Παῦλος ἀναφερόμενος, έν τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ, εις τὰς πνευματικὰς τοῦ ανθρώπου ἀναζητήσεις ὑποστηρίζει, ότι πᾶν ἔθνος τῶν ανθρώπων ζητεῖ τόν Κύριον, «εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτόν και εὔροιεν, και γε οὐ μακράν ἀπό ένός ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα»⁶.

Βασικόν στοιχείον έν τῆ σκέψει τοῦ Ἀποστόλου εἶναι ή ιδέα, ότι ό Θεός «οὐ μακράν ἀπό ένός ἐκάστου ἡμῶν» ὑπάρχει, ό Θεός εὑρίσκεται πλησίον ἡμῶν έντός ἡμῶν και ἡμεῖς εὑρισκόμεθα έντός τοῦ Θεοῦ.

Ἡ έν λόγῳ θέσις ἀποτελεῖ, θά ἔλεγον, μίαν ἀπό τὰς πλέον οὐσιώδεις και θεμελιώδεις τοῦ Ἐθναποστόλου θεολογικὰς ἀπόψεις, τοῦ ὁποίου, ἀσφαλῶς, ή σκέψις περί τής ἐνότητος τοῦ κόσμου ἀναπτύσσεται έντός τής θεολογίας περί ἐνότητος τής Ἐκκλησίας, περί τής πίστεως τοῦτέστιν, ότι ή Ἐκκλησία εἶναι «τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ»⁷.

Μόνον έντός τής διδασκαλίας τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, περί τής ἐνότητος τής Ἐκκλησίας, ὄντες δυνάμεθα ἐπαρκῶς νά κατανοήσωμεν τὰς ἀπόψεις αὐτοῦ περί τής ἐνότητος τοῦ κόσμου, ἦν ὑπεστήριζεν ἀπευθυνόμενος ἀπό τοῦ ἱεροῦ τούτου βήματος πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τῶν χρόνων Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου και τής Δαμάρεως, ἀλλά και πρὸς πάντας ἡμᾶς.

Ἡ ἐνότης δὲ τής Ἐκκλησίας, ὡς Σώματος Χριστοῦ, σαφῶς ὑπερτονίζεται ὑπό τοῦ Παυλείου κηρύγματος, τό ὁποῖον φέρει χαρακτηριστικά χριστοκεντρικόν, σωτηριολογικόν και ἐκκλησιολογικόν, καθ' ὅσον ἐδράζεται ἐπὶ τοῦ μυστηρίου τοῦ Ἐδαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς και ἐπὶ τῶν γενομένων εις τόν Παῦλον προσωπικῶν ἀποκαλύψεων.

Κατά τόν Ἀπόστολον, πάντες οἱ δι' ἀγάπης και έν τῆ μυστηριακῆ τής Ἐκκλησίας ζωῆ μετά τοῦ Κυρίου ἠνωμένοι Χριστιανοὶ ἀποτελοῦν τοὺς υἱοὺς τής βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Χριστοῦ.

Ἐν τῷ κέντρῳ τής Παυλείου θεολογίας εὑρίσκεται ή διδασκαλία περί ἐνσωματώσεως τῶν ανθρώπων έν τῷ Χριστῷ και τοῦτο διακηρύσσεται ὑπό τοῦ θεῖου Παύλου διά τε τοῦ προφορικοῦ και τοῦ γραπτοῦ αὐτοῦ λόγου. Τό γεγονός τοῦτο τής μετά τοῦ Χριστοῦ ἐνώσεως ἡμῶν ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ἀπό τῶν αἰῶνων

5. Ρωμ. 5,12 ἔξ.

6. Πράξ. 17, 27.

7. Ἀρχιμ. Τιμοθέου Τριβιζᾶ, Τί εἶναι Ἐκκλησία, Ἀθήναι 1973.

ἀποκεκρυμμένου τής ἀπολυτρώσεως μυστηρίου, τό ὁποῖον ὅμως εις τοὺς παρόντας χρόνους, τοὺς χρόνους και καιροῦς, δῆλον ὅτι, τής Χάριτος, καθίσταται μυστήριον ἀποκεκαλυμμένον εις τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Θεοῦ.

Τό κέντρον τής σκέψεως τοῦ Ἄπ. Παύλου εἶναι ή έν Χριστῷ ἀπολύτρωσις τοῦ ανθρώπου ἐκ τής άμαρτίας και τοῦ θανάτου και ή ἐνταξίς του εις τήν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἦν ὑπεσχέθη ό Θεός εις τόν κόσμον, κατά τήν ἐποχὴν τής Π.Δ. Ἡ Βασιλεία ὅμως αὕτη ἐξεπληρώθη και ἐκπληροῦται έν τῷ Θεανδρικῷ Προσώπῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ και έν τῆ Ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ.

Ὁ Ἄπ. Παῦλος εις τόν ἐνταῦθα Ἰερὸν Βράχον ὑπεστήριζεν, ότι «πᾶν ἔθνος ανθρώπων» ζητεῖ τόν Κύριον «εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτόν και εὔροιεν, και γε οὐ μακράν ἀπό ένός ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα». Εἰς τήν ἀναζήτησιν ταύτην τοῦ ανθρώπου διακηρύσσεται, ότι ό Χριστός ὑπάρχει έν ἡμῖν και ἡμεῖς έν Χριστῷ, εἴμεθα ἐνσωματωμένοι εις τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, εις τήν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν.

Δύο βασικαὶ ιδέαι ὑπάρχουν εις τόν νοῦν τοῦ Ἁγίου Παύλου:

α) Ὅτι ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ κατέχομεν τόν Χριστόν, και

β) ότι κατεχόμεθα ὑπό τοῦ Χριστοῦ, εἴμεθα και ὑπάρχομεν έν Χριστῷ, τοῦτέστιν ό Χριστός εὑρίσκεται, κατοικεῖ και ἐνεργεῖ έντός ἡμῶν, ἀλλά και ἡμεῖς ὑπάρχομεν και ζῶμεν έντός τοῦ Χριστοῦ, έντός τοῦ Σώματός του, έντός τής Ἐκκλησίας του.⁸

Ἄνὰ πᾶσαν στιγμὴν, έν τῆ Ἐκκλησίᾳ, εἴμεθα ἠνωμένοι μετά τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά και μετά τῶν λοιπῶν μελῶν τής Χριστιανικῆς κοινότητος, τοῦτέστιν τῶν λοιπῶν Χριστιανῶν.

3. Ἄλλ' ὅμως, εις τόν Ἀρειον Πάγον ό Ἄπ. Παῦλος ὑπερετόνισε τήν ἀνάγκην τής ὑπό τοῦ ανθρώπου ἀναζητήσεως τοῦ Θεοῦ, τόν ὁποῖον ό ἄνθρωπος ἐνίστε ἀγνοεῖ, «και γε οὐ μακράν ἀπό ένός ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα». Τό πρόβλημα, ἐπομένως, κατά τήν σύγχρονον ἐποχὴν τίθεται ἐνώπιον ἡμῶν, πῶς λ.χ. θά καταστῶμεν ἡμεῖς ἱκανοὶ νά γνωρίσωμεν τόν Θεόν, τόν Χριστόν και νά δώσωμεν θετικὴν μαρτυρίαν περί αὐτοῦ εις μίαν, έν πολλοῖς, σοβαρῶς προβληματιζομένην ἀνθρωπότητα, πῶς θά πληρώσωμεν τήν ἀναζήτησιν τοῦ συγχρόνου έν ἀγωνία τελοῦντος κόσμου.

Ζῶμεν ἡμεῖς σήμερον ὅμως τό μυστήριον τής ἐνότητος τοῦ κόσμου, τής ἐνότητος τοῦ Χριστοῦ, τής ἐνότητος τής Ἐκκλησίας; Εἴμεθα λ.χ. πάντοτε και μέχρι ποίου βαθμοῦ ἠνωμένοι μετά τής Κεφαλῆς

8. Β'. Θεσ. 1, 11-12.

τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Χριστοῦ, καί μετὰ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, τῶν εἰς Χριστὸν ὀρθοδόξως πιστευόντων Χριστιανῶν;

Τινὲς ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐπιθυμοῦσιν, ἐνίοτε, νὰ ἀγνοῶσι τὴν σημασίαν καὶ ἀξίαν τοῦ μυστηρίου τῆς τοιαύτης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐνότητος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν πεμπτουσίαν τῆς παυλείου θεολογίας καὶ τὴν θεμελιώδη προϋπόθεσιν τῆς ἐν Χριστῷ ἀπολυτρώσεως ἡμῶν.

Ἡ Ἐκκλησία ἐργάζεται εὐρισκομένη ἐκτὸς τοῦ κόσμου· εὐρίσκεται ἐκτὸς τῶν ἀμαρτωλῶν ἐκδηλώσεων τοῦ κόσμου, ἠνωμένη μετὰ τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐντὸς τοῦ κόσμου, ἐπιτελοῦσα τὸ μυστήριον τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ κόσμου.

Εἶναι ἀναγκαῖον, ὅπως πάντοτε τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, συμφώνως τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ Ἁπ. Παύλου, ἐκδηλώνηται εἰς ἔργον λυτρώσεως καὶ ἐνότητος, τῆς οἰκογενείας, τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ κόσμου.

Ἐν τῇ ποιμαντικῇ διακονίᾳ τοῦ Ἁπ. Παύλου παρατηροῦμεν, ὅτι διὰ τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ ἀπεσκοπεῖ εἰς τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν τῶν ποιμαινομένων, καθίστατο ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ καὶ παρεκάλει εἰς σωτηρίαν τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, δὲν καθωδήγει λ.χ. ἰδικούς του ὁπαδοῦς.

Εἰς τὴν ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου ἐκζήτησιν τοῦ Θεοῦ χρειάζομεθα νὰ καταστῶμεν οἱ διάκονοι τῆς καταλλαγῆς καὶ τῆς συμφιλίωσης, οἱ προσάγοντες τὸν κόσμον, διὰ τῶν μέσων τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸν μοναδικὸν Σωτῆρα Χριστὸν.

Πρέπει δι' ὅλων τῶν εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν ὑπαρχόντων μέσων νὰ πληροφορήσωμεν τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα, ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ χῶρος τῆς σωτηρίας, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀπολυτρώσεως.

Ἐν τῷ προσώπῳ δὲ τοῦ ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου κηρύσσοντος Ἁπ. Παύλου διακρίνομεν τὸν Ποιμένα, τὸν ἔχοντα ταπεινὸν τὸ φρόνημα καὶ φέροντα ἐν ἑαυτῷ τὸ λυτρωτικὸν μήνυμα, τὸν ζῶντα τὸ γεγονός, ὅτι εἶναι ὁ φορεὺς καὶ ὁ συντελῶν, διὰ τῶν προσωπικῶν αὐτοῦ θυσιῶν, εἰς τὴν ἐν Χριστῷ μεταμόρφωσιν καὶ σωτηρίαν τοῦ κόσμου.

4. Ἀλλὰ τὴν μεγίστην σημασίαν τῆς ὑπάρξεως ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ χριστιανικῆς ἐνότητος, ἐλευθερίας, ὡς καὶ δυνατότητος, ἴνα λ.χ. ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καθίσταται ἱκανὴ νὰ συμβάλλῃ ἐν τῇ ροῇ τοῦ χρόνου εἰς τὴν προρρηθεῖσαν μεταμόρφωσιν καὶ σωτηρίαν τοῦ κόσμου, διακρίνομεν ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ εἰς τὸ ἐξῆς γεγονός.

Κατὰ τὸ παρὸν ἔτος, ἡ μνήμη τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Ἁγ. Παύλου, συμπίπτει, κατ' εὐτυχῆ συγκυρίαν μετὰ τὰ 125 ἔτη ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος ὑπὸ τῆς Μητρὸς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας τῆς Κων/λεως.

Τὴν 29ην Ἰουνίου 1850, ἡ καθ' Ἑλλάδα Ἐκκλησία, δι' ἱερωτάτου ἐγγράφου, καλουμένου Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου, ἀπέκτησεν (ἀπὸ ὄρους) τὸ δικαίωμα αὐτοδιοικήσεως. Ἡ χειραφέτησις (ἀπὸ ὄρους) εἶναι τὸ μέγα μυστικὸν τῆς προστασίας τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκεῖ στηρίζεται ἡ ἀντίστασις κατὰ τῆς ἀθαιρεσίας. Ἱστορικῶς ἀπεδείχθη, ὅτι ὁσάκις οἱ ὄροι κατεπατήθησαν ἢ ἡμφεσβητήθησαν, ἐζημειώθησαν οἱ καταπατήσαντες ἢ οἱ ἀμφισβητήσαντες, ἐνῶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν τέλει ἐδικαιώθη.

Ὅμιλῶν τὸ πρῶτον, τὸ 1850, ὁ τότε πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν καὶ μετὰ ταῦτα Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Μισαήλ Ἀποστολίδης εἶπεν, ὅτι τὴν ἐκδοσιν τοῦ Τόμου «θέλει πανηγυρίζει ἐτησίως εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος».

Σήμερα, τὸ 1975, πραγματοποιεῖται μετὰ 125 ἔτη ὁ πανηγυρικώτερος τῶν ἑορτασμῶν!

Θεῖα Βουλῇ, ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων ὁμοψήφως καὶ συμφύχως κατωχύρωσε τὸν Τόμον εἰς τὸ νέον σύνταγμα τῆς Χώρας, γεγονός τὸ ὁποῖον θεμελιώνει οὐσιώδεις διαφοροποιήσεις εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικὰ πράγματα καὶ νέαν σχέσιν Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐν Ἑλλάδι.

Καθίσταται δὲ τοῦτο ἐξόχως σημαντικὸν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, καθ' ὅσον αὕτη, ἐξωθεν παρεμβάσει, ἐνεφανίζετο, ἐνίοτε, συμβατικὸς τοῦ κρατικοῦ βίου θεσμός. Σήμερα ἐπανεῦρε τὴν σωστικὴν αὐτῆς εἰκόνα καὶ ἔκφρασιν, διὰ νὰ συνεχίρῃ τὸ Γένος εἰς ἀνάτασιν, διακονοῦσα μετ' ἀγάπης καὶ πραότητος τὰ ἀνθρώπινα καὶ χριστιανικὰ αὐτοῦ δικαιώματα.

*

Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι Πατέρες καὶ ἀγαπητοὶ Ἀδελφοί, ἱστάμενος κατὰ τὴν ἱεράν ταύτην στιγμὴν ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ κατεχόμενος ὑπὸ αἰσθημάτων βαθυτάτης συγκινήσεως ἀκροῶμαι τοὺς ἀναστεναγμοὺς τῶν πενήτων, τῶν καταδυναστευομένων, τῶν ἐν πικρίᾳ, δουλείᾳ καὶ θλίψει ὄντων, τῶν ἐπιζητούντων ἐλευθερίαν καὶ ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν, τῶν ἀδικουμένων, πάντων δηλαδὴ ἐκείνων, οἵτινες, κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ἐποιήθησαν ἐξ ἐνὸς αἵματος καὶ κατοικοῦσιν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ὡς φωνὴν ἰκεσίας καὶ ἐπιστροφῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀγωνιώδεις αἴτημα ἐνότητος.

Ἴδου τὸ μέγα μήνυμα, τὸ ὁποῖον φέρει ὁ δέσμιος ἐκεῖνος ἐν Κυρίῳ Ἀπόστολος πρὸς τὸν σύγχρονον κόσμον.

Εἶναι τὸ μήνυμα τῆς ἐνότητος ὀλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐνότητος ἢ ὁποῖα ἐπετεύχθη διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ὁ Ὅποιος ἔσχισε τὸ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἡ Μήτηρ τοῦ Λυτρωτοῦ.

Ὁ μὴν Αὐγούστου ὑπομνησκει ὅπως ἰδιαίτερος τὸ ἄφθαρτον καὶ αἰώνιον μεγαλεῖον τῆς Θεομήτορος. Τὸ μεγαλεῖον τοῦτο ἀπορρέει ἐκ τῆς συμβολῆς τῆς ταπεινῆς κόρης τῆς Ναζαρέτ εἰς τὴν καθ' ὅλον τελεσιουργίαν τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Οἰκονομίας.

Ἡ Παναγία τιμᾶται καθ' ἐξοχὴν ὡς ἡ Μήτηρ τοῦ Λυτρωτοῦ. Τὰ εἰς τὴν Θεοτόκον ἀποδιδόμενα χαρίσματα, ιδιώματα καὶ λειτουργήματα δὲν ἀποδίδονται εἰς αὐτὴν ἐκλαμβανομένην αὐτονόμως καὶ ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τοῦ Υἱοῦ αὐτῆς καὶ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἀλλὰ συναρτῶνται πρὸς τὴν ἰδιότητα αὐτῆς ὡς «τεκούσης τῶν πάντων ἁγίων ἁγιώτατον Λόγον».

Ἡ ἰδιότης αὕτη συντελεῖ, ὥστε ἡ Παναγία νὰ ἐξυμῆται ὡς «κλιμαξ ἐπουράνιος, δι' ἧς κατέβη ὁ Θεός», ὡς «γέφυρα μετὰ γῆς πρὸς οὐρανόν», ὡς ἡ διὰ τῆς παρὰ τῷ Υἱῷ μεσιτείας αὐτῆς (προστασία καὶ σκέπη κινδύνων καὶ θλίψεων καὶ δεινῶν περιστάσεων πάντας λυτροῦσα).

Καθ' ἐξοχὴν διὰ τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν Ἔθνος ἡ Παναγία εἶναι πόριος στῦλος, ὁδηγῶν αὐτὸ ἐν μέσῳ κινδύνων, καὶ νεφέλη φωτεινῆ, ἣτις καθοδηγεῖ αὐτὸ κατὰ τὴν μακροαίωνα πορείαν του.

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 1650 ἐτῶν.

Κατὰ τὸ τρέχον ἔτος συμπληροῦνται 1650 ἔτη ἀπὸ τῆς συγκλήσεως τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῆς ὁποίας ἡ σημασία δι' ὀλόκληρον τὴν Χριστιανικὴν Οἰκουμένην εἶναι τεραστία.

καθ' ἡμῶν χειρόγραφον, διέλυσε τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ καὶ διὰ τῶν ἁγίων του χειρῶν πού ἠπλωσεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ἤνωσε τὰ τὸ πρὶν διεστῶτα.

Ἀλλὰ τὸ μήνυμα τοῦτο παρέχει εἰς ἡμᾶς συγχρόνως καὶ τὰς βασικὰς ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ διέπουν τὴν καθόλου ζωὴν ἡμῶν.

Εἶναι πρῶτον ὁ φόβος καὶ ὁ σεβασμὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὅποιος εἶναι τὸ φοβερὸν ἀλλὰ καὶ θελκτικὸν συγχρόνως μυστήριον. Δεύτερον ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια πρὸς τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ τρίτον ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας.

Οἰκειοποιούμενοι, ὅθεν, τὰς ἀνωτέρω ἀρχάς, ἃς εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι θὰ κατανοήσωμεν ὀρθότερον

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος Σύνοδος ἐσήμανεν ἔνθεν μὲν τὴν ἐναρξιν τῆς ὑπὸ τῆς ἠνωμένης καὶ ἀδιαιρέτου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἀντιμετωπίσεως τῶν συνταρασσόντων αὐτὴν προβλημάτων διὰ τοῦ θεσμοῦ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. ἐτέρωθεν δὲ τὴν παρηγορικὴν προβολὴν τῆς Θεότητος τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς πίστεως διατύπωσιν τῆς ἀντιτασσομένης εἰς τὴν πλάνην τοῦ Ἀρειοῦ ὀρθῆς πίστεως.

Ὡς εἶναι φανερόν, ἡ Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἔχει ὅπως ἰδιαίτερον σημασίαν διὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ πνοὴ τῆς ἀρειανῆς κακοδοξίας ἐμφανίζεται ἐκ νέου ὑπὸ ποικιλῶν ματαιοδοξίας σπουδαίων σχήματα καὶ ποικίλας διατυπώσεις.

Ὅθεν οἱ ἐορτασμοὶ τῆς 1650ῆς ἐπετείου τῆς Συνόδου ταύτης ἐν διαφόροις σημείοις τῆς Χριστιανικῆς Οἰκουμένης, ὡς λ.χ. τὸν Ἰούλιον ἐν Regensburg, δεόν νὰ χαιρετισθοῦν ὅπως ἰδιαίτερος καὶ νὰ συντελέσων, ὥστε καὶ παρ' ἡμῶν νὰ χρησιμοποιηθοῦν πάντα τὰ μέσα τῆς διαφωτίσεως, ἵνα ἐξαρθῇ ἡ σημασία τῆς ἐπετείου καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς συστηματοποίησης τοῦ ἀγῶνος ἐναντίον πασῶν τῶν ἀνομιμῶν τὴν Θεότητα τοῦ Κυρίου διδασκαλιῶν.

Ἡ συζήτησις

περὶ τὸ 16ον ἄρθρον τοῦ Συντάγματος.

Συνεχιζομένης ἐν τῷ Τόπῳ τῆς συζητήσεως περὶ τοῦ 16ου ἄρθρου τοῦ νέου Συντάγματος, πολλοὶ ἐπικρίνουσιν αὐτὸ διὰ τὸ ὅτι θέτει ὡς στόχον «τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς συνειδήσεως». Οὕτω τὸ ἄρθρον τοῦτο ἐπεκρίθη καὶ ὑπὸ τοῦ Ἐφημερωτικοῦ

καὶ πληρέστερον τὸν λόγον, τὸν ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ τούτου βράχου παρὰ τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν ἐκφωνηθέντα, διὰ τοῦ ὁποίου κηρύσσεται, ὅτι ὁ Θεὸς «ἐποίησέ τε ἐξ ἐνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων καὶ τοικεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς... ζητεῖν τὸν Κύριον, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὐροιεν, καὶ γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα»¹⁰.

Ἀρχιμ. ΤΙΜ. Σ. ΤΡΙΒΙΖΑΣ, Πτ. Θ., Μ. Ph.

Γραμματεὺς Μ. Σ. Ε. Ποιμονικῆ Ἔργου
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

10. Πράξ. 17, 24-27.

Δελτίου» τοῦ Τεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου Ἑλλάδος. Κατὰ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος («Δελτίον») σκοπὸς τῆς Παιδείας πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀδογματίστος πληροφόρησις περὶ τοῦ φυσικοῦ, τοῦ ἱστορικοῦ, τοῦ κοινωνικοῦ καὶ τοῦ πολιτιστικοῦ περιβάλλοντος τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου».

Ἄλλὰ γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Ὑπάρχει ἀδογματίστος διδασκαλία; Ἀσφαλῶς ὄχι! Πάντες ἀνεξαιρέτως διέπονται ὑπὸ κοσμοθεωρίας καὶ βιοθεωρίας τινός. Ἄλλ' ἐὰν τοῦτο εἶναι γεγονός, τότε ὑπὸ ποίας κοσμοθεωρίας καὶ βιοθεωρίας πρέπει νὰ διέπεται ἡ Ἑλληνικὴ Παιδεία; Ὡς κατ' ἐπανάληψιν ἔχει τονισθῆ ἀπὸ τῆς στήλης ταύτης, ἡ ἐντελέχεια, ἣτις θὰ ἐμψυχώσῃ τὸ ἑλληνικὸν μορφωτικὸν ἔργον, δὲν δύναται νὰ εἶναι τι ἄλλο ἐκτὸς τοῦ ἑλληνορθόξου μορφωτικοῦ ιδεώδους. Ἄλλως θὰ μνωπάζωμεν ἐνώπιον τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος καὶ θὰ ἀγνοῶμεν τὰ αἰτήματα τῆς θεωρίας τοῦ ἡγίου ἀνθρωπισμοῦ καὶ πολιτισμοῦ. Ὅθεν, ἐὰν τὸ Ἰβον ἄρθρον τοῦ Συντάγματος ἔχη μειονέκτημά τι, τοῦτο ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι δὲν τάσσεται σαφῶς ὑπὲρ τοῦ ἑλληνορθόξου μορφωτικοῦ ιδεώδους.

Ἐκκλησιαστικὴ εἶδησις.

Ἐκ τῆς ὑπὸ ὀλοκληρωτικὸν καθεστῶς τελοῦσης Πολωνίας ἤλθεν ἡ χαρμόσυνος καὶ ἐλπιδοφόρος εἶδησις. Ἐν τῇ πολωνικῇ ἐπαρχίᾳ Przemysl, κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, περίπου τὰ 97% τῶν μαθητῶν πάντων τῶν «λαϊκῶν σχολείων» καὶ τὰ 93% τῶν μαθητῶν τῶν «κολλεγίων» παρηκολούθησαν τὴν ἐκτὸς τοῦ σχολείου θρησκευτικὴν διδασκαλίαν. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἐλειτούργησαν 1100 Κατηχητικά Σχολεῖα.

Ἡ ἐκπληκτικὴ αὕτη εἶδησις ἀφ' ἐνός εἶναι νέα ἔνδειξις ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐκριζωθῇ ἡ Θρησκεία καὶ ἀφ' ἑτέρου μαρτυρεῖ ὅτι ἡ Χριστιανικὴ πίστις ἀνταποκρίνεται εἰς τὰ βαθύτερα αἰτήματα τῆς νεανικῆς ψυχῆς.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, κατανοεῖ τις πόσον ἀνυχολόγητος εἶναι ἡ προσπάθεια ἐκείνων, οἵτινες παρ' ἡμῶν προπαγανδίζουν τὴν ἐκ τῶν ἑλληνικῶν σχολείων ἀπομάκρυνσιν τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν!

Δημιουργοῦν ἀληθῆ θραῦσιν.

Τὰς τελευταίας εβδομάδας ὁ ἑλληνικὸς Τύπος ἐπεσήμανεν οὐ μόνον τὸν ἐκ τῆς διαδόσεως τῶν ναρκωτικῶν κίνδυνον, ὅστις ἀπειλεῖ τὴν ἑλληνικὴν νεολαίαν,

ὡς ἐσημειώσαμεν εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τὴν μεγάλην διάδοσιν ἐν Ἑλλάδι τῶν ἀφροδισίων νοσημάτων. Ὁ δημιουργηθεὶς ἐθισμὸς ἐναντι τῶν ἀντιβιοτικῶν, ἡ χαλάρωσις τῶν ἠθῶν, ἡ διάδοσις τοῦ πανσεξουαλισμοῦ καὶ ἡ εἵσοδος εἰς τὴν Ἑλλάδα πολλῶν τουριστῶν, πασχόντων ἐξ ἀφροδισίων νοσημάτων, συντελοῦν, ὥστε ταῦτα νὰ δημιουργοῦν ἐσχάτως ἀληθῆ θραῦσιν εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων νέων, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν στατιστικῶν.

Τὰ γεγονότα ταῦτα ἐπιβάλλουν τὴν συνεργασίαν πάντων τῶν παραγόντων τῆς ἀγωγῆς πρὸς διαφώτισιν τῶν νέων ἐπὶ τῶν καταστρεπτικῶν διὰ τὴν ὑγείαν συνεπειῶν τῶν ἐλευθέρων γενετησίων σχέσεων. Ἀπὸ καθαρῶς ὅμως χριστιανικῆς σκοπιᾶς ἡ ἀγωγή δεόντως νὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴν καὶ ἐπὶ τῶν ψυχικῶν καὶ πνευματικῶν βλαβερῶν ἀποτελεσμάτων τῆς σεξουαλικῆς ἐλευθερίας. Αὕτη ἐξασθενίζει τὸν πνευματικὸν βίον, ἀπονεκρῶνει τὰς ἀνωτέρας ἀξιολογικὰς ροπὰς τῆς ψυχῆς, τὰ εὐγενῆ ὄνειρα καὶ σχέδια, παραλύει τὰς βουλευτικὰς δυνάμεις, τὴν ἀγωνιστικὴν διάθεσιν καὶ ὀδηγεῖ εἰς πνευματικὴν ὑποδούλωσιν. Κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, «πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας» (*Ἰωάν. κ', 34).

Ἡ ψυχικὴ ταραχὴ καὶ διάσπασις.

Συμφώνως πρὸς τὰς στατιστικὰς, οἱ Ἀμερικανοὶ ἐξοδεύουν κατ' ἔτος τριακόσια πενήτηκοντα ἑκατομμύρια δολλαρίων διὰ τὴν ἀγορὰν καταπραϊντικῶν, κατενναστικῶν καὶ ἡρεμιστικῶν. Ὡσαύτως ἐξοδεύουν κατ' ἔτος δέκα τρία δισεκατομμύρια δολλαρίων διὰ τὰ χρησιμοποιούμενα ὑπ' αὐτῶν οἰνοπνευματώδη ποτά. Ἀνάλογα ποσὰ ἐξοδεύονται καὶ εἰς τὰς λοιπὰς «πεπολιτισμένας» Χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

Ἄλλ' ἢ διὰ τῶν φαρμάκων ἢ τοῦ οἰνοπνεύματος συμπτωματικὴ καὶ προσωρινὴ ἀνακούφισις ἢ ψευδαίσθησις ἀνακούφισεως τῆς πασχούσης ψυχῆς δὲν δύναται νὰ ἐξαλείψῃ τὴν γενεσιουργὸν αἰτίαν τῆς ψυχικῆς διασπάσεως καὶ ταραχῆς. Ἡ αἰτία αὕτη εἶναι εἴτε τὸ ἐκ τοῦ συναισθήματος ἀνασφαλείας ἄγχος εἴτε ὑποσυνειδητοὶ φόβοι εἴτε συνειδητὰ ἢ ὑποσυνειδητὰ συναισθήματα ἐνοχῆς.

Ἡ αἰτιολογικὴ θεραπεία τῆς ψυχικῆς διασπάσεως καὶ ταραχῆς δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον διὰ τῆς ἐν Χριστῷ θρησκευτικῆς ζωῆς. Ὁ ἱερός Ἀβγουστίνος λέγει εἰς τὰς «Ἐξομολογήσεις» του: «Διὰ Σέ, ὦ Θεέ, μᾶς ἐδημιούργησες· καὶ εἶναι ἀνήσυχος ἡ καρδιά μας μέχρις ὅτου ἀναπαυθῇ εἰς Σέ».

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Άρχιεπισκοπή Άθηνών

Ο Μακ. Άρχιεπίσκοπος Άθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ κατά τον μήνα Ιούνιο:

Έ τ έ λ ε σ ε: Τήν 22/6 τήν Θ. Λειτουργίαν έν τῷ Ίερω Μητροπολιτικῷ Ναῶ, ὡς και Μέγαν Έσπερινόν κατά τήν έορτήν τῆς Πεντηκοστῆς.

Τήν 29/6 Πανηγυρικόν Έσπερινόν εἰς τόν Βράχον τοῦ Άρείου Πάγου ἐπί τῆς έορτῆς τοῦ Άποστόλου Παύλου.

Έ χ ο ρ ο σ τ ά τ η σ ε: Τήν 28/6 εἰς Πανηγυρικόν Έσπερινόν έν τῷ Ίερω Ναῶ Άγίου Παύλου ὁδοῦ Ψαρρῶν.

Π ρ ο ῆ ῑ ρ ε υ σ ε: Τήν 3/6 τῶν Συμβουλίῶν τῶν Κληροδοτημάτων Μελισσοῦργου και Κασιματείου.

Τήν 5/6 τοῦ Συμβουλίου τῆς Χριστιανικῆς Άλληλεγγύης.

Τήν 6/6 τοῦ Συμβουλίου τοῦ Βαφειαδακείου Κληροδοτήματος.

Τήν 16/6 ἔως 18/6 τῶν Συνεδριάσεων τῆς Ίεράς Συνόδου.

Τήν 27/6 τοῦ Συμβουλίου τοῦ TAKE και τῆς Σχολῆς Κοινωνικῶν Λειτουργῶν.

Ω ρ κ ι σ ε: Τήν 20/6 εἰς τόν Πρόεδρικό Μάγαρον τόν νέον Πρόεδρον τῆς Έλληνικῆς Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνον Τσάτσον, συμπαραστατούμενος ὑπό μελῶν τῆς Ί. Συνόδου.

Π α ρ έ σ τ η: Τήν 29/6 εἰς Μνημόσυνον τοῦ Ά. Ωνάση εἰς τόν Ίερόν Ναόν Άγ. Φωτεινῆς Ν. Σμύρνης.

Έ δ έ χ θ η: Τήν 5/6 τόν Β' Πρόεδρον τῆς Βουλῆς κ. Σταμάτην και τόν Γεβ. Μητροπολίτην Μαντινείας και Κυνοῦρίας κ. Θεόκλητον.

Τήν 6/6 τόν Γραμματέα τοῦ Ύπουργείου Κοινωνικῶν Ύπηρεσιῶν κ. Φούφαν.

Τήν 10/6 τόν Σύλλογον Ίεροψαλτῶν «Ρωμανός ὁ Μελωδός και Ιωάννης ὁ Δαμασκηνός» μέ τόν πρόεδρον κ. Άντωνιον Μπελούσην.

Τήν 19/6 τόν Ύξαρχον τοῦ Παναγίου Τάφου Σεβ. Μητρ. Σεβαστείας κ. Γερμανόν, ὅστις ἀπεχαιρέτισε τόν Μακαριώτατον, ἐπί τῆς ἀναχωρήσει αὐτοῦ εἰς τό Πατριαρχεῖον Ίεροσολύμων και παρουσίασε τόν Άρχιμανδρίτην κ. Παλλάδιον, ὅστις ἀπό τούδε θά παραμένῃ ένταῦθα ὡς Ύξαρχος τοῦ Παναγίου Τάφου.

Τήν 25/6 τόν Σεβ. Μητροπολίτην Αἰτωλοακαρνανίας κ. Θεόκλητον και τόν Σεβ. Μητροπολίτην Διδυμοτείχου κ. Άγαθάγγελον.

Τήν 26/6 τόν στρατηγόν κ. Χατζηπροδρόμου.

Τήν 30/6 τόν Δήμαρχον Άθηναίων κ. Παπαθεοδώρου και τόν δικηγόρον κ. Άθαν. Λιούμαν.

Ίερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ο Έφημέριος Μηλιωτίου ιερεύς Εὐτύχιος Γεωργόπουλος διά κανονικά παραπτώματα ἐτέθη νομίμως εἰς ἀργίαν ἀπό πάσης ιεροπραξίας μετ' ἀποδοχῶν ἀπό τῆς 16ης Δεκεμβρίου 1974 μέχρις ἐκδικάσεως τῆς εἰς βάρος του ἐκκρεμοῦσης δικαστικῆς ὑποθέσεως. Τό Έπισκοπικόν Δικαστήριον τῆς Ίεράς Μητροπόλεως Μεσσηνίας κατά τήν Συνεδρίαν αὐτοῦ τῆς 20ῆς Μαρτίου 1975, ἐκδικάσαν τήν ὑπόθεσιν. τοῦ έν λόγῳ ιερέως, ἐκήρυξε κατά νόμον ἐαυτό ἀναρμόδιον και

παρέπεμψε τήν ὑπόθεσιν εἰς τό Πρωτοβάθμιον Συνοδικόν Δικαστήριον, τό ὁποῖον κατά τήν Συνεδρίαν αὐτοῦ τῆς 27ης Ιουνίου 1975, ἐκδικάσαν τήν ὑπόθεσιν, ἐπέβαλεν εἰς αὐτόν τήν ποινήν τῆς ἀργίας ἐνόσ και ἡμίσεος ἔτους ἀπό πάσης ιεροπραξίας μετ' ἀποδοχῶν, «μετ' ἀπωλείας τῆς ἐνοριακῆς αὐτοῦ θέσεως». Ἀπό τῆς 16ης Δεκεμβρίου παρελθόντος ἔτους και μέχρι σήμερον ὁ έν λόγῳ ιερεύς διαμένει αὐθαίρετως εἰς Λυκόβρυσιν Ἀττικῆς.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Εἰς συνέντευξίν του πρὸς τήν καθημερινήν ἐφημερίδα τῆς Θεσσαλονίκης «Μακεδονία» (4.5.75), ὁ Οἰκουμηνικός Πατριάρχης Δημήτριος, ἀπαντῶν εἰς τεθείσας εἰς αὐτόν ἐρωτήσεις, ἔθιξε τὰ θέματα τῆς προπαρασκευῆς τῆς Άγίας και Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῦ διαλόγου ἀγάπης μέ τήν Ρωμαιοκαθολικήν Ἐκκλησίαν, τῶν Ίεροσολύμων και Άγίων Τόπων, ὡς ἐπίσης και τῶν πνευματικῶν προβλημάτων τῆς Νεολαίας. Τό περιεχόμενον τῆς συνεντεύξεως αὐτῆς ἔχει ὡς ἑξῆς:

Έ ρ ὠ τ η σ ι ς: Εἰς ποῖον στάδιον εὐρίσκειται ἡ προπαρασκευῆ διά τήν πραγματοποίησιν τῆς Μεγάλης Πανορθόδοξου Συνόδου και ποῖαι αἱ δυσκολίαι, αἱ ὁποῖαι ἀντιμετωπίζονται; Πότε τοποθετεῖται χρονικῶς ἡ σύγκλησίς της;

Ά π ά ν τ η σ ι ς: Ἡ προπαρασκευῆ τῆς Άγίας και Μεγάλης Συνόδου εὐρίσκειται εἰς τό στάδιον τῆς ἀπό μέρους τῶν ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἀναθεωρήσεως τοῦ καταλόγου θεμάτων και διαδικασίας συγκλήσεως αὐτῆς. Ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ αἱ ἐπί μέρους Ἐκκλησιαί φροντίζουν νά καλλιεργοῦν δι' ὅλων τῶν εἰς τήν διάθεσιν αὐτῶν μέσων τήν συνοδικήν συνείδησιν τοῦ Ὁρθοδόξου Πληρώματος εἰς τρόπον, ὡστε ἡ Άγία και Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας νά εἶναι ὑπόθεσις ὄχι μόνον τῶν κληρικῶν και τῶν θεολόγων, ἀλλά και ὅλων τῶν πιστῶν. Δέν δυναμέθα νά προσδιορίσωμεν ἀπό σήμερον τόν χρόνον συγκλήσεως τῆς Συνόδου.

Έ ρ ὠ τ η σ ι ς: Ἀπό πολλοῦ χρόνου δέν ἔχουν δημοσιευθῆ εἰδήσεις, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τόν διάλογον ἀγάπης, τόν ὁποῖον εἶχεν ἐγκαινιάσει ὁ αἰδιμος Πατριάρχης Ἀθηναγόρας μέ τήν Ρωμαιοκαθολικήν Ἐκκλησίαν. Εἰς ποῖον βαθμόν ἔχει προχωρήσει ὁ διάλογος τῆς ἀγάπης σήμερον και ποῖαι αἱ προοπτικαί διά τό ἄμμεσον και ἀπώτερον μέλλον;

Ά π ά ν τ η σ ι ς: Εἰς τό θέμα τοῦ διαλόγου ἀγάπης μέ τήν Ρωμαιοκαθολικήν Ἐκκλησίαν εὐρισκόμεθα εἰς τό στάδιον τῆς ἐμβαθύνσεως και τῆς ὠριμάνσεως. Ἔχει δέ προχωρήσει ὁ διάλογος οὔτος εἰς τοιοῦτο σημεῖον, ὡστε νά ἔχωμεν ἤδη προτείνει, ὡς Οἰκουμηνικόν Πατριαρχεῖον, εἰς τὰς ἄλλας Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας τήν σύστασιν διορθόδοξου τεχνικῆς ἐς εἰδικῶν θεολόγων Ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποῖα θά ἔχη ὡς ἔργον της τήν διερεύνησιν τῶν προϋποθέσεων ἐνάρξεως τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο θεωρεῖται και εἶναι σημαντικῆ πρόοδος εἰς τό θέμα τῶν σχέσεων Ὁρθοδόξου και Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Εἰμεθα δέ εὐτυχεῖς πληροφοροῦντες ὑμᾶς, ὅτι αἱ πλείστοι ἀδελφαί Ὁρθόδοξοί Ἐκκλησιαί, αἱ ὁποῖαι ἀπήντησαν μέχρι σήμερον εἰς τήν ὡς ἄνω πρότασιν ἡμῶν, ἀποδέχονται τήν σύστασιν διορθόδοξου Ἐπιτροπῆς πρὸς ἐπίσπευσιν τῆς ἐνάρξεως τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου και ἔχουν ὀρίσει και τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτῶν εἰς τήν Ἐπιτροπήν ταύτην.

Έ ρ ὠ τ η σ ι ς: Εἰς τό Χριστουγεννιάτικον μήνυμα τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, εἶχεν ὑπογραμμισθῆ, ὅτι ἡ Μητήρ Ἐκκλησία θά συμπαρασταθῆ εἰς τό Πατριαρχεῖον Ίεροσολύμων. Ὑπάρχουν συγκεκριμένα ἐνέργεια πρὸς τήν κατεῦθυνσιν αὐτῆν;

Άπ ά ν τ η σ ι ς: Μάλιστα. Τό Οικουμενικό Πατριαρχείο εύρίσκεται έν έπαφή με τό Παγκόσμιο Συμβούλιο Έκκλησιών και όλους τούς λοιπούς άρμόδιους παράγοντας, επί τώ σκοπώ νά συντονισθούν οί έν προκειμένω ένέργειαι με κατεύθυνσιν τήν διατήρησιν του «στάτους κβό».

Έρωτησις: Ποία τά πνευματικά προβλήματα τών νέων σήμερα, κατά πόσον είναι δυνατόν νά αντιμετωπισθούν διά τής εκκλησιαστικής όδοϋ και ποία είναι ή στάσις του Οικουμενικού Θρόνου άπέναντι εις τήν «άμφισβήτησιν», ή όποια άποτελεί παγκόσμιο φαινόμενον εις τόν χώρον τών νέων;

Άπ ά ν τ η σ ι ς: Η θέσις τής Έκκλησίας έναντι τών πνευματικών προβλημάτων τών νέων είναι καιρία. Όφείλει ή Έκκλησία νά περιβάλλη με στοργήν και κατανόησιν τούς νέους, αντιμετωπίζουσα τά προβλήματα αυτών έν έπαφή πρós τήν σημερινήν πραγματικότητα και με νέαν μεθοδολογίαν. Οί νέοι ίσως νά υπερέβλλουν ένιστε έν τώ ένθουσιασμώ και τώ ζήλω αυτών, αλλά δέν έχουν πάντοτε άδικον. Ως Έκκλησία όφείλομεν νά προβληματιζώμεθα άπό τās έπιδιώξεις και τά αιτήματα τών νέων τής σήμερα και νά προσπαθώμεν νά δίδωμεν εις αυτούς όρθόν προσανατολισμόν πάντοτε, επαναλαμβάνομεν, με θεανδρικήν αγάπην και κατανόησιν.

Συnergασία και προπαρασκευή του ένταϋθα Όρθόδοξου Κέντρου και τής Γραμματείας επί τής ένότητος τών χριστιανών του Βατικανού συνεδριάζει εις τό έν Chambésy Όρθόδοξον Κέντρον του Οικουμενικού Πατριαρχείου άπό 12ης έως 16ης μηνός Μαΐου ή άπό διετίας συσταθείσα όμάς Όρθόδοξων και Ρωμαιοκαθολικών θεολόγων, διά τήν άπό κοινού έρευνα, συζήτησιν και μελέτην του περι Έρωσύνης θέματος.

Όπως, άδεία και εύλογία τών έκατέρωθεν Έκκλησιών, συνήλθεν άπό 12ης έως 16ης Μαρτίου 1973 εις τό ένταϋθα Όρθόδοξον Κέντρον όμάς θεολόγων και συνεζήτησεν επί τή βάσει προγράμματος εργασιών ως άκολουθως, τά έξής θέματα έν σχέσει πρós τήν Έρωσύνην:

I. «Πρεσβύτερος—Έρεϋς ή Έρωσύνη και Βασίλειον ιεράτευμα». Εισηγητής : Ό Πανοσιολ. καθηγ. π. J. Tillard.

II. «Λειτουργός τής Εϋχαριστίας εις τούς άποστολικούς και μεταποστολικούς χρόνους».

Εισηγητής: ό Πανοσιολ. καθηγ. π. Louis Bouyer.

Κριτική τής εισηγήσεως : ό Έλλογιμ. Καθηγητής Olivier Clément.

III. «Η έννοια τής άποστολικής διαδοχής εις τούς Πατέρας τών πρώτων αίωνων τής Έκκλησίας».

Εισηγητής: Ό Έλλογιμ. καθηγ. κ. Ιωάννης Ζηζιούλας.

Κριτική τής εισηγήσεως: Πανοσιολ. καθηγ. Martelet.

Έκτός τών άνωτέρω, εις τήν πρώτην αυτήν συνάντησιν συμμετέσχον επίσης άπό όρθόδοξου μέν πλευρās ό Προϊστάμενος του Όρθόδοξου Κέντρου Μητροπολίτης Τρανουπόλεως κ. Δαμασκηνός και ό Έλλογιμ. καθηγ. π. Ιωάννης Βρία, έξ έπόψεως δέ ρωμαιοκαθολικής ό Γραμματεΰς τής Γραμματείας επί τής ένότητος τών χριστιανών Πανοσιολ. κ. Moeller και ό ύπογραμματεΰς τής αυτής Γραμματείας π. Πέτρος Duprey.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Έξετυπούτο ήδη τό φύλλον του Περιδικού «Έκκλησία» του μηνός Αύγουστου, ότε έλάβομεν τήν Εισηγητικήν Έκθεσιν επί του Άπολογισμού του Τ.Α.Κ.Ε., έτους 1974, διά τουτο δέν ήτο δυνατή ή δημοσίεϋσις τής Έκθέσεως επί του παρόντος. Αυτή θα δημοσιευθί εις τό προσεχές φύλλον.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Νικοδήμου μοναχού Νεοσκητιώτου-Μπιλάλη. Ό Όσιος Άθανάσιος ό Άθωνίτης. Τόμος Α', Ό βίος του Όσίου. Άγιον Όρος-Άθήνα 1975, σελ. 368.

Η παρατηρούμένη έσχάτως άναζωπύρησις τής πατερικής και άσκητικής θεολογίας ήρχισε νά φέρη πολλούς καρπούς. Έγινε δένδρον εύκιστόφυλλον, έξ ου πολλοί τρέφονται, άλλοι δροσίζονται υπό τήν σκιάν του και άλλοι ένδυναμώνονται και παρηγορούνται με μόνην τήν θεαν του.

Οί τολμηρότεροι και ήρωϊκώτεροι θιασώται τής είναι ταυτοχρόνως και τρεφόμενοι και καρποί, αλλά και καρποφόροι κλάδοι του θαυμαστού αυτού δένδρου του Πνεύματος του Άγίου. Είς έξ αυτών, ό δσιολογιάτος μοναχός Νικοδήμος. Άράμενος επ' όμων τον Σταυρόν και χάριν του Χριστού καταλιπών κατά σάρκα συγγενείς θεόφρονας, ανεζήτησεν οικείους εκ τής άνω Έρουσαλήμ. Έκει εις τό περιβόλι τής Παναγίας καθαιρόμενος και διά τής πατερικής ζωσης παραδόσεως, τής δρόσου και του γλυκασμού τής έπισκιάσεως τών άγιών, ήλεγε και άπεκάθαρε τās εκ του κόσμου και τής έν κόσμω θεολογίας άντιλήψεις του. Ένόησεν, ή μάλλον ειδε, πόσον άδικείται ό κόσμος, ή Έκκλησία, άπό τήν μη τολμηράν παρουσίαν τής σημασίας του μυστηρίου τής θεώσεως, του άγιασμού του άνθρώπου όλοτελούς, τής χριστοποιήσεως και καινοποιήσεός του. Και άνέλαβεν άγώνα. «Εϋθείας ποιείτε τās τρίβους του Θεού ήμών!» (Μηδέν προτιμήσητε τής αγάπης του Χριστού, ίνα όταν έλθη έν τή δόξη αυτού εύρητε άνάπαυσιν μετά πάντων τών άγιών)!

Τό βιβλίον του είναι έπιστημονικό. Προκαλεί άνακατατάξεις εις θέματα εύρέος ενδιαφέροντος, άφού έλέγχει και άνατρέπει τās επικρατούσας άπόψεις διαπρεπών βυζαντινολόγων. Άπό τήν άποψιν δέ αυτήν τό βιβλίον άποτελεί σταθμόν. Έκτός τουτου όμως μπορεί άκινδύτως νά χαρακτηρισθί ως «θησαυρός γνώσεως» άρισμένα μάλιστα εκ των πολυπληθών σημειώσεων του λογίου, πολυγράφου, πολυμαθεστάτου συγγραφέως άποτελούν τό καταστάλαγμα πολλής προσωπικής μελέτης, και ίσως θα δώσουν εις άλλους τήν άφορμήν έπιστημονικής άναπτύξεως.

Παρά ταϋτα, τό βιβλίον δέν έγράφη διά νά αυξηση κατά μίαν τās περι του όσιου Άθανασίου και του άγιορειτικού μοναχισμού διατριβās. Σκοπός του είναι ή παρουσίσις τής άληθινής ύψεως του Όσίου, του έργου του και τών συνεργών του, εις τούς ανθρώπους τής έντελώς συγκεκριμένης, μοναδικής και άνεπαναλήπτου εποχής μας. Και διά τουτο είναι γραμμένον εις τόνον προσωπικής συζήτησεως με ένα νέον άνθρωπον τής εποχής μας. Συζητεί, κρίνει και αναλύει προβλήματα συγκεκριμένα και επαινεϊ και στιγματίζει πρόσωπα γνωστά. Άπό τήν άποψιν αυτήν είναι έν βιβλίον προφητικό ή μάλλον «προδρομικό»: κήρυγμα μετανοίας διά τούς ιστορικούς, τούς θεολόγους, τούς πνευματικούς, τās οργανώσεις, τόν λαόν· μία «εϋσημος» σάλπιγγ, ή όποια σαλπίζει τās δεδοκιμασμένα υπέρ χρυσίου και άργύριον λόγια τής ύγιους παραδόσεως τών άγιών Πατέρων.

Τό βιβλίον προλογίζει ό Σεβ. Μητροπολίτης Όδρας, Σπετσών και Αιγίνης Έρόθεος, ένθερμος του Άγίου Όρους θιασώτης. Η εισαγωγή έπιστημονική και κριτική είναι άληθινή κοπις τών άπόψεων τών «μεγάλων» βιογράφων του Όσίου. Άκολουθεϊ τό κύριο μέρος του βιβλίου, ήτοι μία εις πολλά κεφάλαια και παραγράφους διηρημένη κριτική «ιστορικά βιογραφία βάσει τών αρχαίων βίων και λοιπών πηγών μετά πολλών σημειώσεων και εικόνων», τονίζουσών τά κύρια αλλά και λεπτομερειάκά σημεία τής.

Ίσως τινές παρατηρήσουν, ότι τό θερμόν τής αγάπης πρós τόν φίλον συγγραφέα με ώδήγησεν εις μονομερή κριτικήν. Πιθανώς υπάρχουν και άσθενή σημεία. Τό έργον του Μώμου δέν μου είναι συμπαθές. Τό άφήνω εις άλλους. Ως μέλος τής Μ.Σ.Ε. επί τής προαγωγής του Μοναχικού βίου, έθεώρησα χρέος μου νά παρουσιάσω τό βιβλίον-άπολογία του Μοναχικού βίου, έπειδή φρονώ, ότι άποτελεί πολύτιμον προσφοράν πρós τήν Έκκλησίαν. Είς τόν προηγούμενον Άθανάσιον

Λαυριώτην όφείλεται δίκαιος έπαινος διά την πραγματοποίησιν τής εκδόσεως. Αναμένομεν άνυπομόνωσ τήν ολοκλήρωσιν του έργου, δηλ. τήν εκδοσιν τών έργων του όσιου, διά τήν όποιαν ήδη εργάζεται συντόνωσ ό π. Νικόδημος.

Δι' εκείνους, οι όποιοι άντιμετωπίζουσι με δισταγμόν, τό γεγονός ότι τό βιβλίον άποτελεϊ μίαν δυναμικήν παρουσίαν, μίαν επανάστασιν, υπενθυμίζω τά λόγια του χορού τών άνδρών τής Σπάρτης: «άμμες ειμέσ' αϊ δέ λής, πείραν λάβε».

Άρχμ. ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Π Ρ Α Ξ Ι Σ

Η Δ. Ίερά Σύνοδος τής Έκκλησίας τής Ελλάδος, έχουσα ύπ' όψει:

1) Τό άρθρον 6 του Ν.Δ. 87/1974, 2) τήν διάταξιν του άρθρου 38 παραγρ. 4 του Ν.Δ. 126/1969, 3) τās διατάξεις τών άρθρων 85 του ύπ' άριθμ. 9/1970, και του ύπ' άριθμ. 13/1970 Κανονισμού, 4) τήν από 29-3-1975 αίτησιν του Ίεροκήρυκος Άρχιμανδρίτου Λεοντίου Μαρκοπούλου, 5) τās συγκαταθέσεις τών οικείων Ίεραρχών, 6) τήν ύπ' άριθμ. ΣΤ/23-5-1975 Πράξιν του Ύπηρεσιακού Συμβουλίου άνωτέρων Έκκλησιαστικών Ύπαλλήλων, 7) τήν από 23-5-1975 απόφασιν Αύτης,

Αποφασίζει

Μεταθέτει τόν Άρχιμανδρίτην Λεόντιον Μαρκόπουλον του Ίεμανουήλ, Ίεροκήρυκα τής Ίεράς Μητροπόλεως Μονεμβασίας και Σπάρτης επί βαθμώ ωσ έκ τής Ίεράς Μητροπόλεως Μονεμβασίας και Σπάρτης εις τήν Ί. Μητρόπολιν Μεγάρων και Σαλαμίνας, τή συγκαταθέσει τών οικείων Ίεραρχών.

Έν Αθήναις τή 25η Ίουνίου 1975

Η Δ. Ίερά Σύνοδος

- † Ο Άθηνών Σεραφεΐμ, Πρόεδρος
- † Ο Καλαβρύτων και Αιγιαλείας Γεώργιος
- † Ο Πειραιώς Χρυσόστομος
- † Ο Ν. Ίωνίας και Ν. Φιλαδέλφειας Τιμόθεος
- † Ο Κίτρους Βαρνάβας
- † Ο Σερρών και Νιγρίτης Κωνσταντίνος
- † Ο Θήρας Γαβριήλ
- † Ο Μεσσηνίας Χρυσόστομος
- † Ο Φωκίδος Χρυσόστομος
- † Ο Ίερισσού-Άγιου Όρους και Άρδαμερίου Παύλος

Ο Άρχιγραμματεΰς
Ο Δέρβης Κοσμάς

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

Ίερά Μητρόπολις Άρτης

Έχοντας ύπ' όψει τό άρθρον 33 παράγρ. 2 του ύπ' άριθ. 2 Κανονισμού τής Ίεράς Συνόδου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος «Περί Έφημερίων», καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά νόμιμα και κανονικά προσόντα, όπως, έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρουσίας εις τό Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν εις τήν Ίεράν Μητρόπολιν Άρτης τά υπό του Νόμου όριζόμενα πιστοποιητικά πρós κατάληψιν τής χηρευούσης θέσεως Έφημερίου του Ίεροϋ Ένοριακού Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου Κοκκουλλών.

Έν Άρτη τή 1η Ίουλίου 1975

† Ο Άρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Προκειμένου να προβώμεν εις τήν ανακήρυξιν ύποψηφίου, πρós πλήρωσιν τής κενής εφημεριακής θέσεως του έν Μικροθήβαις ένοριακού Ί. Ναού Άγιου Γεωργίου, παρακαλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά υπό του Κανονισμού ύπ' άριθ. 2 «Περί Ί. Ναών, ένοριών και Έφημερίων», άρθρ. 34 παρ. 1 περιπτ. δ' όριζόμενα προσόντα, ίνα έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρουσίας υποβάλλωσιν ήμίν τά σχετικά δικαιολογητικά.

Έν Βόλω τή 25η Ίουνίου 1975

† Ο Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Έχοντας ύπ' όψει τό Ν.Δ. 1398/73 «Περί συστάσεως όργανικών θέσεων διακόνων», καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά υπό τών Ίερών Κανόνων και Έκκλησιαστικών Νόμων του Κράτους προβλεπόμενα προσόντα να καταλάβωσιν τήν κενήν θέσην Διακόνου του Ί. Ν. Άγιου Δημητρίου Βόλου, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρουσίας εις τό περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλλωσιν ήμίν τά υπό του Νόμου προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

Έν Βόλω τή 25η Ίουνίου 1975

† Ο Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Δράμας

Έχοντας ύπ' όψει τήν από 15-6-1971 Πράξιν τής Δ.Ι.Σ., δημοσιευθείσης έν τώ ύπ' άριθ. 535 Φ.Ε.Κ. (τεύχος Β') τής 10-7-1971, δι' ής συνεστήθη δευτέρα θέσις Ίεροκήρυκος έν τή καθ' ήμάς Ίερά Μητροπόλει, καλούμεν τούς ενδιαφερομένους, όπως έντός δεκαπενθήμερου από τής δημοσιεύσεως τής παρουσίας υποβάλλωσιν ήμίν αίτησιν μετά τών νομίμων δικαιολογητικών.

Έν Δράμα τή 7η Ίουλίου 1975

† Ο Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Καλαβρύτων και Αιγιαλείας

Διακηρύττομεν ότι, στερουμένης τής ένοριας Μαρουσιάζ τακτικού Έφημερίου, καλούμεν τούς βουλομένους να καταλάβωσιν τήν θέσην ταύτην και έχοντας τά νόμιμα και κανονικά προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρουσίας εις τό περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν ήμίν τά υπό του άρθρου 31 του Κανονισμού 2/1969 «Περί Ί. Ναών και Έφημερίων» προβλεπόμενα πιστοποιητικά, καθ' όσον μετά ταύτα θέλομεν προβή εις τήν ανακήρυξιν τών ύποψηφίων.

Έν Αίγλω τή 4η Ίουλίου 1975

† Ο Καλαβρύτων και Αιγιαλείας ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Καρυστίας και Σκύρου

Προκειμένου να προβώμεν εις τήν πλήρωσιν τής όργανικής θέσεως του Διακόνου του Ίεροϋ Ναού Άγιου Άθανασίου Κύμης, τής συσταθείσης διά τής ύπ' άριθμ. 408/75 ήμετέρας αποφάσεως και του Ν.Δ. 1398/73, καλούμεν πάντας τούς έχοντας τά Κανονικά και Νόμιμα προσόντα, όπως υποβάλλωσιν ήμίν τά απαιτούμενα δικαιολογητικά έντός ενός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρουσίας εις τό Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Έν Κύμη τή 25η Ίουνίου 1975

† Ο Καρυστίας και Σκύρου ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ίερά Μητρόπολις Μεγάρων και Σαλαμίνας

Έχοντας ύπ' όψει τās διατάξεις του άρθρου 33 παράγραφου 2 και 5 του ύπ' άριθ. 2/1969 Κανονισμού «Περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου να προβώμεν εις ανακήρυξιν ύποψηφίων πρós πλήρωσιν τών κενωθησομένων θέσεων τακτικών Έφημερίων έν τοίς Ίεροίς Ναοίς 1) Αναλήψεως Χριστού Μαρούλας και 2) Κοιμήσεως Θεοτόκου Καματερού Σαλαμίνας, καλούμεν τούς βουλομένους να καταλάβωσιν τās εφη-

μεριακάς ταύτας θέσεις και έχοντας ή αποκτήσαντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα του άρθρου 34/1γ του αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικά δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Μεγάρους τῇ 2α Ἰουλίου 1975

† Ὁ Μεγάρων καὶ Σαλαμῖνος ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33-36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/69 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς ὑπαρχούσης κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Μεταμορφώσεως Πασαλιτῶν Μυλοποτάμου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ έχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τῆς ὡς ἄνω διατάξεως ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ρεθύμνη τῇ 3η Ἰουλίου 1975

† Ὁ Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου ΤΙΤΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ έχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικά προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά πρὸς κατάληψιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν ἐξῆς Ἱερῶν Ναῶν 1) Β' θέσις Καθεδρικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Ὑδρας, 2) Ἁγίου Νικολάου Σπετσῶν, 3) Ἀναλήψεως Χριστοῦ Σπετσῶν, 4) Ἁγίου Χαράλαμπος Κάτω Φαναρίου Τροιζηνίας, 5) Εὐαγγελισμοῦ Θεοτόκου Σκαπετίου Τροιζηνίας, 6) Ζωοδόχου Πηγῆς Τακτικουπόλεως Τροιζηνίας καὶ 7) Τιμίου Προδρόμου Βαθῆος Αἰγίνης.

Ἐν Ὑδρα τῇ 30ῃ Ἰουνίου 1975

† Ὁ Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης ΙΕΡΟΘΕΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Διακόνου Σ υ μ ε ὦ ν Π. Κ ο ὄ τ σ α, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μ. Ὑδρας, «Ἀκολουθία καὶ Ἐγκώμιον τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν τοῦ Νέου θεολόγου», Ἐκδοσις Μοναστικοῦ Οἴκου Πατερικῆς Διακονίας «ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ» Ὑδρας. Ἀθήναι 1975.

Ἀ ρ χ. Θεοκλήτου Α. Σ τ ρ ά γ κ α, Ἐκκλησίας Ἑλλάδος Ἱστορία ἐκ πηγῶν ἀψευδῶν 1817 - 1967, τόμος Β', Ἀθήναι 1974, σ. μὴ + (2.907 ἕως 3.600) 707.

Ἀ λ ε ξ ά ν δ ρ ο υ Μ. Σ τ α υ ρ ο π ο ὄ λ ο υ, Ἐπιμελητοῦ Θεολ. Σχολῆς Παν/μίου Ἀθηνῶν, Μυστήριον ἀγάπης — Ἐκκλησία μικρὰ ὁ γάμος εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν (ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περ. «Κοινωνία», τ. 2/1975), Ἀθήναι 1975, σ. 15.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκ διδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Κ Ω Ν. Γ. Μ Π Ο Ν Η Σ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 12 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Διάλογος μετὰ τοὺς Πατέρας, Θεός, Κόσμος, ἄνθρωπος.

Ἐόρτια Γράμματα.

Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου, Ἡ περὶ Χριστολογίας διδασκαλία τοῦ ἁγίου Ἱ. Δαμασκηνοῦ.

Ἀρχιμ. Μελετίου Καλαμαρά, Ἀγάπη ἐν Ἀληθείᾳ. Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Πατριάρχου Βουλγαρίας κ. Μαξίμου (28/5—6/6/1975).

Ἀρχιμ. Τιμοθέου Σ. Τριβιζᾶ, Ἡ ἐνότις τοῦ ἀνθρώπινου Γένους καὶ ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἐνότητι τῆς Ἐκκλησίας.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικά Χρονικά.

Βιβλιοκρισία.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ. 710.73

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 787.978.